Bu kitaba sığmayan daha neler var!

2023 Eğitim Vizyonu

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM 9

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM 9

DERS KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ ALANI

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

9

DERS KİTABI

YAZARLAR

ARAL KARA
BEKİR KURT
FATİH ÖZLER
OLGUN EROĞLU
ÖZLEM ŞAŞMAZ

DEVLET KİTAPLARI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI.....
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI	MEHTAP ÖĞÜT GÜVEN
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI	EMEL DOLDUR
ÖLÇME DEĞERLENDİRME UZMANI	GÜLHAN ŞAHİN
REHBERLİK UZMANI	AHMET GÜL
GÖRSEL TASARIM UZMANI	GÖKÇE KURTULUŞ

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce öğretim materyali olarak hazırlanmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

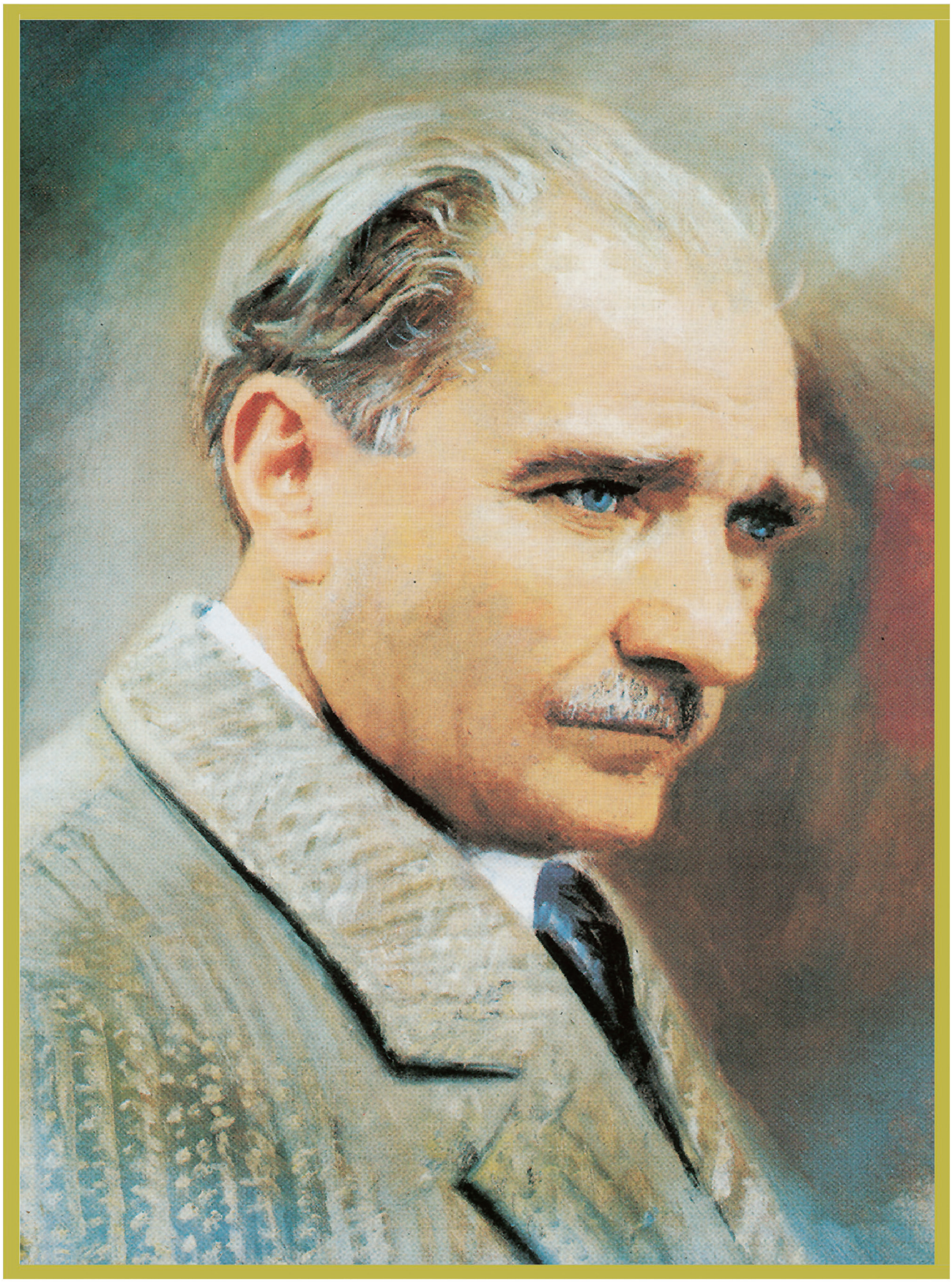

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

KİTABIMIZI TANIYALIM 10

1. ÖĞRENME BİRİMİ: SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMI 14
1.1. Sürdürülebilir Turizm 14
1.1.1. Sürdürülebilir Turizmin Tanımı 16
1.1.2. Sürdürülebilir Turizmin Amacı 16
1.1.3. Sürdürülebilir Turizmin İlkeleri 19
1.2. Sürdürülebilir Turizmde Başarı Koşulları 24
1.3. Sürdürülebilir Turizm İhtiyacını Doğuran Nedenler 26
ÖĞRENME BİRİMİ 1 DEĞERLENDİRME SORULARI 32

2. ÖĞRENME BİRİMİ: SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM PAZARI 36
2.1. Uluslararası Literatüre Göre Sürdürülebilir Turizm Pazarı 36
2.2. Sürdürülebilir Turistik Ürün ve Hizmet 44
2.3. Sürdürülebilir Turizmde Pazarlama 50
ÖĞRENME BİRİMİ 2 DEĞERLENDİRME SORULARI 66

3. ÖĞRENME BİRİMİ: SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM SÜRECİ 70
3.1. Sürdürülebilir Turizmde Planlama 72
3.1.1. Sürdürülebilir Turizm Planlamasının Amacı ve Önemi 75
3.1.2. Sürdürülebilir Turizm Planlamalarında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 76
3.2. Dünyada Sürdürülebilir Turizm 79
3.2.1. Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Turizm 81
3.3. Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm 84
3.3.1. Türkiye'de Uygulanan Sürdürülebilirlik Projeleri 90
3.3.2. Türkiye'de Üretici Grupların Sürdürülebilir Turizm ile İlgili Faaliyetleri 97
ÖĞRENME BİRİMİ 3 DEĞERLENDİRME SORULARI 101

KAYNAKÇA 105
CEVAP ANAHTARI 110

KİTABIMIZI TANIYALIM

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme birimi içerisindeki konu başlıklarını gösterir.

Öğrenme biriminin ismini gösterir.

Konu başlığını gösterir.

Öğrenme birimi başlarında öğrencilerin konuya uyum sağlayabilmeleri amacıyla yapacakları ön çalışmalar bu bölümde yer alır.

Alt konu başlıklarını gösterir.

Konu içerisinde cevaplamanız gereken sorular bu bölümde yer alır.

Derse ait konuları pekiştirmek amacıyla yapılacak araştırma çalışmaları bu bölümde yer alır.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

ARAŞTIRALIM

5 Haziran Dünya Çevre Günü kapsamında okulda hangi etkinlikler yapılabilir? Fikirlerinizi sınıfta paylaşınız.

SIRA SİZDE

"Son ırmak kuruduğunda, son ağaç yok olduğunda, son balık öldüğünde, beyaz adam paranın yenmeyen bir şey olduğunu anlayacak." **Kızılderili atasözü**

- Kızılderililer'in doğa ile ilgili birçok ders verici söz söylediği bilinir. Kızılderililer, neden bu ders verici sözleri söylemiştir?
- Türk düşünürlerin doğa ile ilgili sözlerini araştırarak, aşağıya ekleyiniz.

.....

.....

.....

.....

Şekil 1.1: Sürdürülebilir turizmin amaçları

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

"Kars Peynir Rotası Projesi" ile bölgenin geleneklerinin, unutulmaya yüz tutan yerel değerlerinin, geleneksel bilgi ve üretim tekniklerinin yeniden canlandırılması ve gelecek nesillere aktarılması; böylece bölgenin turizm potansiyelinin desteklenerek yerel sosyoekonomik kalkınmaya katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Görsel 1.14: *Kars peyniri*

20

Konuyla ilgili dikkat çekici bilgiler bu bölümde yer alır.

3. ÖĞRENME BİRİMİ

YORUMLAYALIM

"Her şey birbiriyle bağlantılıdır. Her şey bir yere gider. Hiçbir şey sonsuz değildir. Son sözü doğa söyler." (Ernest Callenbach)

Yukarıda verilen sözde ne anlatılmak istenmiştir? Yorumlayınız, sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.1. Sürdürülebilir Turizmde Planlama

Turizm planlaması, genel planlama kavramlarının ve yaklaşımlarının turizm sisteminin belirli özelliklerine uyarlanarak uygulanmasıdır. Belli bir dönemde turizm sektöründe ulaşılacak hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçları, yapılacak işleri, parasal ve fiziksel olanakları, işlerin kimler tarafından, ne zaman ve ne kadar sürede gerçekleştirileceğini ortaya koyan plan çeşididir.

Turizm planlaması; sektördeki ulaşım, konaklama, diğer altyapı tesisleri ile propaganda ve eğitime kadar yapılan her türlü planlama çalışmalarının, turiste koordineli bir şekilde sunuluncaya dek geçen tüm faaliyetleri kapsamaktadır.

Bölgesel turizm planlaması; bir turistik bölgenin turizm gelişimindeki amaçlarının belirlenmesi, bu amaçlara ulaştıracak değişik seçenekteki faaliyetlerin sistematik olarak ele alınması, belirlenen seçeneklerin uygulanması ve başarıya ulaştırıp ulaştıramayacağının belirlenmesi için saptanan, seçeneğin değerlendirilmesini kapsayan, araştırmaya dayalı dinamik bir süreçtir.

Bölgesel turizm planlaması sürecinde; turizm gelişiminin amaçları, politikaları ve stratejileri belirlendikten sonra bunlara uygun planlar geliştirilir. Bu planlar, belirli bir hedefi gerçekleştirebilmek amacıyla belirli bir dönem için hazırlanmaktadır. Planlama eylemi plan hazırlandığında son bulmaz. Planların dönemin koşullarına göre gözden geçirilerek revize edilmesi gerekebilmektedir.

Bölgesel turizm planlaması ile bölge halkına iş ve istihdam olanakları yaratılacak ve yaşam standartları yükseltilecektir. Bu sayede başka bölgelere olan göçler ve bunun meydana getirebileceği toplumsal sorunlar önlenebilecektir.

Sürdürülebilir turizm planlaması ise ekonomik kalkınma, sosyokültürel etkiler ve ekoloji arasındaki uzlaşmanın sağlanması ve turizm planlamasının mekâna uyumlu hale getirilmesidir. Böylece sürdürülebilir turizm planlaması ile turizmin başlıca paydaşları olan yerel halk, sanayi ve çevre arasında iş birliği sağlanacaktır.

Görsel 3.3: Ağaçtan Köprü Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı-Antalya

YORUMLAYALIM

"Planlama, gelecekteki fırsatların ve tehlikelerin dikkate alınarak bugünün kararlarının verilmesidir." (İsmet Barutçugil)

Yukarıda verilen sözde ne anlatılmak istenmektedir? Yorumlayınız, sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

72

Üzerinde düşünülmesi ve yorumlanması istenen konu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMI

Görsel 1.11: Küçük ellere mavi dünyanın verilmesi

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Ayancık'ta Ketenin Yolculuğu Projesi ile Sinop'un Ayancık ilçesinin geleneksel bir ürünü olan keten bezi, keten ipi yapma sanatının canlandırılması ve keten ipinin turizme kazandırılması amaçlanmaktadır.

SIRA SİZDE

"Biz dünyayı atalarımızdan miras almadık, çocuklarımızdan ödünç aldık." Kızılderili atasözünü sürdürülebilir turizm politikası açısından yorumlayınız. Bu konuda yaptığınız çalışmaları ürün dosyanıza ekleyiniz.

UNUTMAYINIZ

Sürdürülebilir turizmin uygulanması ekonomik, sosyal, çevresel anlamda dengeli ve planlı bir altyapının oluşturulmasına bağlıdır.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

YÜRÜYEN KÖŞK-YALOVA

Atatürk bir gün çiftliğe gittiğinde, köşkün hemen yanındaki ulu çınar ağacının dallarını kesmeye çalışan bir bahçıvan ile karşılaşır. Hemen bahçıvanı yanına çağırarak bunun nedenini sorar. Görevli bahçıvanın cevabı şöyledir: Ağacın dalları uzamış, binanın duvarına dayanmıştır. İstediği cevabı alamayan Atatürk, düşünülmesi bile imkânsız olan bir emir verir: "Ağaç kesilmeyecek, bina kaydırılacak." Görev İstanbul Belediyesine intikal eder. Belediye Fen İşleri Yollar Köprüler Şubesi sorumluluğu üstlenir. Başmühendis yanına aldığı teknik elemanlarıyla Yalova'ya gelerek çalışmaya başlar. Önce bina çevresindeki toprak büyük bir dikkatle kazılıp yapının temel seviyesine inilir. İstanbul'dan getirilen tramvay rayları döşenir. Santim santim çalışılarak bina yapı altına sokulan raylar üzerine oturtulur. Artık binanın raylar üzerinde kaydırılarak ağaçtan uzaklaştırılması aşamasına gelinmiştir. Güzel ve sıcak bir yaz akşamında bina 4.80 metre civarında kaydırılır. Bu olağanüstü ve riskli iş tamamlanır ve ulu çınar ağacı da kesilmekten kurtulur. O günden beri köşkün adı Yürüyen Köşk olarak kalmıştır.

Görsel 1.12: Çınar ağacı ve köşk

İzlemek için kodu tarayın.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=21761

29

Konu ile ilgili dikkat edilmesi gereken temel bilgilerin hatırlatıldığı bölümdür.

Öğrenilen konuyu pekiştirecek olaylar, anılar, bilimsel makaleler, gazete haberleri, hikâyeler vb. bilgiler bu bölümde yer alır.

Öğrencileri işledikleri konularla ilgili olarak düşünmeye ve öğrendiklerini pekiştirmeye yönelik konu içindeki çalışmalar bu bölümde yer alır.

Karekod okuyucu ile taratılarak resim, video, animasyon, soru ve çözümleri vb. ilave kaynaklara ulaşabileceğiniz barkodu gösterir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMI

KONULAR

1.1. Sürdürülebilir Turizm
1.2. Sürdürülebilir Turizmde Başarı Koşulları
1.3. Sürdürülebilir Turizm İhtiyacını Doğuran Nedenler

1. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAVRAMI

HAZIRLIK SORULARI

1. Çeşitli sektörlerde görülen sürdürülebilirlik kavramına dair düşünceleriniz nelerdir?
2. Doğal, tarihi ve kültürel kaynakları korumak neden önemlidir?
3. Sürdürülebilir turizmin bir parçası olan "ekoturizm" sizin için ne ifade ediyor?

Sürdürülebilirlik kavramında akla ilk gelen çevrenin korunmasıdır. Sürdürülebilirlik; ekolojik, ekonomik ve toplumsal boyutları da bir arada barındıran bütünsel bir yaklaşımdır (Görsel 1.1). Sürdürülebilirliğin üç temel bileşeni olan; çevre koruma, ekonomik büyüme ve sosyal gelişim dengeli bir biçimde yönetilmelidir.

Görsel 1.1: Sürdürülebilir turizm faaliyetleri

1.1. Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilirlik, kaynakların tüketilmeden kullanılması ve devamlılığının sağlanmasıdır. Üretimin yapıldığı her yerde tüketim de vardır. Sürdürülebilirlik felsefesi; kesinlikle gelişmeyi durdurmak değil, aksine gelişmeyi dengeli şekilde ve belirli ölçüler içerisinde tutabilecek sınırlamaları getirmektir. Sürdürülebilirlik; uzun vadeli ekonomik operasyonları savunur, tüm paydaşlara sosyo-ekonomik fayda sağlar ve kaynakların adaletli dağılımını garantiler. İstikrarlı istihdam ve gelir fırsatlarının yanı sıra sosyal sorumluluk çalışmalarıyla ev sahibi topluluklarda yoksulluğun azaltılmasına katkı sağlar.

Sürdürülebilir turizm ise küreselleşmenin öngörülen olumsuz sonuçlarına karşı, pozisyon almayı hedefleyen turizm paydaşları nezdinde, önem kazanan bir kavramdır. Yerel kültürlerin korunduğu, tarihi değerlerin yaşatıldığı, doğanın düzeninin ve ekolojik dengenin bozulmadığı, sağlıklı bir dünya için sürdürülebilir turizme destek olunmalıdır.

CEVAPLAYALIM

"Doğaya adapte olma, doğayı kendine adapte et!" sözünü açıklayınız.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği) tarafından hazırlanan "Sürdürülebilir Turizm" raporunda, sürdürülebilirlik anlayışının turizm sektörü tarafından tüm bileşenleriyle benimsenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Aksi takdirde hızlı nüfus artışı ve tükenen doğal kaynaklar neticesinde turizmin orta ve uzun vadede en çok etkilenebilecek sektörlerinden biri olacağı düşünülmektedir.

Bugünlerde birçok yöre doğal olma özelliğini kaybederken Türkiye'nin içinde bulunduğu Akdeniz Havzası da bu bölgelerin arasında telaffuz edilmektedir. Dünya turist gelişlerinin yaklaşık üçte birini elinde bulunduran Akdeniz Çanağı'nın, olağan seyirde önümüzdeki yüzyıl sonunda tamamen kirlenmesi beklenmektedir. Akdeniz Çanağı çevresinde yer alan, gelişmekte olan ülkeler ise ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarını içinde bulunduran bütünsel bir sürdürülebilirlik anlayışını, yüksek nüfus artışı, yetersiz sermaye birikimi, doğal kaynaklara bağımlılık ve finansman sorunları nedeniyle hayata geçirmekte, gelişmiş ülkelere nazaran daha fazla zorlanmaktadır.

Kaynak: https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/6030-surdurulebilir-turizm (Erişim tarihi: 05.10.2020/22:14)

CEVAPLAYALIM

Yukarıda verilen "Sürdürülebilir Turizm" başlıklı raporu okuyarak sürdürülebilirlik açısından sorun teşkil eden nedenlere ilişkin çözüm önerilerinizi sınıfta paylaşınız.

Görsel 1.2: Ağaç dikme

YORUMLAYALIM

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) "Yarın kıyametin kopacağını bilseniz bile, bugün elinizdeki fidanı dikin! (Görsel 1.2)."

Yukarıda verilen Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sözünü yorumlayıp bu konudaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

İlk kez 1972 tarihinde Stockholm Konferansı'nda dünya üzerindeki kaynakların hızla tükendiği ve önlem alınmazsa bu durumun ciddi problemlere sebep olacağı rakamlarla ifade edilmiştir. Durumun ciddiyetinin ilk kez bu kadar farkına varan ülkeler, en başta ne yapacakları konusunda emin olamamışlardır. 1987 yılında Norveç başkanlığında toplanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu (World Commission on Environment and Development) "Ortak Geleceğimiz" (Our Common Future) raporunda ilk defa sürdürülebilir kalkınma kavramı kullanıldı. Raporda alınabilecek önlemler ifade edilirken "sürdürülebilirlik" kelimesi telaffuz edilmiş ve literatüre kazandırılmıştır.

1.1.1. Sürdürülebilir Turizmin Tanımı

Turizmin gelişimini yok etmeden, çevresel değerleri korumayı amaç edinen sürdürülebilir turizm kavramını, farklı şekillerde tanımlamak mümkündür. Sürdürülebilir turizm; doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun vadede koruyan ve olumlu bir şekilde gelişimi destekleyen bir yaklaşımdır.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (BMDTÖ) ise sürdürülebilir turizmi, "alanda yaşam kalitesini geliştiren, turistler için yüksek kaliteli deneyimler sağlayan ve hem ev sahibi hem de turistler için çevre kalitesini koruyan" bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır. Başka bir ifadeyle sürdürülebilir turizm; turizm faaliyetlerinin bugün ve gelecekteki tüm ekonomik, sosyal ve ekolojik etkilerinin sürdürülebilir kalkınma prensipleri gözetilerek sağlanmasıdır (BMDTÖ, 2005).

Görsel 1.3: Doğal yaşam

Bir bölge turizminin gelişim sürecinde, turistik destinasyonlar (varılacak olan yer) içerisinde çevresel ve sosyokültürel zararlara yol açmayacak şekilde turizm yatırımları yapılması ve yönetilmesinde de öncelikli bir rol oynayabilmektedir. Turizm faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleştiği destinasyonlarda, genel çevrenin sahip olduğu turistik cazibelerin devamlılığının sağlanması ve geliştirilmesi için ziyaretçilerin memnuniyetinin, destinasyonun pazar gücünün ve popülaritesinin güçlendirilmesinde, yine sürdürülebilir turizm anlayışının önemi büyüktür (Ercan, 2014; 56).

SIRA SİZDE

"Sürdürülebilirlik, bugünün uğruna yarınları feda etmemektir." sözünü aşağıdaki kriterleri dikkate alarak kompozisyon şeklinde yazınız. Ürün dosyası oluşturarak çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

- Yazım ve imla kurallarına uyunuz.
- Kompozisyonunuzu örneklerle destekleyiniz.
- Akıcı bir dil kullanmaya özen gösteriniz.
- Sınıfta oylama yaparak en beğenilen kompozisyonu okul panosuna asınız.

SIRA SİZDE

Sürdürülebilir ve sürdürülebilir olmayan turizmin genel kavramları aşağıda karşılaştırılmıştır. Sizler de turizm personelinin ve turistin davranışlarını araştırarak boşlukları doldurunuz.

Genel Kavramlar

Sürdürülebilir Kavramlar	Sürdürülebilir Olmayan Kavramlar
• Yavaş gelişme	• Hızlı gelişme
• Kontrollü gelişme	• Kontrolsüz gelişme
• Uygun ölçekli	• Uygun olmayan, ölçeksiz
• Uzun vadeli	• Kısa vadeli
• Kaliteye yönelik	• Miktara yönelik
• Yerel kontrol	• Uzaktan kontrol

Turistin Davranışları

Sürdürülebilir Kavramlar	Sürdürülebilir Olmayan Kavramlar
• Küçük gruplarla seyahat	• .....
• Akılcı düzenleme	• .....
• Yerel dili öğrenme	• .....
• Saygılı ve duyarlı	• .....
• Sessiz	• .....
• Ziyaretin tekrarlanması	• .....

Turizm Personelinin Davranışları

Sürdürülebilir Kavramlar	Sürdürülebilir Olmayan Kavramlar
• Çöpleri ayrıştırma	• .....
• Su kullanımına dikkat etme	• .....
• Atık üretimini azaltma	• .....
• Turistlere farklı bölgeleri tanıtma	• .....
• Tarihi yerlere sahip çıkma	• .....
• Çevreye çöp atmama	• .....

1.1.2. Sürdürülebilir Turizmin Amacı

Sürdürülebilir turizm; turizm endüstrisi, ziyaretçiler, çevre ve ziyaret edilen toplumlar arasındaki karmaşık ilişkilerden kaynaklanan gerilimleri ve sürtüşmeleri asgari düzeye indirmeye çalışan olumlu bir yaklaşımdır. Böylece hem doğal hem de insan kaynaklarının kalitesini iyileştirmeye ve uzun dönemde yaşatmaya çalışmaktadır. Büyüme teorisine karşı olmayıp büyümenin de sınırları olduğuna işaret etmektedir. Bu sınırlamalar, alandan alana ve yönetimlerin uygulamalarına göre değişecektir. Bu yaklaşım, turizmde gelişmenin gerçekleştiği bölgede devam etmesini ve aynı zamanda ziyaretçi memnuniyetinin arttırılmasını amaçlamaktadır.

Sürdürülebilir turizm; ziyaretçilerin, turizm endüstrisinin, çevrenin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarına hitap eden, bugünkü ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri tam olarak dikkate alır.

Sürdürülebilir turizmin amaçları, aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Turizmin çevre ve ekonomiye önemli katkıları konusunda yüksek bilinç ve anlayış geliştirmek
- Kalkınmada eşitliği desteklemek
- Ev sahibi toplumun yaşam kalitesini yükseltmek
- Sürekli olarak yüksek kalitede ürün sunmak
- Turizm çalışanları ve turist kabul eden toplumun özünü korumak

- Ziyaretçiler için yüksek kalitede bir deneyim sunmak
- Doğal kaynakları, tarihi kültürel ve estetik değerleri gelecek nesilleri de göz önüne alarak koruyup yaşatmak, bununla birlikte çevre kalitesini sürdürmek ve arttırmak

CEVAPLAYALIM

Doğal, tarihi ve kültürel kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması için sizce neler yapılabilir?

Görsel 1.4: Orman ve şelale

Sürdürülebilir turizmin temel amaçları; turizme kaynak oluşturan ekonomik, ekolojik, sosyal ve kültürel değerlerin korunması, kullanılma dengesinin gözetilmesi, gelecek kuşakların da turistik faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri bir çevreye sahip olabilmeleridir.

UNUTMAYINIZ

Sürdürülebilir kalkınma, yerel halkın da katılımıyla başarıya ulaşır.

Görsel 1.5: Ağaçların kesilmesi

Sürdürülebilir Turizmin 12 Hedefi

Bir destinasyonda sürdürülebilir turizm stratejilerini geliştirmenin amacı, sürdürülebilir kalkınma ilkelerine dayanarak destinasyondaki turist sayısının artırılmasıdır. Turizm etkinlikleri sonucu; ekonomik kalkınma ve çevresel değerlerin korunması, hatta bu değerlerin arttırılması sürdürülebilir turizmin ana amacını oluşturmaktadır. Bununla birlikte Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) **Sürdürülebilir Turizmin 12 Hedefi**'ni aşağıdaki şekilde açıklamıştır.

1. Ekonomik Süreklilik: Turizm destinasyonlarının ve işletmelerinin uzun vadede fayda sağlamaya, büyümeye devam etmesi için sürekliliklerini ve rekabetçiliklerini sağlamaktır.

2. Yerel Refah: Ziyaretçilerin yerel harcama oranını arttırmak da dâhil olmak üzere turizmin ev sahibi destinasyonuna katkısını azamiye çıkarmaktatır.

3. İstihdam Kalitesi: Irk, cinsiyet, engellilik gibi konularda ayrımcılığa mahal vermeden, ücret ve hizmet kalitesinin artırılması da dâhil olmak üzere turizm tarafından yaratılan yerel istihdamın sayısını ve kalitesini artırmaktır.

4. Sosyal Eşitlik: Yoksullara sunulan fırsatların, gelirin ve hizmetlerin iyileştirilmesi de dâhil olmak üzere turizmden elde edilen ekonomik ve sosyal yararın genele adil bir şekilde dağılımını gözetmektir.

5. Ziyaretçi Memnuniyeti: Irk, cinsiyet, engellilik gibi konularda ayrımcılık yapmadan bütün ziyaretçilere güvenli ve tatmin edici bir deneyim sunmaktır.

6. Yerel Kontrol: Turizmin diğer paydaşları ile görüş alışverişi içerisinde planlama, yönetim ve bölgede turizmin gelişimi konusunda yerel yönetimleri süreçlere dâhil etmek ve yetkilerini artırmaktır.

7. Toplumsal Refah: Sosyal bozulma ve istismara yol açmadan sosyal yapıya ve kaynaklara, olanaklara, yaşam destek sistemlerine erişim de dâhil olmak üzere yerel halkın yaşam kalitesini korumak ve iyileştirmektir.

8. Kültürel Zenginlik: Ev sahibi toplumlara özgü kültür, gelenek ve tarihsel mirasa saygı duymak ve güçlendirmektir.

9. Fiziki Bütünlük: Kentsel ve kırsal alanların kalitesini korumak, güçlendirmek, çevrenin fiziki ve görsel bakımdan bozulmasını engellemektir.

10. Biyolojik Çeşitlilik: Doğal alanların, habitatın, yaban hayatının korunmasını desteklemek ve olası zararı asgari düzeye indirmektir.

11. Kaynak Verimliliği: Turizm firmalarının ve hizmetlerinin geliştiminde veya işletilmesinde sınırlı ve yenilenemeyen kaynakların kullanımını asgariye indirmektir.

12. Çevresel Saflık: Turizm işletmelerinden veya ziyaretçilerden kaynaklanan hava, su, kara kirliliğini ve atık üretimini asgariye indirmektir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı turizmi daha güçlü kılmak için çeşitli stratejiler geliştirmiştir. Bunlar:

Türkiye'nin 2023 Turizm Stratejileri;

- Turizmin çeşitlendirilmesi,
- Turizm gelişim koridorları,
- Turizm kentleri,
- Ekoturizm bölgeleri,
- Turizm gelişim bölgeleri stratejileri olmak üzere beş temel başlık altında ele alınmıştır.

Türkiye'nin 2023 Turizm Vizyonu:

Sürdürülebilir turizm yaklaşımı benimsenerek;

- İstihdamın arttırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması,
- Türkiye'nin 2023 yılına kadar uluslararası pazarda, turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasına girmesi,
- Türkiye'nin uluslararası bir marka haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

1.1.3. Sürdürülebilir Turizmin İlkeleri

Sürdürülebilirlik ilkeleri; turizmin çevresel, ekonomik ve sosyokültürel gelişimine katkı sağlar. Uzun dönemli sürdürülebilir turizm için bu üç boyutun arasında uygun bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu ilkelerin gerçekleştirilmesinde, turizmdeki yenilikler ve bilgi gelişiminin önemli etkisi vardır.

Sürdürülebilir turizmin genel ilkeleri şunlardır:

- **Topluma Yarar Sağlama İlkesi:** Turizmin faydalarını, kazanımlarını yerel halka anlatarak yerel halkı çevre konusunda eğitip topluma yararlı olmasının sağlanmasıdır.
- **Turizm Sezonunun Süresini Artırma İlkesi:** Turistlerin, turizmin farklı mekân ve zaman dilimlerine yayılmasını sağlayarak (12 ay turizm), oluşabilecek olumsuz etkileri en aza indirmektir.
- **Turizm Yatırımı İlkesi:** Turizm yatırımlarının esnek, gelişmeye açık ve uzun vadeli olmasının sağlanmasıdır.
- **Planlama İlkesi:** Turizmin bir bölgede kontrollü gelişmesi ve devamlılığının sağlanması için planlamalar yapmak ve yönetmektir.
- **Doğallık İlkesi:** Turizmin, çevrenin doğal görünümüne uygun bir şekilde gelişmesini sağlamaktır.
- **Ekonomik Kalkınma İlkesi:** Yerel ekonomiyi güçlendirirken çevrenin de iyileştirilmesine ve korunmasına destek vermektir.

- **Devamlılığı Sağlama İlkesi:** Gelecek nesillerin kullanımı için doğal, kültürel ve diğer kaynakların devamının sağlanmasıdır.
- **Yerel Ekosistem İlkesi:** Çevrenin estetik özellikleri, doğal yaşamı ve yerel kültürü üzerinde yoğunlaşmasıdır.
- **Memnuniyetlik İlkesi:** Turistlerin ve yerel halkın memnuniyetinin sağlanmasıdır.
- **Katılım İlkesi:** Yerel halkın ve diğer paydaşların karar alma konusunda katılımının sağlanmasıdır.

Bu ilkelerin, yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik katkısının artırılmasında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir turizme yönelik planlama, karar alma ve eylem süreçlerinde yerel halkın katılımının önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Görsel 1.6: Ağaçtan dağ evi

YORUMLAYALIM

Ağaçtan yapılmış dağ evi görselini (Görsel 1.6) inceleyip görseli sürdürülebilirlik açısından yorumlayınız. Sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sürdürülebilir turizm anlayışını daha iyi özümsemek ve çevre ile uyum içinde bir turizm gelişimini başarmak için dikkat edilmesi gereken birtakım hususlar vardır. Bunlar (Beyhan ve Ünügür, 2005; 81):

- Harekete geçmek için ihtiyaçların belirlenmesi
- Zayıf destinasyonlara ve topluluklara katkı sağlanması
- Sistemli bir şekilde gelişmenin amaçlarının belirlenmesi
- Doğanın korunmasına katkı sağlanması
- Tarım ve ormanlık alanların amacı dışında kullanılmaması
- Ekonomik aktivitelerin çoğaltılması
- Yerel mimarinin, geleneklerin, kültür ve folklorun korunmasına katkı sağlanması
- Turizm pazarlaması, satışı ve promosyonunun belirlenip uygulanması
- Turizm alanı ile ilgili politikaları aktif olarak izlenmesi

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Monuments and Sites) (ICOMOS), dünya mirasını oluşturan değerlerin kriterlerini belirleyen ve denetleyen konseydir.

Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi tarafından hazırlanan yedi sürdürülebilirlik ilkesi ise şu şekildedir:

1. Çevre, turistik bir varlık olarak önemli bir değere sahiptir. Kısa dönemli değerlendirmeler ve planlar ile gelecek nesillere bırakılacak varlıklar tahrip edilmemelidir.
2. Turizm, destinasyon ve ziyaretçilerin yanı sıra topluma yararlı olabilecek olumlu bir faaliyet alanı olarak kabul edilmelidir.
3. Turizm ve çevre arasındaki ilişkinin uzun vadede sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Turizmin kaynaklara zarar vermesinin ya da geri döndürülemez etkilerinin önüne geçilmesi gerekmektedir.
4. Turizm faaliyetleri; gelişmekte olduğu bölgenin ölçek, doğa ve karakterine saygı göstermelidir.
5. Her destinasyonda ziyaretçilerin ve yerel halkın ihtiyaçları arasında uyum sağlanmalıdır.
6. Dinamik olan bir dünyada değişimin sürekli olması kaçınılmazdır. Değişikliğe uyum sağlayabilmek için sürdürülebilirliğin ilkelerinden ödün verilmemelidir.
7. Turizm sektöründeki bütün yerel yönetimler, özel işletmeler ve diğer kurumlar yukarıdaki ilkelere saygı göstermeli ve ilkelerin gerçekleşmesini sağlamak için birlikte çalışmalıdır.

Bu ilkeler dikkate alındığında sürdürülebilir turizm sayesinde turist çeken bölgede bir kalkınma yaşanacaktır. Sürdürülebilirlik ilkelerinin farklı durumlara adapte edilebilmesi, ekonomik, sosyal ve çevresel faktörleri dikkate alması, birden çok bilim dalı ile iç içe olmasına bağlıdır. Sürdürülebilir turizm uluslararası bir turizm sistemi olarak düşünülmekte ve doğru uygulandığı takdirde kitle turizminin olumsuz etkileri en aza indirilebilmektedir.

ARAŞTIRALIM

Türkiye'de UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren eserler nelerdir? Araştırıp sınıfta paylaşınız.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Dünyanın En Eski Tapınağı Göbeklitepe'de Taş İşçiliği Projesi günümüzden 12 bin yıl öncesine dayanan taş işçiliğinin gelecek kuşaklara aktarılması ve gençlere yeni iş alanlarının oluşturulması için uygulanmaktadır.

Görsel 1.7: Göbeklitepe-Şanlıurfa

İzlemek için kodu tarayın.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=21760

Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nda da **sürdürülebilir turizme** dikkat çekmek adına dört temel ilke yayımlanmıştır. Bunlar:

- **Sosyal sürdürülebilirlik ilkesi**, toplum kimliklerinin güçlendirilmesine katkıda bulunurken toplum gelişiminin, geleneksel değerleri ile uyumlu olacak şekilde gerçekleşmesinin sağlanmasıdır.
- **Çevresel sürdürülebilirlik ilkesi**, yaşamsal ekolojik süreçlerin gelişimini, biyolojik çeşitliliğe ve biyolojik kaynaklara uyumlu olacak şekilde korunmasını sağlayarak geliştirir. Turizm işletmeleri ve ziyaretçilerden kaynaklanan hava, su, toprak kısaca doğa kirliliğini minimuma indirmeyi prensip edinen sorumlu turist gibi kavramları yaygınlaştırmayı amaçlar. Doğal yaşam alanlarının korunmasını, çevreye ve hayvanlara verilen zararların azaltılmasını ilke edinir.
- **Kültürel sürdürülebilirlik ilkesi,** insan topluluğunun kültürel değerleri ile uyumlu olması için kültürel gelişme sağlar, aynı zamanda kendi kimliğinin güçlendirilmesi üzerinde bir etkisi vardır.
- **Sürdürülebilir ekonomik gelişme ilkesi**, etkin bir mali harcama ile kaynakların gelecek kuşakların kullanabilecekleri şekilde yönetilmesini gerçekleştirir. Seyahat edilen destinasyonlardaki ticari girişimlerin başarılarını daim kılabilmek için politikalar uygulanması gerekliliğini savunur.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

1972 yılında İsveç'in Stokholm kentinde yapılan Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı'nda alınan bir kararla, 5 Haziran Dünya Çevre Günü olarak kabul edildi.

Görsel 1.8: Rüzgâr türbinleri

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

EKOTURİZM

Ekoturizm, oldukça yeni bir kavramdır. İlk kez 1992 Rio Çevre Zirvesi'nde sürdürülebilir bir dünya ve çevre için kriterler ortaya konmuştu. Bu kriterler, turizme de uyarlanarak çevreye zarar vermeden, ondan yararlanma yöntemlerinin geliştirilmesi ve tüm yerli halkların kültürlerini yok etmeden, onların turizm faaliyetlerinden yararlanmalarının sağlanması şeklinde özetlenmişti.

Günümüze kadar geçen süreç içinde, giderek "ekoturizm" kavramı ve tanımı benimsendi ve 2002 yılının Mayıs ayında, Kanada'nın Quebec kentinde 133 ülkeden gelen 1100 delegenin katılımıyla yapılan "Dünya Ekoturizm Zirvesi"nde, tüm ülkele-

rin benimsediği ortak bir tanım saptandı. Buna göre ekoturizm, "yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliği güvence altına alınırken yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olunması, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözeten bir yaklaşım" olarak tanımlandı.

Bu kavramı benimseyen ülkelerin, uygulayacakları yöntem ve prensipler ise şöyledir:

- Ekoturizm politikaları geliştirmek ve planlama yapmak
- Ekoturizm için kurallar geliştirmek
- Ekoturizm alanında ürün geliştirmek, pazarlama ve tanıtım yapmak
- Ekoturizmin getiri ve götürülerini (maddi ve manevi) izleyip saptamak

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Yılı Ekoturizm Hedefleri:

- Ülkemizde ekoturizm ve yayla turizmi gibi doğa amaçlı turizm türlerinin geliştirilmesi amacına yönelik turizm altyapısı geliştirilecek ve altyapının niteliği arttırılacaktır.
- Doğa amaçlı turizmin yapılacağı yörelerde ve belli senaryolar çerçevesinde; ana tur güzergâhları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktaları belirlenerek planlama çalışmaları yönlendirilecektir.
- Yaylaların yoğunlaştığı alanlarda bilinen merkezler, öncelikli turizm gelişme ve eylem bölgeleri olarak belirlenecektir.
- Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları iş birliği ile agro (tarım) turizm, macera turizmi, mağara turizmi, spor turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için eylem planları hazırlanacaktır.

Kaynak: https://www.kuzka.gov.tr/dosya/turizm_stratejisi_2023.pdf (Erişim tarihi: 05.10.2020/20:00)

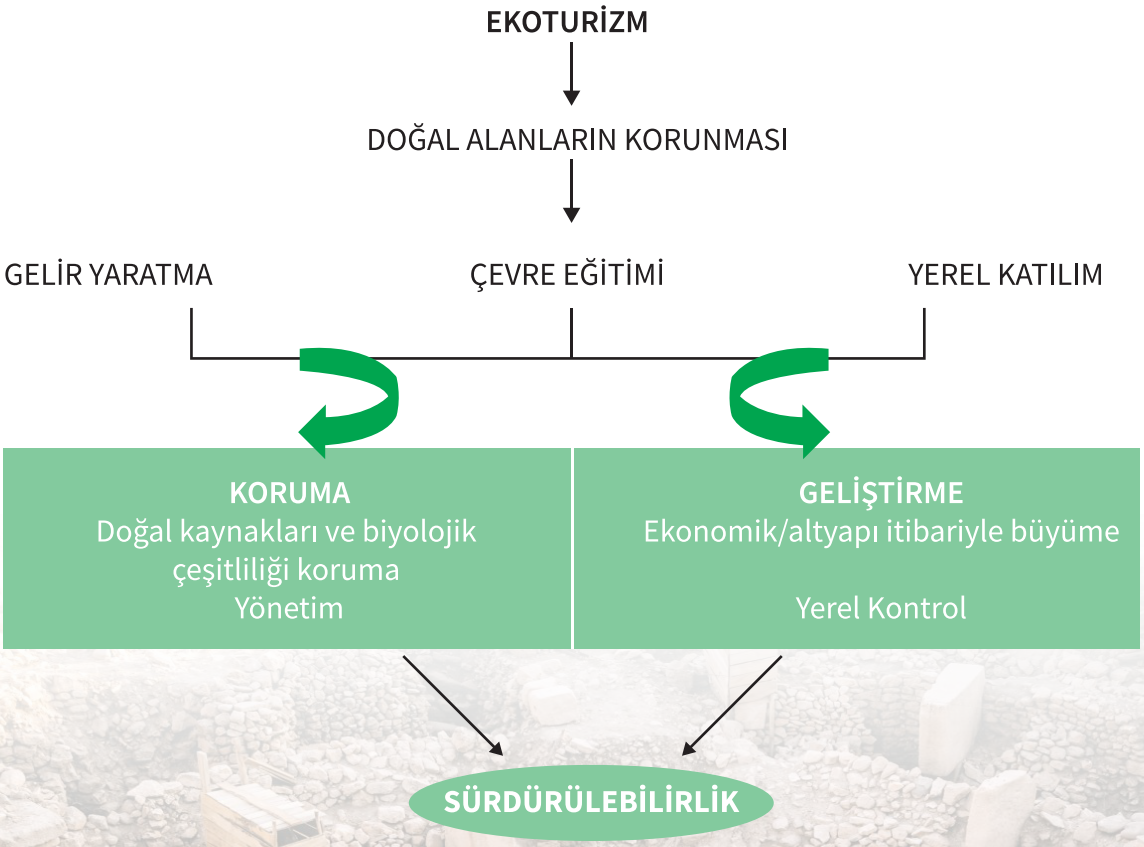

Şema 1.1: Sürdürülebilir turizm ve ekoturizm ilişkisi

1.2. Sürdürülebilir Turizmde Başarı Koşulları

Sürdürülebilir turizmde başarı sağlanması için gerekli tedbirler alınarak doğayı koruma planlamalarına sadık kalınmalıdır. Bunun için aşağıdaki maddeler göz önünde bulundurularak başarı yolunda adımlar atılmalıdır:

- Doğal mirası ve biyolojik çeşitliliği korumaya yardım eden ve ekolojik süreci koruyarak turizmin gelişiminde anahtar bir unsur oluşturan çevresel kaynakların, en uygun şekilde kullanımı sağlanmalıdır.
- Ev sahibi toplumların otantik sosyokültürlerine, yapılarına, yaşayan kültürel miraslarına ve geleneksel değerlerine saygı gösterilmeli; kültürlerarası anlayış ve hoşgörüye katkıda bulunulmalıdır.
- Uzun dönem ekonomik operasyonların yaşanabilirliği sağlanmalı, bütün paylaşımcılara dağıtılan sosyoekonomik yararlar, kararlı istihdam ve gelir yaratıcı fırsatlar sağlanmalı, ev sahibi topluma sosyal hizmetleri kapsamalı ve yoksulluğu azaltmaya katkıda bulunulmalıdır.

Sürdürülebilir turizm kavramı ile beraber turizmin yeni yönelimlerinden **alternatif turizm, doğaya dayalı turizm** ve **ekoturizm** olarak adlandırılan turizm çeşitleri de önem kazanmaktadır. Turizm, iyi bir planlama ve kontrol ile çevrenin korunmasına ve gelişmesine yardımcı olmaktadır. Planlama yapılırken kapsamlı, esnek olmasına ve bölgenin özelliklerine de çok dikkat edilmelidir. Başka bir deyişle kirletmeden, bozmadan bu kaynaklardan gelir elde etmek ve bu geliri o turizm bölgesi için en iyi şekilde kullanmak başarının temel koşullarındandır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Ekoturizm, doğa temelli ve öğrenmeye dayalı sürdürülebilir turizm faaliyetidir.

SIRA SİZDE

- Sürdürülebilir turizmin başarıya ulaşabilmesi için sizce nasıl çalışmalar yapılabilir? Bu konudaki düşüncelerinizi aşağıda verilen boşluğa yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Yeşil turizm, sorumlu turizm, pozitif turizm, alternatif turizm, yumuşak turizm ve saldırgan olmayan turizm kavramlarının tümü sürdürülebilir turizm kavramının içindedir. Sürdürülebilir turizm tüm bu kavramları kapsar.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM İÇİN BAŞARI ÖNERİLERİ

- Doğru uygulamalar ile kamuoyu bilgilendirilmelidir. Yerel halk, yaşadığı bölgenin doğal ve kültürel değerleri sayesinde ekonomik bir gelir elde ettiği sürece bu değerlerin koruyucusu olacaktır.
- Turizm tüm kalkınma sorununun çözümü olarak görülmemeli, turizmin kalkınma stratejisinin sadece bir bölümünü oluşturduğu kabul edilmelidir.
- Turizm altyapılarının; çevre dostu, temiz üretim, temiz ürün felsefesine uygun ve sürdürülebilir turizmi gerçekleştirmeye yönelik olmasına dikkat edilmelidir.
- Doğal kaynakların zorlanması yerine, belli bölgelere bu bölgenin niteliklerine uyan kitlenin çekilmesi daha uygundur.
- Turizmin insanların yoğun olarak yer aldığı bir sektör olmasından hareketle yöreye özgü kararların alınması aşamasında yerel halka öncelik verilmelidir.
- Turistler gittikleri yerin kültürünü dışlamamalı, aynı zamanda yerel halk da kendi kültürünü tanıtmada zorlayıcı olmamalıdır.
- Sürdürülebilir turizmde, yerel malzemenin kullanıldığı, yöresel mimariyi yansıtan mimari ve mevcut yapı stokunun kullanılmasına öncelik verilmelidir.
- Temiz enerji (güneş, rüzgâr, biyomas ve jeotermal enerji) kullanımına önem verilmelidir.
- Çevre ve su ürünleri ile ilgili sorunların çözümünde bölgesel ve uluslararası uzun dönemli iş birliğine önem verilmelidir. (Örneğin: Çernobil Nükleer Santrali'nden çıkan radyasyonun tüm Rusya dahil olmak üzere Avrupa'yı da etkilemesi.)
- Ekoturizm insanları doğaya çekerken doğanın daha fazla tahribine yol açma tehlikesi de ilgili politikalarda göz önünde bulundurulmalı ve ilgili denetimler oluşturulmalıdır.

Bu önerilerdeki amaç, doğanın insana sunduğu değerlerden yararlanılmasını sağlarken aynı zamanda bu değerlerin insanın koruması altında geliştirilmesini sağlamaktır.

YORUMLAYALIM

Türkiye'de çevreyi korumak amacıyla hangi çalışmalar yapılmaktadır? Çevre koruması için yapılan çalışmaları çevre bilincine göre yorumlayınız ve bu konudaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.3. Sürdürülebilir Turizm İhtiyacını Doğuran Nedenler

Turizm ve çevre arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Turizm için önemli bir kaynak olan çevrenin sürekli ve dengeli bir şekilde yönetilmesi, tahrip edilmemesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

Bu bağlamda turizmde başarının kaynağı çevredir. Ancak çevre, turizme katkı sağlarken turizmin çevre üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Turizmde doğal alanlara olan talebin artması sonucunda, değişik turistik yöreleri gerekli altyapı ve donanımları oluşturmadan turizme açmak; betonlaşmaya yol açmakta ve doğal kaynakların, fiziksel çevrenin tahrip olmasına neden olmaktadır.

Turizmin geliştirilmesi pahasına doğal ve yapay çevrede meydana gelen tahribat, uzun vadede bizzat yine turizm faaliyetlerinin sekteye uğramasına sebebiyet verecektir. Bu açıdan turizmin sebep olduğu bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmak veya azaltmak için sürdürülebilir turizm ihtiyacı doğmuştur.

Sürdürülebilir turizm planlamalarıyla turizmin yaratabileceği ve neden olabileceği çevresel sorunlar engellenirken diğer yandan turizmi olumsuz etkileyecek çevre sorunlarının da çözümlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan turistik yörelerin çevre standartlarına uygun olup olmadığını değerlendirmek için çeşitli çevre yönetim sistemlerini destekleyen programlar uygulanmaktadır.

Bu programlardan bazıları şunlardır:

- Çevreye Duyarlı İşletme Belgesi
- Mavi Bayrak Projesi
- Atık Azaltma Programları
- Akdeniz-Ege Turizm Altyapısı Kıyı Yönetim (ATAK) Projesi.

Turizm ve çevre birbirini destekleyen, yaşatan iki unsurdur. Kontrolsüz turizm, çevreye ve kaynaklara zarar vermektedir. Turizm faaliyetlerinin önemli bir kısmı çevrenin sunduğu kaynakların kullanılması ile gerçekleşmektedir. Turizmin sürdürülebilir olabilmesi için çevreyi koruma bilincine sahip bir sektör haline gelmesi gerekmektedir.

Turizm gelişim projelerinde fiziksel planlama çalışmalarına önem verilmelidir. Verimli tarım alanları ile fiziksel çevrenin korunması ve geliştirilmesi sağlanmalıdır. Çevre koruma ve geliştirme alanında yapılan çalışmalar, turisti ülkeye çekecek doğrultuda olmalıdır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Kenya'da Masai Mara Parkı'nı ziyaret eden turistlerin attıkları çöplerin arasındaki pilleri yiyen filler, pildeki ağır metallerden zehirlenerek ölmüşlerdir.

SIRA SİZDE

TURİZMDE YANLIŞ UYGULAMALARIN ÇEVRE ÜZERİNE OLUMSUZ ETKİLERİ

Turizm bölgeleri genellikle doğal güzelliği ile dikkat çeken yerlerdir. Herhangi bir turizm bölgesi sahip olduğu dağ, göl, deniz, orman, arkeolojik varlıkları vb. sebebiyle ziyaret edilmektedir. Bu durum bazı bölgelerin kapasitesinden fazla turist almasına, dolayısıyla bölgede var olan doğal ve kültürel alanların tahrip edilmesine sebep olmaktadır.

Aşağıda başlıklar halinde verilen turizmde yanlış uygulamaların çevre üzerine olumsuz etkilerini araştırarak kısaca açıklayınız.

- Olumsuz etkilerle ilgili görseller bulunuz.
- Bu olumsuz etkilerden birkaçına yönelik çözüm önerisi geliştiriniz.

Hava Kirliliği:
Su ve Toprak Kirliliği:
Katı Atık Kirliliği:
Gürültü ve Ses Kirliliği:
Kalabalık ve İzdiham:
Doğal ve Arkeolojik Bölgelerin Zarar Görmesi:
Diğerleri:

SIRA SİZDE

Görsel 1.9'u sınıfta yorumlayınız. Sizler de sürdürülebilir turizm ve doğa ilişkisi ile ilgili resim yaparak bu resmi sınıf panosunda sergileyiniz.

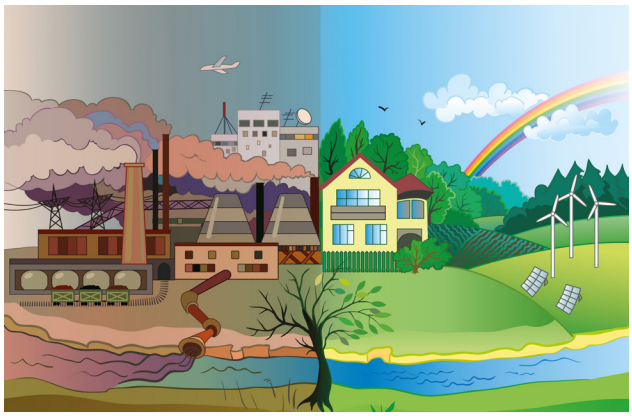

Görsel 1.9: Çevreye duyarlı olan ve olmayan yerleşim

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMİN ÖGELERİ

Görsel 1.10: Sürdürülebilir turizm ögeleri

Çevresel Etkiler: Doğal ya da insan eliyle şekillendirilmiş çevrenin kalitesi turizm için vazgeçilmezdir. Turistler gidecekleri destinasyonları seçerken öncelikle doğal, mimari ya da kültürel güzelliğini göz önünde bulundurur. Öte yandan, turizmin çevreyle ilişkisi karmaşıktır. Sektördeki pek çok faaliyet çevre üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir.

Yolların ve havalimanlarının yapılması, büyük oteller ve tatil köyleri gibi tesisler, restoranlar, golf sahaları ve marinalar turizmin en baştaki varlık nedeni olan doğal kaynaklara zarar verebilir. Sürdürülebilir turizm, bunlar gibi sektörel faaliyetler ile doğal ve sosyokültürel mirasın korunması arasında denge kurulmasını gerektirir. Turizm, doğru yönetildiğinde bu kaynakların tükenmesini değil, en iyi şekilde korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayabilir.

Sosyokültürel Etkiler: Turizmin sosyokültürel etkileri ev sahibi toplulukların turistlerle doğrudan ve dolaylı ilişkilerini ve turizm sektörüyle etkileşimlerini kapsar. Pek çok nedenden dolayı ev sahibi topluluklar, misafirler ve hizmet sağlayıcılarla ilişkilerde daha zayıf olan taraftır. Turizmin bu topluluklar üzerindeki etkisi her zaman doğrudan görünür olmayabilir ve ölçümü zordur.

Turizmin ev sahibi topluluklar üzerindeki etkileri daha çok kültürel değişiklikler, yaşam tarzında ve geleneklerde farklılaşma ve kayıplar (bazı geleneklerin değişmesi veya unutulması, dilde farklılaşma vb.), hatta ahlaki değişimlerle görünür olabilir. Bazı paydaşlar bu değişimleri olumlu olarak algılarken bazıları yıkıcı olarak nitelendirebilir. Öte yandan turizm doğru yönetildiğinde barışı korumak, kültürel gelenekleri gelecek kuşaklara aktarmak ve istihdam yaratarak göçü önlemek bakımından destekleyici bir güce dönüşebilir.

Ekonomik Etkiler: Turizm sektörü ev sahibi ülkelere ve turistlerin geldikleri ülkelere önemli miktarda ekonomik fayda sağlar. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde belli bölgelerin turizm destinasyonu haline gelmesi ekonomik kalkınmayı ciddi anlamda hızlandırır. Diğer ögelerde olduğu gibi ekonomik gelişme hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabilir. Su ve elektrik tüketiminden çöp üretimine, turizm tesislerinde kullanılan deterjanlara, yıkanan yastık ve havlulara, tüketilen gıdalara kadar birçok neden olumsuz etki oluşturabilir. Sürdürülebilir turizm, sektörel faaliyetlerin doğa, kültür ve sosyal doku üzerindeki etkilerini detaylıca ele alarak ekonomik gelişmeyle kaynakların doğru kullanımı arasında denge kurulmasını sağlar.

Görsel 1.11: Küçük ellere mavi dünyanın verilmesi

UNUTMAYINIZ

Sürdürülebilir turizmin uygulanması ekonomik, sosyal, çevresel anlamda dengeli ve planlı bir altyapının oluşturulmasına bağlıdır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Ayancık'ta Ketenin Yolculuğu Projesi ile Sinop'un Ayancık ilçesinin geleneksel bir ürünü olan keten bezi, keten ipi yapma sanatının canlandırılması ve keten ipinin turizme kazandırılması amaçlanmaktadır.

SIRA SİZDE

"Biz dünyayı atalarımızdan miras almadık, çocuklarımızdan ödünç aldık." Kızılderili atasözünü sürdürülebilir turizm politikası açısından yorumlayınız. Bu konuda yaptığınız çalışmaları ürün dosyanıza ekleyiniz.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

YÜRÜYEN KÖŞK–YALOVA

Atatürk bir gün çiftliğe gittiğinde, köşkün hemen yanındaki ulu çınar ağacının dallarını kesmeye çalışan bir bahçıvan ile karşılaşır. Hemen bahçıvanı yanına çağırarak bunun nedenini sorar. Görevli bahçıvanın cevabı şöyledir: Ağacın dalları uzamış, binanın duvarına dayanmıştır. İstediği cevabı alamayan Atatürk, düşünülmesi bile imkânsız olan bir emir verir: "Ağaç kesilmeyecek, bina kaydırılacak." Görev İstanbul Belediyesine intikal eder. Belediye Fen İşleri Yollar Köprüler Şubesi sorumluluğu üstlenir. Başmühendis yanına aldığı teknik elemanlarıyla Yalova'ya gelerek çalışmaya başlar. Önce bina çevresindeki toprak büyük bir dikkatle kazılıp yapının temel seviyesine inilir. İstanbul'dan getirilen tramvay rayları döşenir. Santim santim çalışılarak bina yapı altına sokulan raylar üzerine oturtulur. Artık binanın raylar üzerinde kaydırılarak ağaçtan uzaklaştırılması aşamasına gelinmiştir. Güzel ve sıcak bir yaz akşamında bina 4.80 metre civarında kaydırılır. Bu olağanüstü ve riskli iş tamamlanır ve ulu çınar ağacı da kesilmekten kurtulur. O günden beri köşkün adı Yürüyen Köşk olarak kalmıştır.

Görsel 1.12: Çınar ağacı ve köşk

İzlemek için kodu tarayın.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=21761

ARAŞTIRALIM

5 Haziran Dünya Çevre Günü kapsamında okulda hangi etkinlikler yapılabilir? Bu konudaki fikirlerinizi sınıfta paylaşınız.

SIRA SİZDE

"Son ırmak kuruduğunda, son ağaç yok olduğunda, son balık öldüğünde, beyaz adam paranın yenmeyen bir şey olduğunu anlayacak." **Kızılderili atasözü**

- Kızılderililerin doğa ile ilgili birçok ders verici söz söylediği bilinir. Kızılderililer, neden bu ders verici sözleri söylemiştir?
- Türk düşünürlerin doğa ile ilgili sözlerini araştırarak bu sözleri aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

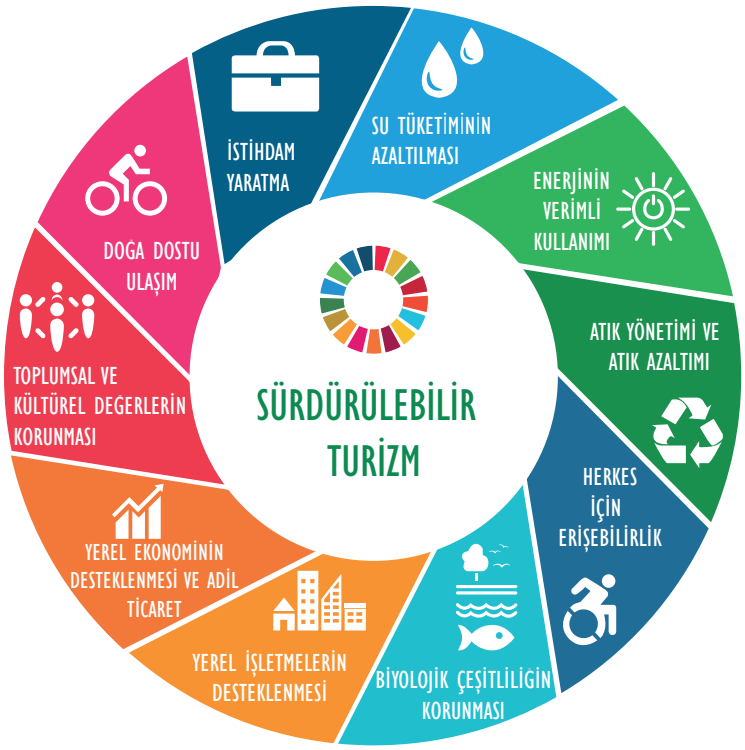

Şekil 1.1: Sürdürülebilir turizmin amaçları

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

"Kars Peynir Rotası Projesi" ile bölgenin geleneklerinin, unutulmaya yüz tutan yerel değerlerinin, geleneksel bilgi ve üretim tekniklerinin yeniden canlandırılması ve bunların gelecek nesillere aktarılması; böylece bölgenin turizm potansiyelinin desteklenerek yerel sosyoekonomik kalkınmaya katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Görsel 1.13: Kars peyniri

SIRA SİZDE

Sürdürülebilir turizmin çevre için önemi hakkında sunum hazırlayınız.

1. Sunumu hazırlarken size yol göstermesi açısından aşağıda verilen doğa temelli turizm çeşitlerini okuyunuz.

   Örnekler:

   - **Ekoturizm:** Rehberli doğa turları, aboriginal turizm (yerli kültürü tanıma ve yerel mirası koruma) doğa yürüyüşü, doğa gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı.
   - **Macera Turizmi:** Rafting, bungee jumping, abseiling, balon, deve trekking, kano/kayak, mağaracılık, kaya tırmanıcılığı, safari, at biniciliği, dağ bisikleti, dağcılık, yamaç paraşütü, deniz kayağı, yelken, su altı tüplü dalış, paraşüt, şnorkel, snowboard, kış sporları, sörf, bisiklet turları, ağaç tırmanma, yelken ve tekne turları, rüzgâr sörfü.
   - **Ekstraktif Turizm:** Balıkçılık, fossicking (maden turizmi).
   - **Yaban Hayatı Turizmi:** Yaban hayatı gözlemciliği, kuş gözlemciliği, balina seyri, yunus ve fok balıkları ile yüzme, botanik turizmi.
   - **Jeoturizm:** Jeopark, jeomorfolojik oluşumları izleme doğa temelli turizm türlerindendir.

2. 3-5 öğrenciden oluşan gruplarla sunum için görev paylaşımı yapınız.
3. Sunumunuzu görsellerle destekleyiniz.
4. Türkiye'deki örnekleri sunumunuza ekleyiniz.
5. Sunumda dinleyicilerle göz teması kurarak beden dilini, ses tonunu ve Türkçeyi doğru kullanınız.
6. Sunum süresi 7 dakikadır.
7. Sunum 16 puan üzerinden değerlendirilecektir.
8. Sunumun değerlendirmesinde aşağıdaki puanlama anahtarı kullanılacaktır.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ VE PUANLAMA

	4 puan	3 puan	2 puan	1 puan
İçerik	Sunulan bilgiler doğru ve konu ile ilgili tüm kapsamı içermektedir.	Sunulan bilgiler doğru ancak kapsam yeterli derecede yansıtılmamıştır.	Sunulan bilgilerde kısmen yanlışlıklar vardır.	Sunulan bilgilerde önemli ölçüde yanlışlıklar vardır.
Materyal	Sunum dört farklı materyal ile desteklenmiştir.	Sunum üç farklı materyal ile desteklenmiştir.	Sunum iki farklı materyal ile desteklenmiştir.	Sunum sadece yazılı materyalden oluşmaktadır.
Sunum Becerisi	Akıcı dil kullanıldı, göz teması kuruldu, ses tonu ve beden dili doğru kullanıldı.	Belirtilen özelliklerden üçü yerine getirildi.	Belirtilen özelliklerden ikisi yerine getirildi.	Belirtilen özelliklerden biri yerine getirildi.
Zaman Yönetimi	Verilen süre içinde sunuyu tamamladı.	Verilen süreye +/- 2 dakika uymadı.	Verilen süreye +/- 3 dakika uymadı.	Verilen süreye +/- 4 dakika uymadı.

9. Değerlendirme sonunda alınacak en yüksek puan 16, en düşük puan 4'dür.
10. Alınan puan 1-4 arası ise "Geliştirilebilir", 5-8 arası ise "Orta", 9-12 arası ise "İyi", 13-16 arası ise "Çok iyi" olarak değerlendirilecektir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerde (...) ile boş bırakılan alanlara cümlelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Sürdürülebilir turizm, küreselleşmenin öngörülen olumsuz sonuçlarına karşı pozisyon almayı hedefleyen turizm paydaşları nezdinde önem kazanan bir kavramdır.
2. (...) Turizmin gelişmesinde kilit rol oynayan çevresel kaynakların en doğru şekilde kullanımını savunan sürdürülebilir turizm, birçok amaca hizmet etmektedir.
3. (...) Sürdürülebilir turizmde en önemli amaç turist sayısını artırarak döviz girdisini çoğaltmaktır.
4. (...) Ev sahibi toplumlara özgü geleneğe ve tarihsel mirasa saygı duymak gerekir.
5. (...) Sürdürülebilir turizm, ülkede beş yıldızlı otellerin çoğalmasını sağlayarak istihdam yaratmaktadır.
6. (...) Doğal alanların ve yaban hayatının korunmasını destekleyerek bu konuda olası zararları azaltmak sürdürülebilirlik açısından önemlidir.
7. (…) Güneş, rüzgâr, biyomas ve jeotermal enerji temiz enerji olarak adlandırılır.
8. (…) Turizmin sebep olduğu olumsuz etkileri ortadan kaldırmak veya azaltmak için sürdürülebilir turizme ihtiyaç vardır.

B. Aşağıdaki sorularda doğru olan seçeneği işaretleyiniz.

9. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

A) Çevre koruma, ekonomik büyüme ve sosyal gelişim dengeli yönetilmelidir.
B) Sürdürülebilirlik kaynakların devamlılığının sağlanarak kullanılmasıdır.
C) Turizm ve çevre birbirini destekleyen unsurlardır.
D) Turizm bölgeleri genellikle doğal güzelliği ile dikkat çeker.
E) Hepsi

10. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir turizmin faydalarından biri değildir?

A) Doğal kaynakların korunması
B) Enerji tasarrufunun sağlanması
C) Sera gazı salınımının azalması
D) Turist sayısının artması
E) Endemik bitki türlerinin korunması

11. Dünya Çevre Günü hangi tarihte kutlanılır?

A) 23 Nisan
B) 5 Haziran
C) 30 Ağustos
D) 9 Eylül
E) 1 Nisan

12. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir turizmin amaçlarından biri değildir?

A) Kalkınmada eşitliği desteklemek
B) Ev sahibi toplumun yaşam kalitesini yükseltmek
C) Beş yıldızlı otel sayısını artırmak
D) Turist kabul eden toplumun özünü korumak
E) Ziyaretçilere yüksek kalitede deneyim sunmak

1. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI

13. Toplumsal gelişmenin geleneksel değerlerle uyumlu bir şekilde gerçekleşmesini hedefleyen ilke aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sosyal sürdürülebilirlik ilkesi
B) Çevresel sürdürülebilirlik ilkesi
C) Sürdürülebilirlik ilkesi
D) Sürdürülebilir ekonomik gelişme ilkesi
E) Yenilikçilik ilkesi

C. Aşağıda verilen soruların cevaplarını, sorunun altındaki boşluklara yazınız.

14. Sürdürülebilir turizm ve çevre arasında nasıl bir ilişki vardır?

……
……
……
……

15. Golf turizminin doğaya verdiği tahribatlar nelerdir?

……
……
……
……

16. Bulunduğunuz şehirde hangi tür sürdürülebilir turizm faaliyetleri yapılabilir?

……
……
……
……

17. Sürdürülebilir turizmin hedefleri nelerdir?

……
……
……
……

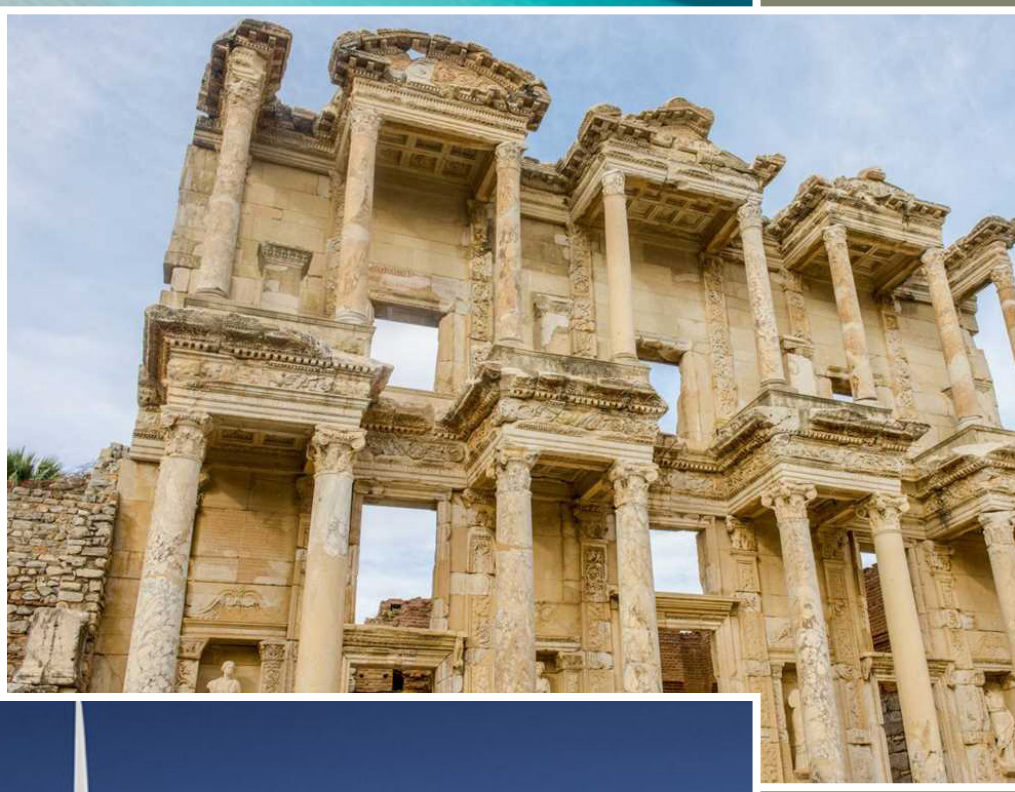

2. ÖĞRENME BİRİMİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM PAZARI

KONULAR

2.1. Uluslararası Literatüre Göre Sürdürülebilir Turizm Pazarı
2.2. Sürdürülebilir Turistik Ürün ve Hizmet
2.3. Sürdürülebilir Turizmde Pazarlama

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM PAZARI

HAZIRLIK SORULARI

1. Sürdürülebilir turistik ürün ve hizmet kavramlarına dair düşünceleriniz nelerdir?
2. Ekoturist kavramı size ne ifade ediyor?

2.1. Uluslararası Literatüre Göre Sürdürülebilir Turizm Pazarı

Günümüz toplumlarında çevre bilinci ve sosyal duyarlılık gelişmiş ve gelişmeye devam etmektedir. Gelişen bu bilinç çerçevesinde çevreye duyarlı insanların turizm talepleri değişmiş ve bu taleplere cevap veren tesisler ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda da sürdürülebilir turizm pazarı doğmuştur.

Sürdürülebilir turizm pazarının gelişiminin sağlanması için pazarlama faaliyetlerinin de çevreye, doğaya, kültüre ve tarihi değerlere uyumlu şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Sektördeki tüm paydaşların, sürdürülebilir pazarlamanın gereklerini uygulaması gerekir. Sürdürülebilir pazarlama ile kullanılan kaynakların korunması ve devamlılığı sağlanabilir. Sürdürülebilir pazarlama ile yalnızca çevrenin korunmasıyla kalınmayacak aynı zamanda bu anlayışı uygulayan ülkeler, dünya turizm pazarında daha rekabetçi hale gelerek pazar paylarını arttıracaklardır.

YORUMLAYALIM

"Biz doğayı korudukça doğa da bizi korur." (Mustafa Kemal Atatürk)

Yukarıda verilen Atatürk'ün sözünü yorumlayınız. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 2.1: Mustafa Kemal Atatürk

Sürdürülebilir turizm pazarını daha iyi anlayabilmek için öncelikle ekonomideki pazarlama ile ilgili temel kavramları iyi anlamak gerekir. Bu temel kavramlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- **İhtiyaç:** Karşılanmadığı zaman üzüntü, karşılandığı zaman mutluluk veren duygudur. Örneğin; susuzluk hisseden kişi suya, çok yorulan bir kişi dinlenmeye ihtiyaç duyar. Bütün ekonomik faaliyetler, doğrudan veya dolaylı olarak ihtiyaçları karşılamak için yapılır.
- **Fayda:** Tüketilen mal veya hizmet sonucunda tüketicilerin gereksinimlerinin karşılanması durumudur. Susayan bir kişi için su, susuzluk ihtiyacını karşılamışsa faydalıdır.
- **Paydaş:** Pazarda ilişki içerisinde bulunan bir işletmenin faaliyetlerinin bir başka işletmeyi etkilediği veya başkasının faaliyetlerinden etkilendiği tüm toplumsal gruplardır. Turizm pazarında konaklama ve ulaştırma işletmeleri, acenteler, yerel halk, turistler vb. hepsi turizm pazarının paydaşıdır ve birinin faaliyeti diğerini etkilemektedir.
- **Arz ve Talep:** Üretilen mal ve hizmetlerin satışa sunulması **arz**, tüketicilerin bu mal ve hizmetleri istemesine ise **talep** denir. Fiyatı etkileyen en önemli unsur, arz ve talep dengesidir. Firmalar arz eder (mal ve hizmet sunumu), tüketiciler talep (satın alma isteği) eder.
- **Pazarlama:** Bir malın ve hizmetin satışını arttırmak için yapılan her türlü faaliyettir.

- **Pazar:** Ürün veya hizmetlerin satışı için alıcı ve satıcıların bir araya geldiği ortamdır. Ürün veya hizmetin alıcıya ulaştırılması ile ilgili tüm faaliyetler de pazar kavramı içerisindedir. Üretici pazarı, tüketici pazarı vb. pazar tanımına örnek gösterilebilir.
- **Pazar Payı:** Bir ürünün, şirketin veya alt pazarın toplam pazar içerisindeki yüzdesidir. Örneğin; x marka konaklama zincir tesisinin toplam turizm pazarı içerisindeki pazar payı %2'dir.
- **Turizm Pazarı:** Turizm sektörü ile ilgili olan tüm unsurların (turistler, konaklama tesisleri, seyahat acenteleri vb.) oluşturduğu ekonomik faaliyetlerin bütünüdür (Tablo 2.1).
- **Milli Gelir:** Belirli bir dönemde (genellikle bir yıl) ülkedeki bireylerin ürettikleri mal ve hizmetlerin maddi karşılığıdır. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre Türkiye'nin milli geliri, 2019 yılında 4 trilyon 280 milyar 381 milyon TL olarak açıklanmıştır.

UNUTMAYINIZ

Temizlik, turizmin; turizm de kalkınmanın anahtarıdır.

Konaklama tesislerinin sunduğu hizmetler fayda sağlar ve turistler bu fayda karşılığında ücret öderler. Turistlerin ihtiyaçları, satın alma isteği, talebi ve bu talebi karşılamak için kurulan tesisler de arzı oluşturur. Tüm terimleri otel üzerinden örneklemek gerekirse:

- Otel arz,
- Otelde kalma isteği talep,
- Turistlerin dinlenmeye gerek duyması ihtiyaç,
- Konforlu otel odasında dinlenmek fayda,
- Tüm otellerin ve turistlerin toplamı pazar,
- Bir otelin kazancının pazara oranı pazar payı,
- Otelin daha fazla kazanmak için yaptığı faaliyetler de pazarlama demektir.

Tablo 2.1: *Turizm Ekonomisi ile İlişki İçerisinde Olan İşletmeler*

Dar Anlamda Turizm Ekonomisi Tipik Turizm İşletmeleri	*Tamamlayıcı Turizm Ekonomisi Turizme Özgü İşletmeler*	*Turistik Yan Endüstri Turizme Bağımlı İşletmeler*
Tur operatörleri Seyahat acenteleri Konaklama işletmeleri Ulaştırma işletmeleri Turizm işletmeleri Kongre ve konferans merkezleri Fuarlar ve sergiler	Hediyelik eşya üretimi Seyahat malzemeleri üretimi Animatörler Rehberler Seyahat yazarları Sigortacılar Kiralama kuruluşları Eğitim kurumları Pazar araştırma kuruluşları Resmî turizm kurumları	Giyim endüstrisi Fotoğraf, kozmetik, ilaç Elektronik endüstrisi Hizmet işletmeleri Spor merkezleri Kültür kuruluşları
Tipik turizm işletmeleri, turistler ve seyahat edenler tarafından talep edilen tipik turizm hizmetleri sunarlar.	Tipik olmayan turizm işletmeleri, hedef grup turistlere sundukları tipik turizm hizmetlerinde uzmanlaşmışlardır.	Tipik olmayan turizm işletmeleri, hedef grup turistlere sundukları tipik turizm hizmetlerinde uzmanlaşmışlardır.

Kaynak: Walter Freyer, Tourismus-Marketing, 2. Auflage, Oldenbourg, München, 1999

SIRA SİZDE

Görsel 2.2: 2020 pandemi dönemi turizm geliri grafiği (temsili)

- Covid-19 pandemisi, turizm sektörünü nasıl etkilemiştir? Sınıfta tartışınız.
- Covid-19 pandemisinin Türkiye'nin turizm ekonomisine olan etkilerini aşağıdaki konu başlıklarına göre araştırınız. Elde ettiğiniz verileri tabloya yerleştirip yorumlayınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

Konular	2019	2020
Gelen turist sayısı		
Toplam turizm geliri		
Kişi başı ortalama harcama		
Bir önceki yıla oranla otel fiyatları değişim oranları (Rastgele 10 otel seçilebilir.)		
Turistlerin ortalama konaklama süreleri		
Toplam istihdam sayısı		

Turizm pazarını, diğer iktisadi pazarlardan ayıran faktörler vardır. Turizm, millî gelire olan katkısı yanında, sağladığı döviz geliri ile ödemeler dengesi açığının kapanmasında da önemli rol oynamaktadır. Geniş kitlelere iş imkânı sağlaması ile istihdamın en fazla olduğu sektörlerden biridir. Turizm sektörü, aynı zamanda ülke için etkin bir pazarlama ve reklam aracıdır.

Ekonomi içerisinde çok önemli bir yere sahip olan turizm sektörünün gelişimi sağlanırken devamlılığının da sağlanması için mevcut kaynaklar sürdürülebilir anlayış içerisinde kullanılmalıdır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

- Türkiye, 2019 yılında en çok ziyaret edilen yerler arasında dünyada altıncı, Avrupa'da dördüncü ülke olmuştur.
- Türkiye'nin 2019 turizm gelirleri, toplam ihracatının %14'ünü oluşturmaktadır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

2019 Yılı Türkiye Turizm Pazarı Verileri

- Türkiye'ye toplam 51,7 milyon turist geldi.
- Türkiye'nin yıllık turizm geliri 34,5 milyar dolar oldu.
- Yurt dışında ikamet eden yaklaşık 6,5 milyon Türk vatandaşı, Türkiye'ye geldi.
- Kişi başı ortalama harcama tutarı 666 dolar, gecelik kişi başı ortalama tutarı ise 68 dolar oldu.
- Türkiye'ye en çok turist gönderen birinci ülke 7,12 milyon ile Rusya, ikinci ülke ise 5,27 milyon ile Almanya oldu.
- Türkiye'de en çok turist çeken şehir İstanbul, 14,9 milyon turist ile birinci, 14,65 milyon turist ile Antalya ikinci oldu.

Görsel 2.3: Sürdürülebilir turizmle büyüyen ekonomi

Turizm pazarının diğer ekonomik pazarlara göre önemli farklılıkları vardır. Bunlar:

- En önemli farklılık, belirli bir coğrafi çevreyi kapsayan hizmetin, üretildiği yerde tüketilmesidir. Üretilen hizmetin endüstriyel ürünlerde olduğu gibi stoklama şansı olmadığı için hizmetin üretildiği zaman tüketilmesi gerekir. En basit şekilde "turizmde zamanın satılması" olarak ifade edilebilir. Satış olmadan geçen her zaman zarar olarak nitelendirilir. Bir otel odası, otobüs koltuğu veya bir restoran masası satılmadığı zaman işletme için zarar demektir.

Görsel 2.4: Turizm hareketinde birbirine bağlı işletmeler

- Turizm pazarındaki hizmetler farklı işletmeler tarafından üretilmesine rağmen bir bütün olarak değerlendirilir. Turizm pazarındaki birçok işletme birbirine bağlı olarak çalışır. Herhangi işletmenin bir uygulamasındaki aksaklığı bir başka işletmeyi etkiler. Örneğin; seyahat acentesinin yaptığı bir aksaklık, konaklama işletmesini etkileyecektir. Geç gelen veya hiç gelemeyen konuklar konaklama işletmesi için sıkıntı yaratabilmektedir (Görsel 2.4).

- Turizmde hizmet üretilme aşamasındayken tüketiciler de sürece dâhil olur. Bu sebeple üretim aşamasındaki herhangi bir problemin düzeltilme şansı yoktur. Örneğin, restoranda bir turist yemek yerken servis elemanı masaya içecek dökebilir. Durumu telafi etmek için masa temizlenir veya değiştirilir. Böyle bir durumda yemek zevki sekteye uğramıştır ve zamanı geri alma şansı yoktur.
- Turizm sektöründeki kaynakların büyük kısmı doğal ve tarihi kaynaklara dayanır. Bu kaynaklar bozulup tahrip edildiği takdirde yenilerini üretme şansı yoktur (Görsel 2.5).

SIRA SİZDE

Görsel 2.5: Salda Gölü-Burdur

Salda Gölü'nün özel çevre koruma bölgesi ilan edilmesiyle ilgili araştırma yaparak elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

YORUMLAYALIM

"Dünya herkesin ihtiyacına yetecek kadarını sağlar, fakat herkesin hırsını karşılamaya yetecek olanı değil." (Mahatma Gandhi)

Yukarıda verilen sözü yorumlayınız ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sürdürülebilirlik, var olan kaynaklardan, gelecek nesillerin de kullanabileceği şekilde yararlanılması demektir. Sürdürülebilir turizm pazarında; doğal, tarihi ve kültürel kaynakların tahrip edilmeden korunarak kullanılması ve bu kaynakların devamlılığının sağlanması esas temeldir.

Turizm başlarda 3S (sea-sand-sun) olarak ifade edilen; deniz-kum-güneş üçlüsü olarak yaygınlaşsa da insanların beklentileri ve talepleri doğrultusunda günümüzde oldukça çeşitlenmiştir. Kişisel ihtiyaçlara cevap vermek için;

- Kış turizmi,
- Doğa turizmi,
- Kültür turizmi,
- Spor turizmi,
- Sağlık ve termal turizm,
- Su altı dalış turizmi,
- Av turizmi gibi birçok alternatif turizm çeşidi doğmuştur.

Bu durum toplam turizm pazarı içerisinde yeni yatırım, üretim ve kâr alanları yaratmıştır. Alternatif turizm beklentisi olan tüketicilere, ürün ve hizmet satışı yapılmaktadır. Pazarın genişlemesini sağlamak için de yatırımlar, kırsal kesimlere doğru kaydırılmıştır. Alternatif turizm çeşitlerinde esas kaynak; doğa, çevre, yerel halk ve kültürel yapılardır. Bu kaynakların kullanılırken **tahrip edilmesi**, **değiştirilmesi**, **yok edilmesi** gibi sorunlar oluşmuştur. Sürdürülebilir turizm, kaynaklar kullanılırken diğer yandan da gelecek nesillere aynı şekilde aktarımını güvence altına almaktır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Alternatif turizm, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü, Dünya Bankası ve UNESCO gibi çok sayıda uluslararası kuruluşun desteklediği bir gelişim sürecidir.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

ATATÜRK ARBORETUMU

Arboretumlar (ağaç parkı), eğitim ve bilimsel yanları ağır basan, emek ve sabırla meydana getirilmiş birer canlı bitki müzeleridir. Kuruluşları yüzyılların öncesine dayanan arboretumların çok farklı fonksiyonları vardır. Bu fonksiyonlar; ilk ve orta öğretimden üniversite düzeyine kadar tüm öğrencilere, çevre halkına otsu ve odunsu bitkiler hakkında bilgi vermek, onları yetişme alanlarında tanıtmak, çevre koruma bilincinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Bunun yanında dünyanın dört bir tarafındaki egzotik ve endemik bitkileri iklimin müsaade ettiği oranda bir araya toplayarak uzun ve pahalı seyahatlere gerek kalmadan insanlara tanıtmak, nesli kaybolma tehlikesi altında olanları koruma altına almak, yabancı kaynaklı türlerin ülkeye uygunluğu konusunda çalışmalar yapmak da arboretumların görevleri arasındadır.

Atatürk Arboretumu Sarıyer ilçesindeki ünlü Belgrad Ormanı'nın güneydoğusunda 296 hektarlık bir orman parçası üzerinde kurulmuştur. Dünyadaki diğer arboretum ve botanik bahçeleriyle tohum ve fidan temini konusunda iş birliği içerisindedir. Atatürk Arboretumu fakültelerin, araştırma kurumlarının, bilim adamlarının, doğa severlerin yapacakları incelemelere, bilimsel araştırmalara her yönü ile açık canlı bir laboratuvar olarak hizmet vermektedir. Sanal olarak arboretumu gezmek isteyenler https://ataturkarboretumu.ogm.gov.tr/ sitesinden sanal tur yapabilir.

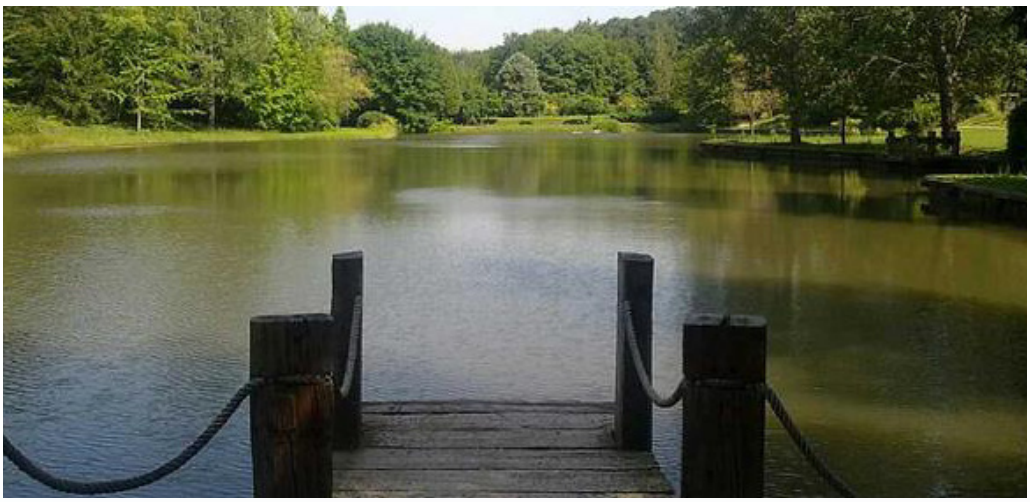

Görsel 2.6: Atatürk Arboretumu

Kaynak: https://orman.istanbulc.edu.tr/tr/content/arastirma/ataturk-arboretumu. Erişim tarihi:07.12.2020/22:25

Ekonomi biliminde toplam pazar içerisinde, öznel ve benzer beklentilere sahip daha küçük tüketici gruplarının ihtiyaçlarını karşılamak için daha özel mal ve hizmetin satıldığı alt pazarlara **niş pazar** denilmektedir. Toplam turizm pazarı içerisindeki sürdürülebilir turizm pazarı veya alternatif turizm çeşitleri de birer niş pazardır. Bir kayak merkezindeki konaklama tesisinin kış sporlarına ilgi duyanlara yönelik hizmet vermesi veya görsel 2.7'de olduğu gibi çölde bir deve turu buna örnek gösterilebilir.

Sürdürülebilir turizm pazarındaki turizm hareketleri; genellikle doğal, tarihi ve kültürel varlıkların bulunduğu bölgelerde yapılır. Bu tarz turizm hareketlerine katılan ziyaretçiler, kitle turizmi yerine nispeten daha küçük gruplar halinde katılırlar. Bu grupların yapılan turizm hareketinden, talep ettikleri mal ve hizmetlerden beklentileri ortak ve özel olmaktadır.

Görsel 2.7: Fas çöllerinde deve turu

Bazı turizm çeşitleri temel prensipler göz önüne alındığında diğer turizm çeşitlerine göre daha sürdürülebilir olması mümkündür. Turizm çeşidinin sürdürülebilir olması için bazı şartların uygulanması gereklidir. Konu bu açıdan incelendiğinde tablo 2.2'deki gibi sürdürülebilir turizmin uygun ve uygun olmayan şekilleri diye ayrıma gidilebilmektedir.

Tablo 2.2: *Sürdürülebilir Turizm Nişleri*

Turistik Faaliyetler	*Sürdürülebilir Niş Turizm Çeşitleri*	*Sürdürülebilir Turizm Kavramına Uygun Olmayan Turizm Çeşitleri*
Fiziksel çaba gerektiren faaliyetler	Etkinlik turizmi (Tarsus Üzüm Festivali vb.)	Kitlesel kıyı turizmi (deniz-kum-güneş üçlüsü)
Doğa ile bağlantılı faaliyetler	Ekoturizm (çiftlik yaşamı vb.) Doğa turizmi (Pamukkale Travertenleri vb.) Macera turizmi (rafting vb.)	Fiziksel çevreye hasar veren etkinliklere dayalı turizm (motor yarışları vb.)
Değişik kültürlerle bağlantılı faaliyetler	Kültür turizmi (Kapadokya kültür turu vb.)	Hassas çevrelere yapılan kitlesel ziyaretler (Salda Gölü vb.)
Yolculuk türüne bağlı seyahatler	Keşif turizmi (mağara turizmi vb.)	Kontrolsüz yapılan faaliyetlere dayalı turizm (avcılık vb.)

Sürdürülebilir turizm nişleri tablosu incelendiğinde, bölgelerin gerek fiziki gerekse sosyo-kültürel değerlerinin olumsuz etkilenebileceği çeşitli hususlar görülmektedir. Bunun yanında çeşitli alanlarda gerçekleştirilen faaliyetler doğal çevre üzerinde de olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Bu durum sürdürülebilir turizm ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Sürdürülebilir turizmde başarı sağlanması için turizmde sürdürülebilir veya sürdürülebilir olmayan gelişmelerin farklılıklarının belirlenmesi son derece önemlidir.

SIRA SİZDE

SÜMELA MANASTIRI

Trabzon'un Maçka ilçesindeki Sümela Manastırı, Altındere Vadisi'nde Karadağ'ın yamacında sarp bir kayalığa inşa edilmiştir. Dağa yapışmış gibi görünen manastır, yaslandığı doğanın güzelliğiyle nefes keser. Tam adı Panagia Sumela (Sümela Meryemi) veya Theotokos Sumela'dır ancak "Meryem Ana" diye de biliniyor. Denizden 1150, vadiden 300 metre yüksekteki bu Rum Ortodoks manastır ve kilise kompleksi, UNESCO "Dünya Kültür Mirası Geçici Listesi"nde yer alıyor.

Görsel 2.8: Sümela Manastırı-Trabzon

Bölgenin en önemli manastırı Sümela, keşiş yetiştiren bir okuldu. Mucize gerçekleştirdiğine inanılan bir ikona muhafaza ettiği için çok kutsaldı. Adını Yunanca'da "siyah" anlamındaki "melas"dan aldığı sanılıyor. Karadeniz Rumlarının en önemli hac yeri olan şifalı ayazmasıyla ünlü Sümela, her yıl yüz binlerce ziyaretçi ağırlıyor. Eylül 2015'te başlayan yaklaşık 3,5 yıl süren restorasyon ve çevre düzenlemesinde, su kemerleri ve manastıra çıkan merdivenler kullanılır hale getirildi. Yaklaşık 4 bin ton kaya temizlendi ve 300 metrelik yürüyüş yolu düzenlendi. Ayrıca "cennet ve cehennem" , "ölüm ve yaşam" tasvirli fresklerin olduğu gizli geçitle ulaşılan bir şapelin yanı sıra, "çile odası" ve ileri karakol görevi yapan "gözetleme şapeli" de ortaya çıkarıldı.

Türkiye'nin sahip olduğu çok önemli yapıtlardan bir tanesi olan Sümela Manastırı'na gelen ziyaretçiler; restorasyon çalışmalarından sonra gelen bazı ziyaretçilerin manastır duvarlarındaki bazı fresklerin yüzlerini parçalayarak veya kazıyarak, bazılarının ise üzerlerine çeşitli yazılar yazarak tahrip edildiğini görmüşlerdir (Görsel 2.9).

Görsel 2.9: Sümela Manastırı'ndaki tahrip edilmiş figürler

1. Sümela Manastırı'ndaki tahribatın nedenleri hakkında düşünceleriniz nelerdir? Sınıfta tartışınız.
2. Doğal, kültürel ve tarihi yapılara zarar verilmesini önlemek için neler yapılabilir? Tartışınız.
3. Bulunduğunuz bölgede tahrip edilmiş tarihi, doğal ve kültürel ögeler var mı? Araştırıp sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

Kaynak: https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=SML01&DistId=MRK (Erişim tarihi:12.11.2020/16:23)

2.2. Sürdürülebilir Turistik Ürün ve Hizmet

Turistlerin seyahatleri boyunca yararlandığı, satın aldığı her türlü mal ve hizmetle birlikte edindiği deneyimler veya destinasyonda elde edilen her türlü fayda, **turistik ürün** olarak değerlendirilir. Turizm sektörü bir hizmet sektörü olmasından dolayı turistik ürünler, genelde soyut ürünlerdir. Bir oberjde (konaklama amaçlı ahşap dağ evi) dinlenmek, ulaşımda alınan rehberlik hizmeti veya bir doğa yürüyüşü turistik ürün olarak değerlendirilir. Turizmde genel anlamda soyut ürünler sunulsa da hediyelik eşya dükkânları, halıcılar ve bölgeye özgü yerel üretim malları gibi mallar da turistik ürün kapsamındadır (Görsel 2.10).

Görsel 2.10: Turistik ürün olarak sunulan mal (hediyelik eşya) ve hizmet (rehberlik)

Turistik ürünü oluşturan unsurlar şunlardır:

- **Çekicilik:** Manzara, mimari, anıtlar, tarih ve sanat festivalleri, yaşam biçimleri vb.
- **Olanaklar:** Ulaştırma (kara, deniz, demir ve özellikle hava yolu), tesisler (oteller, yiyecek ve içecek işletmeleri, tur operatörü vb.)
- **Ulaşılabilirlik:** Şehir merkezine mesafesi ve ulaşım ücretleri.
- **İmaj:** Turist gönderen ülkelerin turistik tesise, bölgeye ve özellikle ülkeye olan bakış açısı önemlidir.
- **Fiyat:** En önemli unsurdur. Döviz kurları bu açıdan büyük önem taşır.

Turistik ürünlerin özellikleri şunlardır:

- Turistik ürün üretildiği yerde tüketilmelidir. Ürüne sahip olmak isteyen kişi mutlaka ürünün olduğu yere gitmek zorundadır. Örneğin, Uzungöl' ün karşısında kuymak yemek isteyen kişi mutlaka Trabzon'a gitmelidir.
- Turistik ürün genellikle birbirini tamamlayan birden fazla hizmetin (konaklama, ulaşım, yeme, içme, eğlenme vb.) bir araya gelmesinden oluşur.
- Ürünlerin önceden görülme, denenme, sergilenme şansı yoktur. Hizmet sadece kişiler faaliyete katıldığı zaman denenebilir.
- Turistik ürün depolanamaz, üretildiği anda satılması gerekir. Konaklama için sunulmuş bir otel odası satılmadığı zaman zarar demektir. Stoklama şansı yoktur, bu yüzden turizmde aslında zaman satılır.
- Turizm sektörü emek yoğun sektör olup makineleşme kısıtlı olduğu için aynı ürünü seri şekilde birden fazla üretmek mümkün değildir. Aynı konaklama tesisine iki defa giden birisi ilkinde memnun kalırken ikincisinde memnun olmayabilir.
- Turistik ürün; ekonomik, sosyal, siyasi, kültürel birçok unsurdan çabuk etkilendiği için oldukça esnek yapıya sahiptir.

Yukarıdaki özelliklerde de bahsedildiği gibi turistik ürün birden fazla hizmetin bir araya gelmesinin sonucudur. Seyahatin satın alındığı acente temsilcisinin yaklaşımı, ulaşım esnasında verilen rehberlik hizmeti, otel odasının ferahlığı, restoranda yenilen yemeğin lezzeti, resepsiyon görevlisinin

gülümsemesi, gidilen bölgenin doğal, tarihi veya kültürel zenginliği turistik ürünün tümünü oluşturmaktadır. Turistik ürünü oluşturan kaynaklar; **doğal kaynaklar, sosyokültürel kaynaklar ve teknik kaynaklar** olmak üzere genel olarak üç gruba ayrılır.

- **Doğal Kaynaklar:** Turistik ürünü oluşturan kaynakların en önemlisi doğal kaynaklardır. Turistler seyahat planlarını yaparken göz önünde bulundurdukları unsur, gidilen bölgenin doğal güzellikleridir. Özellikle sürdürülebilir niş turizm pazarları, daha çok kırsal kesimde yapıldığı için bu pazarda doğal kaynaklar oldukça önemlidir. Örneğin, turistler için Pamukkale Travertenleri'ni görmek, seyahatlerinin en önemli parçasıdır (Görsel 2.11).

UNUTMAYINIZ

Doğa, insan olmadan da var olur ama insan, doğa olmadan yaşayamaz.

Görsel 2.11: Pamukkale Travertenleri-Denizli

Turistik ürünü oluşturan kaynaklar; büyük ölçüde doğal, tarihi ve kültürel kaynaklardır. Bu kaynakları kullanırken sürdürülebilir anlayış içerisinde olmasına dikkat etmek gerekir. Bir destinasyon turizme açıldığı zaman, asıl amaç o bölgeye mümkün olduğu kadar fazla turist çekmek ve bölgenin gelişmesine katkı sağlamaktır. Bu gelişme planlı olmadığı takdirde, kaynaklar yanlış kullanılarak uzun vadede turistik ürün yaratan unsurları yok edecek veya azaltacaktır.

Türkiye doğal ve tarihi değerleri oldukça fazla olan bir ülkedir. Tarihi ve kültürel turistik ürünlere rağbet gösteren turistler için tam bir cennettir. Geçmişten bugüne kadar farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Türkiye'de birçok farklı kültürden miras bulunmaktadır. Değişen turist profilleriyle birlikte tarihi ve kültürel mirasa ilgi artmış, farklı bölgelerde farklı turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bölgelerdeki tarihi ve kültürel kaynaklar, doğru kullanıldığı takdirde bölgenin gelişimine katkı sağlamaktadır. Yüzlerce binlerce yıldır ayakta kalan tarihi mirasın korunması, bir görev olduğu kadar sürdürülebilir turizm için de bir zorunluluktur. Geçmişte ve günümüzde birçok tarihi miras tahrip edilmiş veya yok olmuştur. Bu tarz durumların önüne geçebilmek için pazardaki tüm paydaşların sürdürülebilir turizm ilkelerini benimseyip uygulaması gerekir.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

- Bir ekosistemde; megaflora büyük bitkileri, megafauna büyük hayvanları ve megalit ise büyük taşları ifade eder.
- Modern çağda megalitlerin devler tarafından yapıldığına inanılırdı.

SIRA SİZDE

Megafauna, megalit ve megaflora'nın Türkiye'deki örnekleri nelerdir? Araştırıp sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

PALMİRA ANTİK KENTİ

UNESCO tarafından en önemli kültürel miraslardan bir tanesi olarak kabul edilen antik kent Suriye'nin başkenti Şam'a 215 km uzaklıkta bulunmaktadır. Orta Doğu kültürünün en önemli değerlerinden bir tanesidir. "Çölün Gelini" olarak adlandırılan kente, yerel dilde "Tedmor" denilirken Romalılar, "Palmira" (Palmiye şehri) adını vermiştir. Kentteki yerleşim MÖ 7500'lere kadar dayanmaktadır. İpek Yolu üzerinde bulunan kent, geçmişte kervanların uğradığı ticari ve dini önemi yüksek yerlerden biridir. Orta Doğu'da pek çok uygarlığın izlerini aynı anda taşıyan gözde tarihi mekânlardan bir tanesidir. Bu görkemli kent, Orta Doğu Antik Dönem'inden kalma dini yapı örneklerine sahiptir.

Bir zamanlar bağımsız bir devlet olan Palmira; Hitit, Pers ve Roma kültüründen izler taşır. 634 yılında Halid Bin Velid tarafından fethedilen kente, vahayı tepeden gören ve girişi tek bir köprüden sağlanan bir kale yerleştirildi. Uzun yıllar dış etkenlerden etkilenmeyen kent, yavaş yavaş sessizliğe gömülerek terk edildi. Yakın tarihte tekrar keşfedilen kentin tarihi kalıntıları, çöl ortamının etkisinden dolayı korunaklı biçimde son birkaç yıla kadar ulaşmıştı. Fakat Suriye iç savaşı sırasında birçok eser parçalanarak yok edilmiştir.

Görsel 2.12: Palmira Antik Kenti

SIRA SİZDE

Tarihte çeşitli sebeplerle harap olan, yok edilen doğal ve tarihi örnekleri araştırıp elde ettiğiniz bilgileri sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

- **Sosyokültürel Kaynaklar:** Gidilen bölgenin sosyokültürel özellikleri de ortaya çıkan turistik ürün çeşidini etkilemektedir. Her bölgenin sosyokültürel yapısı birbirinden farklı olabilmektedir. Sürdürülebilir turizm nişleri için seçilen kırsal bölgelerdeki turistik ürün pazarlaması da birbirinden farklı olmaktadır. Bu faaliyetler nispeten daha küçük ve kırsal kesimlerde yapıldığı için daha samimi, doğal ve bölge kültürünün yansıtıldığı ürünler ortaya çıkar. Örneğin; Karadeniz Bölgesi'nde çay hasadının turistik ürün olarak pazarlanması veya Kapadokya'da çömlek yapımının farklı bir niş olarak sunulması (Görsel 2.13).

Görsel 2.13: Kapadokya'da çömlek yapımı

UNUTMAYINIZ

Doğayı insanların ihtiyacını karşılayacak sınırsız bir kaynak topluluğu olarak görmek, çevrenin yok olmasına davetiye çıkarmaktır.

Sürdürülebilir turizmde önemli noktalardan bir tanesi de yerel halkın katılımı ve bölgenin kalkınmasıdır (Görsel 2.14). Sürdürülebilir turizm nişlerinin faaliyet gösterdiği bölgelerin yapısı itibariyle kendine has sosyokültürel özellikleri vardır. Destinasyonların turizm talebi arttırılıp bölge kalkınması sağlanırken bölgenin sosyokültürel yapısının da korunması gerekir. Eğer bölgelerin turist kapasitesi, turizm talebi ve yatırımları plansız bir şekilde artarsa zamanla bölgenin sosyokültürel yapısı bozulur ve bölge bir turistik ürün oluşturma özelliğini yitirir. Örneğin; Mardin ilinin çok çeşitli etnik ve dini yapısı ile bölgenin tarihi kültürel yapısının korunması, pazarlama stratejilerinin sürdürülebilir anlayışla geliştirilmesi, bölgenin turistik ürün oluşturma potansiyelini her zaman koruyacaktır. Aksi takdirde sadece daha fazla turist odaklı turistik anlayış hâkim olursa zamanla bölgenin turistik ürün oluşturma özelliği kaybolacaktır.

Görsel 2.14: Bakırcılar Çarşısı-Gaziantep

- **Teknik Kaynaklar:** Teknik kaynaklar; bölgenin arazi planlaması, sunulan hizmet, işletmelerin sahip olduğu donanımlar ve eğlence olanaklarından oluşur. Özellikle arazi planlaması ve denetimi turizm bölgelerinin sürdürülebilirliği için hayati önem taşımaktadır.

Teknik kaynakların planlaması ve kullanımı da sürdürülebilir turizm anlayışına uygun yapılmalıdır. Pazardaki tüm paydaşların bu konuda gerekli bilince sahip olması gerekir. İşletmelerin personel eğitimi ve sunduğu hizmetlerde sürdürülebilirlik ön planda olmalıdır. Örneğin, doğayla iç içe sessiz sakin bir yaylada tatil planlayan turistler için gece geç saatlerde bir işletmenin yüksek sesli müzik çalması bu anlayışa ters bir uygulama olacaktır. Kamu kurumları bölgelerin turizm kalkınması için gerekli olan planlamayı, sürdürülebilir prensiplere göre yapmalıdır. Örneğin, bir göl kenarında eşsiz bir doğa manzarası, turistik ürün çekiciliği için bulunmaz bir güzelliktir. Bu bölgede yapılacak yanlış arazi planlaması ve yapılaşma, sürdürülebilir turizm anlayışına ters düşer ve bölgenin turistik ürününe olan talep azalır.

Sürdürülebilir turizm, kısa vadeli değil uzun vadeli bir yatırımdır. Sadece bugünü değil yarınları da kurtarır. Sürdürülebilir turistik ürün oluştururken tüm unsurların doğru kullanılması gerekir. Kaynakları en etkin şekilde kullanırken gelecekte de aynı verimlilikte kullanılmasını öngörür.

SIRA SİZDE

Sürdürülebilir turizmi ifade eden "Yarının doğası bugünden yaratılır." sözünü aşağıdaki kriterlere dikkat ederek kompozisyon şeklinde yazınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

- Yazım ve imla kurallarına uyunuz.
- Kompozisyonunuzu örneklerle destekleyiniz.
- Akıcı bir dil kullanmaya özen gösteriniz.

Klasik turizmin tersine alternatif turizm çeşitleri daha dar ve kırsal bölgelerde yapıldığı için bölgenin taşıma kapasitesi sınırlıdır. **Taşıma kapasitesi**; belirli bir bölgedeki turistik üründen faydalanacak turist sayısının bölge kaynaklarını sürdürülebilir şekilde kullanılmasına olanak sağlayan üst sınır demektir. Özellikle doğal kaynakların plansız ve aşırı kullanımı sonucu geri dönülemez tahribatlar oluşmaktadır. Bu yüzden, kaynakların korunması ve gelecek nesillere aktarılması için sürdürülebilir turizm pazarlaması ve planlamasının yapılması gerekir. Birçok farklı boyutu olan taşıma kapasitesi, destinasyonlardaki kaynakların doğru kullanımı için üst sınır oluşturur (Görsel 2.15) (Tablo 2.3).

Görsel 2.15: Ekolojik ve fiziksel taşıma kapasitesini aşmış turistik yerler

Taşıma kapasitesi türleri şunlardır (Tablo 2.3):

Tablo 2.3: *Taşıma Kapasitesi Türleri*

Fiziksel Taşıma Kapasitesi	Bir bölgeyi ziyaret eden en çok konaklama yapabilecek turist sayısını işaret eder.
Ekolojik Taşıma Kapasitesi	Turizmin doğal çevreye olan etkisini, doğal kaynakların uzun dönem yaşayabilirliği, doğal çevrenin korunma sınırıyla ilgilidir.
Psikolojik Taşıma Kapasitesi	Farklı turist tiplerinin, tatil ve bölgelere göre değişiklik gösteren algı ve memnuniyeti ile ilgilidir.
Sosyal Taşıma Kapasitesi	Turizmin yerel halkın turizme karşı tutumunu etkileyecek sosyokültürel etkilerle ilgilidir.
Ekonomik Taşıma Kapasitesi	Turizm gelişiminin, kalkınmanın, kârlılığın sürdürülebilir olmasıyla ilgilidir.

Kaynak: Uyarlama – Liu, 2003, ss.469-470 aktaran Kozak, M.K. (2014). Sürdürülebilir turizm. Ankara: Detay yayıncılık s.27.

SIRA SİZDE

"Dünya nüfusunun giderek artması, insanların gelir ve refah seviyesinin de yükselmesi ile birlikte turist sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu durum gelişmekte olan ülkeler için büyük bir fırsattır. Türkiye alternatif turizm açısından sahip olduğu potansiyel ile henüz turizme açılmamış kaynaklarını kullanarak gelecekte turizm sektöründe pazar payını artırabilir."

- Karton veya benzeri materyalden 6 renkli şapka (beyaz, kırmızı, sarı, yeşil, mavi ve siyah) hazırlanır.
- Seçilen bir öğrencinin, şapkaları sırasıyla takarak her bir şapkanın temsil ettiği düşünce yapısını açıklaması sağlanır.
- Belirtilecek görüşleri düşünmek üzere 5 dakika hazırlık süresi verilir.
- Şapka takan her öğrenci 3 dakika süreyle görüşünü belirtir.
- Tüm görüşler belirtildikten sonra hepsini kapsayacak kısa bir açıklama yapılır.

Altı şapkalı düşünce tekniği olaylara veya durumlara farklı bakış açıları geliştirmek için kullanılır. Şapka renklerinin temsil ettiği özellikler vasıtasıyla oluşan düşünceler bütün boyutlarıyla ortaya konulur. Verilen metni yukarıdaki yönergelere göre altı şapkalı düşünme tekniğini kullanarak değerlendiriniz.

Şapkaların temsil ettiği düşünce yapıları aşağıdaki görseldeki gibidir.

2.3. Sürdürülebilir Turizmde Pazarlama

Sürdürülebilir pazarlama; tüketiciler, sosyal çevre ve doğal çevre ile sürdürülebilir ilişkiler kurmak ve bu ilişkiyi yaşatmak olarak tanımlanabilir (Belz, 2006; 35).

Günümüzde turist profilleri de oldukça değişmiş sadece çevreye duyarlı bilince sahip olmakla kalmayıp sürdürülebilir turizm faaliyetlerine de aktif katılım göstermeye başlamışlardır. Ağaç dikme, doğal alanlarda çöp toplama, yerel halkı bilinçlendirme gibi faaliyetler içerisinde bulunarak doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına bizzat katkı sağlamaktadırlar.

Seyahat planlarını yapan turistler, genellikle gidilen bölgedeki çekicilikleri, seyahat planının merkezinde konumlandırır. Doğal çevre, tarihi ve kültürel değerler bu çekiciliklerin en başında gelir ve turizm hareketlerinin en önemli parçasıdır. Örneğin, su altı dalış turizmi yapmak isteyen turistler tertemiz ve berrak denizlerde canlı çeşitliliğin yoğun olduğu resifleri tercih eder. Sakinlik, huzur ve doğayla baş başa olmak isteyen bir turist, yeşilin her tonunu görebileceği Karadeniz yaylalarında kamp yapmayı tercih eder. Kimileri macera isterken kimileri de yerel kültürü merak eder (Görsel 2.16).

Görsel 2.16: Gölcük Milli Parkı'nda ekoturist bir aile

Doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar; turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve sektör arzının yaratılması için zorunlu kaynaklardır. Artan turist talebiyle birlikte mevcut kaynaklar daha fazla kişi tarafından tüketilecektir. Mevcut kaynakların kullanımında taşıma kapasitesinin üzerine çıkıp kaynakların aşırı ve plansız kullanılması, var olan kaynakların zamanla tükenmesine veya azalmasına yol açacaktır. Sürdürülebilir turizmi gerçekleştirmek için doğru bir yönetim, denetleme ve pazarlama şarttır.

Sektörün ihtiyaç duyduğu tüm kaynaklar, en verimli şekilde kullanılırken bu kaynakların gelecekte de aynı verimlilikte kullanılmasının sağlanması ancak sürdürülebilir pazarlama anlayışıyla mümkün olabilir. Her bölgenin turistik ürün çeşidi farklıdır ve ulusal pazarlama ile birlikte sürdürülebilir bölgesel pazarlama stratejileri geliştirilmelidir. Örneğin, Kapadokya veya Göller Bölgesi gibi farklı bölgelerin kış turizmi için bölgesel pazarlama stratejileri oluşturulmalıdır. Ayrıca sektördeki tüm paydaşların kendi satış pazarlama stratejilerini, geleneksel pazarlama anlayışı yerine sürdürülebilir pazarlama anlayışıyla uygulaması gerekir.

SIRA SİZDE

"Anadolu, geçmiş uygarlıkları sergileyen doğal bir müzedir." sözünü yorumlayınız ve düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

Sürdürülebilir pazarlamaya, "yeşil pazarlama veya ekolojik pazarlama" gibi farklı isimler de verilir. Bu tanımların özünde; çevreye duyarlı, mevcut kaynakları kullanırken gelecek nesillere taşıma, enerji ve kaynak kullanımını azaltma veya yenilenebilir hale getirme üzerine kurulu pazarlama prensipleri ön plana çıkmaktadır. Çevre dostu turizm işletmeleri, yeşil pazarlama stratejilerini uygulayarak sektörde farklı bir konumlandırmaya gidebilmektedir. Geleneksel pazarlama anlayışıyla yeşil pazarlama anlayışı farkları şunlardır (Tablo 2.4):

Tablo 2.4: *Geleneksel ve Yeşil Pazarlamanın Farkları*

GELENEKSEL PAZARLAMA	YEŞİL PAZARLAMA
Firma ve müşteri odaklı	Firma, müşteri ve çevre odaklı
Müşteri memnuniyeti Firma amaçlarının memnuniyeti	Müşteri ve yerel halkın memnuniyeti Firma amaçlarının memnuniyeti Sebep olunan olumsuz ekolojik etkiyi en aza indirmek
Ekonomik sorumluluk	Sosyal sorumluluk
Üreticiden ürün kullanımına doğru	Ham maddelerin elde edilmesinden tüketim sonrasına kadar komple ürün değer zinciri
Yasal gereklilikler	Yasanın ötesinde çevre için duyarlılık
Meydan okuma veya pasif tutum	Açık ilişki ve iş birliği

YORUMLAYALIM

"Tasarruf sadece bugünü değil, yarını da düşünme bilincidir. Sadece kendini değil, parçası olduğumuz dünyayı da düşünmek demektir." (Temel Aksoy)

Yukarıda verilen Temel Aksoy'un bu sözünü yorumlayarak düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

SIRA SİZDE

Bölgesel tur programlarını inceleyerek sürdürülebilir pazarlama anlayışına uygun örnek bir tur programı hazırlayınız. Tur programını hazırlarken aşağıdaki özellikleri dikkate alınız. Çalışmanızı sınıfta paylaşarak ürün dosyanıza ekleyiniz.

1. Yerel etkinlikler
2. Çevreye duyarlılık
3. Doğaya uyum
4. Yerel kültür
5. Doğal ve tarihi güzellikler

İşletmelere göre sürdürülebilir pazarlama faaliyetleri şu şekildedir:

Günümüzde gelişen çevre bilinci ile birlikte tüketici talepleri de değişmiş; çevreye duyarlı, doğa dostu işletmeler ve ürettikleri ürünler daha fazla talep görmeye başlamıştır. Dolayısıyla işletmeler pazar paylarını korumak ve arttırmak için geleneksel pazarlama stratejileri yerine sürdürülebilir pazarlama anlayışına göre yeni yönetimsel yaklaşımlar geliştirmişlerdir (Tablo 2.5).

Tablo 2.5: *Geleneksel ve Sürdürülebilir Anlayış Farkları*

Temel Konular	Geleneksel Yönetim Anlayışı	Sürdürülebilir Yönetim Anlayışı
Amaç	Ekonomik büyüme ve kârlılık Paydaşların refahı	Sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi Paydaşların refahı
Ürünler	Fiyat ve fonksiyon temelli tasarım Kullan at ambalajlama	Çevreye uygun şekilde tasarım Çevre dostu ambalajlama
Üretim Sistemleri	Yoğun enerji ve kaynak kullanımı Teknik verimlilik	Düşük enerji ve kaynak kullanımı Çevresel verimlilik
Örgütsel Yapı	Hiyerarşik yapı Gelirler arası büyük farklılık	Hiyerarşik olmayan yapı Gelirler arasında adalet
Çevre	Çevre üzerinde hâkimiyet Kaynak olarak yönetilen çevre Hava kirliliği ve atıklar	Doğa ile uyum Kıt kaynak yaklaşımı Hava kirliliği ve atıkların kontrol edilmesi
İşletme Fonksiyonları	Tüketimi arttırmaya yönelik pazarlama Kısa dönemde yüksek kâra yönelik finanslama	Tüketicilerin bilinçlendirilmesine yönelik pazarlama Uzun dönemli sürdürülebilir büyümeye yönelik finanslama
Performans Ölçümü	Finansal sonuçlar	Finansal, ekonomik, sosyal ve çevresel sonuçlar

Kaynak: Shrivastava, 1995, s.131. https://iibfdergi.aku.edu.tr/pdf/11_1/11.pdf aktaran Tokgöz N., Önce S. şirket sürdürülebilirliği: geleneksel yönetim anlayışına alternatif Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X I,S I, 2009) Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi

Turizm sektöründe üretilen ürün birçok farklı işletmenin ürettiği mal ve hizmetin tümünün bir araya gelmesidir. Tam anlamıyla bir sürdürülebilir turizm pazarlamasından söz edebilmek için sektördeki birbiriyle bağlantılı tüm işletmelerin, sürdürülebilir anlayışla pazarlama faaliyetlerini uygulaması gerekir. Her işletme kendi hizmet alanına göre farklı sürdürülebilir pazarlama stratejileri belirlese de özellikle kuruluş aşamasında tüm işletmeler benzer sürdürülebilir faaliyetler yaparlar. **Kuruluş aşamasındaki benzer faaliyetler şunlardır:**

- Kuruluş yeri seçiminde doğal yaşama ve ekosisteme zarar vermeyecek yer seçilir.
- Kaynak tüketimini azaltmak için altyapı sorunu olmayan yere kurulur.
- Doğal havalandırma ve doğal aydınlatmadan daha fazla yararlanılacak şekilde tasarlanır.
- Fiziksel yapının enerji tüketim seviyesini azaltmak için yerel iklim ve coğrafi yapıya uygun tasarımlar ve malzemeler kullanılır.
- Yerel ekonomiye ve bölge halkına (kullanılan ham maddenin bölgeden temini, yerel halkın istihdam edilmesi vb.) katkı sağlanır.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK UYGULAMALARI UZUN VADEDE FİNANSAL AÇIDAN DAHA KÂRLIDIR

Şirketlerin kuruluş amacı kâr etmek olduğu için şirketler genellikle maliyeti yüksek uygulamalara mesafeli davranırlar. Sürdürülebilirlik ile ilgili yapılması gerekenler de kurulum maliyeti yüksek, kısa vadede pahalı uygulamalardır. Fakat sürdürülebilir anlayışının asıl amacı da tam bu noktada ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik kısa vadeli değil, daha kapsayıcı uzun vadeli çözümleri öngörür. Sürdürülebilir

uygulamalar da kısa vadede her ne kadar pahalı ve maliyetli uygulamalar olsa da uzun vadede daha verimli olarak ekonomik, sosyal ve çevresel geri dönüşleri oldukça olumludur. Örneğin; güneş enerji sistemlerinin kurulum maliyeti yüksek olsa da kullanım maliyeti oldukça düşüktür, dolayısıyla geleneksel enerjiye göre ilk başta daha pahalı olsa da kullanım süresi uzadıkça daha kârlı hale gelecektir.

Başta da belirtildiği gibi şirketlerin temel amacı kârlılık olduğu için sürdürülebilirlik artı maliyet unsuru değil, şirketlere rekabet avantajı ve uzun vadeli kârlılık sağlayan bir unsurdur. Ne kadar erken davranılırsa olumlu geri dönüşler de aynı oranda erken olacaktır. Şirketlerin geleneksel anlayışı olan kısa zamanda yüksek kâr yerine; sosyal ve doğal çevreyi, çalışanları ve müşterileri, tüm paydaşları ve toplumsal değerleri de kapsayan sürdürülebilir uygulamaları kullanarak uzun dönemli kârlılık hedeflemek zorundadır.

Görsel 2.17: Kârlılık

Turizm sektörünün ana paydaşları olan tur operatörleri, ulaşım, eğlence, konaklama, yeme ve içme işletmeleri, kendi hizmet alanlarına göre birtakım sürdürülebilir uygulamalar yaparlar. Bu uygulamalar şunlardır:

1. Konaklama İşletmeleri

Sürdürülebilir otel; kaynakların sürekliliğine katkı sağlayan, çevre üzerinde aşırı ve gereksiz kullanımdan kaynaklı olumsuzlukları en aza indiren, enerji ve su tüketimi, atık maddeler, kimyasal ürün kullanımı, geri dönüşüm vb. konulara duyarlı konaklama işletmeleridir. Aynı zamanda tüm paydaşları sürdürülebilir kaynak kullanımı konusunda bilinçlendiren, çevreye duyarlı, toplumsal değer yaratabilen, sosyal sorumluluk taşıyan işletmelerdir. Bu anlayış konaklama tesislerinde su, enerji ve diğer kaynakların tasarrufu ile başlamıştır (Görsel 2.18).

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Türkiye'de 2019 yılı itibariyle:

- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın çevreye duyarlı konaklama tesisi belgesi, yani **Yeşil Yıldız** verdiği Türkiye genelinde toplam **473** tesisin **241**'i Antalya'da bulunmaktadır.
- Türkiye'de, yeşillenen oteller eko etiketine sahip toplam **63** tesis bulunmaktadır.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

NASIL SÜRDÜRÜLEBİLİR OTEL OLUNUR?

Sürdürülebilir otel olmanın 4 yolu bulunmaktadır. Otelin ekoturizm çemberi içinde yer alarak, doğa ile bütünlük içerisinde tasarlanmış, içinde bulunduğu flora ve faunaya zarar vermeyen ve tabiata geri dönüştürülebilir malzemeler ile inşa edilen eko lodge (ekolojik konaklama) türü bir işletme olması; sürdürülebilir otel olmanın ilk yoludur.

Görsel 2.18: Sürdürülebilir otel

İkinci yol ise yeşil bina olmaktan geçmektedir. **LEED, BREEAM, DGNB** gibi sertifika programları ile **Green Globe, Green Key, Eu Eco Label** gibi sürdürülebilir otellere özel geliştirilmiş değerlendirme programlarının belirlemiş olduğu kriterler yerine getirilerek sürdürülebilir otel olunabilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından geliştirilen **Yeşil Yıldız** ve TÜROFED tarafından geliştirilen **Beyaz Yıldız** sertifikaları da otellerin sürdürülebilirliğini değerlendirmek için yapılmış çalışmalardır.

Üçüncü yol ise otel işletmelerinin kurumsal sosyal sorumlulukları ile sürdürülebilir olması için çevreci bir planlama çerçevesinin oluşturulması gerekmektedir. Bununla beraber personelini sürdürülebilirlik konusunda eğitip personelin çevre farkındalığının artırılması gerekmektedir. Satın alma sürecinde sürdürülebilir ürünleri ve sürdürülebilirlik yaklaşımı içerisinde olan tedarikçileri tercih etmesi, kurumsal sosyal sorumluluk ile sürdürülebilir olmanın başka bir basamağıdır. Sürdürülebilir otel olmanın önemli gerekliliklerinden birisi de işletmenin bulunduğu yerdeki yerel halk ile iş birliğinin arttırılmasıdır. Otel işletmesi olarak bulunduğu destinasyonun da sürdürülebilir olması için destinasyonu korumak yine kurumsal sosyal sorumluluklardan bir tanesi olarak görülmektedir.

Sürdürülebilir otel olmanın dördüncü yolu ise sürdürülebilir turizm yaklaşımlarıdır. Otel işletmesinde gerçekleştirilecek bazı yenilikler, otelin sürdürülebilir olmasına yardımcı olmaktadır. Gerçekleştirilecek çevresel yenilikler enerji kullanımını, su tüketimini azaltacağı gibi atık yönetiminde de fayda sağlamaktadır. Yağmur sularının biriktirilmesi, çamaşırhanedeki durulama sularının depolanıp gri su olarak kullanılması verilebilecek örnekler arasında yer almaktadır. Dünya genelinde birçok otel sürdürülebilir olma yolunda hızlı bir değişim içerisine girmektedir.

Tüm bu gelişmeler, tüketicilerin de farkındalığını arttırmış ve turistik talepleri etkilediği görülmüştür. Turistler, artık çevreye önem veren ve sürdürülebilir olan otelleri tercih etme eğilimindedir. Bundan dolayı otellerin sürdürülebilir olmaları otellerin var olma sebepleri arasında yer almaktadır. Artan tüketici farkındalığı, otel işletmeleri üzerindeki sürdürülebilir olma baskısını arttırmaktadır. Bu sebeple otel işletmelerinin ivedi şekilde sürdürülebilir olma yollarından birini ya da birkaç tanesini seçip uygulamaya koyması, sektör içerisinde otelin ayakta durabilmesi için önemlidir.

Kaynak: A, Vatan vd. (2016). Nasıl Sürdürülebilir otel olunur?: Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi. Sayı: 1 – Sayfa: 15-30

Sürdürülebilirlik açısından konaklama tesislerinin yaptığı faaliyetler:

- Yalnızca hizmet verdiği tüketicilerin ve personelinin değil bulunduğu bölgedeki yerel halkın beklentilerini de karşılar.
- Otel odalarında akıllı elektrik sistemlerini veya genel alanlarda harekete duyarlı aydınlatma sistemlerini kullanır. Gün ışığını maksimum seviyede kullanır.
- Sürdürülebilir enerji kaynaklarına (jeotermal, akarsu, güneş vb.) mümkün olduğunca öncelik verir.
- Yağmur suyunu depolar ve atık suları geri dönüştürür. Duş ve odalarda su tasarruf teknolojilerini kullanır. Makinelerin düşük su ve enerji tüketen modellerini kullanır.
- Bahçede damlama sulama sistemlerini ve havuzlarda verimli devridaim sistemlerini kullanır, gereksiz ve aşırı su kullanımını azaltır.
- Atıkların azaltılması, tekrar kullanılması ve geri dönüştürülmesine yönelik personelini eğitir. Atıkları geri dönüşüm için ayrıştırır.
- Yiyecek malzemelerini, tekrar kullanılabilir ürünlerde verir.
- Plastik bardak, tabak vb. tek kullanımlık malzemeleri azaltır. Geri dönüştürülebilir, yenilenebilir ve yerel malzeme kullanır.
- Mutfak atıklarını gübreye dönüştürerek bu gübreleri bahçede kullanır.

SIRA SİZDE

- Okulunuzda ne tür sürdürülebilir uygulamalar yapılabilir? Öğretmeninizin rehberliğinde beyin fırtınası tekniğini kullanarak aşağıdaki yönergelere göre bu konudaki fikirlerinizi belirleyiniz.
  1. Fikir üretilecek konuyu tahtaya yazınız.
  2. Her öğrenci sırayla fikirlerini kısa ve net bir şekilde söyler, isteyen pas diyebilir. (Kalabalık sınıflar gruplara bölünebilir.)
  3. Her öğrencinin veya grubun fikirlerini tahtaya yazınız.
  4. Fikir üretme aşamasında yargılama, tartışma veya değerlendirme yapılamaz.
  5. Herkes fikrini söyledikten sonra ilk tur oylamaya geçiniz. Fikirleri teker teker oylayınız. (Birden fazla fikre oy verilebilir.)
  6. İlk tur oylamada en yüksek puan alan fikirleri daire içerisine alarak 5 dakika süreyle oylayınız.
  7. İkinci tur oylamada sadece bir fikre oy vererek fikirleri önem sırasına göre değerlendiriniz.
  8. Süre 40 dakikadır.
- Uygulanabilir fikirleri hayata geçirmek için okul idaresi ve okul aile birliği ile iş birliği yapınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

DOĞA DOSTU OTEL

Doğa dostu oteller; doğal kaynakların kullanımına duyarlı, ekolojik çevreye saygılı, sürdürülebilir turizm anlayışıyla işletilen otellerdir. Doğa dostu otellerin yapımında çevreye zararlı olmayan malzeme ve teknikler kullanılır. Suyu, havayı, toprağı kirletmeden inşa edilirler. Elektrik, su gibi kaynakları bilinçli şekilde kullanır ve bu kaynakların kontrolü sağlanır. Bu otellerin sürdürülebilir turizme katkı yöntemleri arasında, bölgesel ürünler sunmaları, çevresel etkilerinin az olması ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlaması sayılabilir.

Görsel 2.19: Doğal güzellikler

Turistler; bilinçlice seyahat edip, çevre dostu otellerde konaklayarak, hem kendini mutlu edebilir hem de sürdürülebilir turizme katkı sağlayıp doğa anayı mutlu edebilirler. Kıt kaynak kullanımı anlayışı hâkim olmasına rağmen misafirler konfordan ödün vermeden tatil yapabilir.

Görsel 2.20: Doğayla bütünlük sağlamış yerel yapılardan oluşan bir konaklama tesisi

SIRA SİZDE

Türkiye'de bulunan doğa dostu otelleri araştırarak özelliklerini yazınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

2. Yiyecek İçecek İşletmeleri

Genetiği değiştirilmiş yiyecekler, geleneksel tarım ve kısa sürede kimyasal destekli seri hayvan üretimi sonucunda günümüzde endüstriyel gıda üretimi, sağlıksız ve sürdürülebilir olmayan bir şekil almıştır. Bu gıdaların yiyecek işletmelerinde kullanılması sonucunda insan sağlığı ve doğal yaşam olumsuz etkilenmiştir.

Sürdürülebilirlik açısından yiyecek içecek işletmelerinin yaptığı faaliyetler:

- Mimarisi yerel kültüre uygun tarzdadır. Bölgeye özgü yemekler menüde yer alır.
- Mümkün olduğunca yenilenebilir enerji kaynakları kullanılır. (Çatıda güneş enerji sistemi, rüzgâr alan bölgede rüzgâr tribünü kurulması vb.)
- İşletmelerdeki makine ve teçhizatın daha az enerji tüketenleri tercih edilir. (Tasarruflu ampuller, gün ışığında otomatik kapanan sensörler vb.)
- Tuvalet, lavabo gibi yerlerde fotoselli sistemler kullanılır, kademeli sifonlar, bahçelerde damlama sulama sistemleri, yağmur suyunu depolama gibi su tasarrufu yapacak sistemler uygulanır.
- Atıklar ayrıştırılır. Atık yağlar depolanır ve yağların kanalizasyona karışmasını önleyecek sistem kurulur.
- Satın alınan ürünlerde geri dönüşebilir maddeden üretilmiş olanları tercih edilir.
- Bölgenin yeme ve içme kültürüne katkıda bulunur. Yerel üreticiyi sürdürülebilirlik konusunda bilinçlendirir. Yerel üreticilerden ürün satın alır ve üreticilerin projelerine destek verilir.
- Ham maddelerini, sürdürülebilir üretim yapan merkezlerden alır. Sürdürülebilir tarımı ve hayvancılığı destekler.

SIRA SİZDE

1. Okulunuzda servis ve mutfak atölyeleri varsa bu atölyelerde sürdürülebilir anlayışa göre hangi uygulamalar yapılmaktadır? Araştırınız.
2. Mevcut atölyeleri sürdürülebilir hale getirmek için neler yapılabilir? Sınıfta tartışınız.
3. Uygulanabilir fikirleri hayata geçirmek için okul idaresinden ve arkadaşlarınızdan destek alınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

3. Eğlence İşletmeleri

Turizm hareketlerine katılan insanlar, ister geleneksel turizm olsun ister alternatif turizm olsun seyahatleri süresince eğlenmek ister. Oluşan bu talebi karşılamak için eğlence hizmeti veren işletmeler kurulmuştur. Özellikle alternatif turizm daha kırsal, daha öznel, kültürel ve doğal yapıya sahip yerlerde yapıldığı için bu pazardaki eğlence işletmelerinin de sürdürülebilir anlayışta hizmet vermesi gerekir. Diğer paydaşlarda olduğu gibi eğlence işletmelerinin de sürdürülebilir anlayışta olabilmesi için yapılması gereken çalışmalar vardır.

Sürdürülebilirlik açısından eğlence tesislerinin yaptığı faaliyetler:

- Popüler kültür yerine bölge kültürüne özgü eğlence faaliyetleri yapılır. Hizmetler, turistler kadar bölge halkının da kullanımına sunulur.
- Mumya müzeleri, temalı parklar gibi sanatsal içerikli eğlence anlayışı hâkimdir.
- Bölgenin doğal, tarihi ve kültürel yapısına uygun faaliyet yapan işletmelerdir. Venedik'te gondol, Kapadokya'da balon işletmeleri buna örnek olarak gösterilebilir.
- Yerel eğlence etkinlikleri planlanır. Eğlenceli olduğu kadar bilgilendirici, kültürlenmeye katkı sağlayıcı etkinlikler yapılır. Yerel halk oyunları, Hindistan'da Bollywood'u gezmek ve çekimleri izlemek, Kapadokya'da çömlek yapımı veya bölgesel temalı işletmeler örnek olarak gösterilebilir.
- Görüntü ve gürültü kirliliği yapacak faaliyetlerden kaçınılır.

SIRA SİZDE

Yörenize özgü oyun ve eğlence türleri nelerdir? Bu konuda araştırma yapınız ve elde ettiğiniz bilgileri sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

UNUTMAYINIZ

Gereksiz harcanan enerji, kaybedilen emektir.

Görsel 2.21: Enerji tasarrufu

4. Ulaştırma İşletmeleri

Turizm olayının gerçekleşmesi için sektörün en önemli parçalarından bir tanesi de ulaştırma işletmeleridir. Bölgelerde turizm ekonomisinin gelişmesine paralel olarak ulaşım işletmeleri de büyümüş fakat beraberinde bazı sorunlar getirmiştir. Özellikle hava, trafik ve gürültü kirliliğini arttıran sonuçlar meydana gelmiştir. Demir yolu, hava yolu, deniz yolu ve kara yolu ulaşım çeşitlerinin hepsi birbirinden farklı sorunlara, farklı sürdürülebilir yaklaşımlar getirmek durumundadır. Ulaşım çeşidine göre yapılan faaliyetler şu şekildedir:

a) Hava Yolu Ulaşımı

Hız ve konfor bakımından daha avantajlı olduğu için turizm faaliyetlerinde en çok tercih edilen ulaşım şekli hava yolu ulaşımıdır. Özellikle kitle turizmi için üretilen paket turların vazgeçilmez bir parçasıdır.

Hava yolu ulaşımında sürdürülebilirlik için yapılması gereken faaliyetler:

- Uçaklar daha az gürültülü hale getirilmeli, gürültülü olanlar kullanımdan çıkartılmalı, uçak rotaları nüfus yoğunluğunun az olduğu yerlerden geçecek şekilde düzenlenmelidir.
- Havalimanlarının kuruluş aşamasında doğal çevreye, bölge halkının yaşam kalitesine en az zarar verecek yerler seçilmeli ve yer seçimi için doğru planlama yapılmalıdır.
- Havalimanlarında oluşan katı ve tehlikeli atıklar (uçak yakıtları, bakımda oluşan tehlikeli maddeler vb.) için geri dönüşüm ve muhafaza uygulamaları yapılmalıdır.
- Yerel halk istihdam edilmelidir.
- Havacılıktan kaynaklanan sera gazı emisyon miktarı azaltılmalıdır.
- Yağmur suyu biriktirilmeli, kullanılan su dönüştürülmeli ve su arıtma tesisi kurulmalıdır.
- Uçak ve pistler için kullanılan glikol bazlı buz çözücülerinin yer altı sularına karışması engellenmeli ve uçakların taksi durumunda (uçakların yerde ilerlemesi) geçen sürüleri azaltılmalıdır.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

SİNGAPUR JEWEL CHANGI HAVAALANI

Singapur Jewel Changi Havaalanı 2019 yılında yaklaşık 100 farklı ülke ve bölgede 380 şehre uçuşu olan, 100'den fazla hava yoluna hizmet veren bir havaalanıdır. 2019 yılında ortalama 80 saniyede bir uçuş yapılmış ve 68.300.000 yolcuyu yönetmiştir. Changi Havaalanı, 135.700 metrekare alan üzerine kurulu sürdürülebilir uygulamalarıyla ve çevreci yaklaşımıyla dikkat çekiyor. Havaalanının tüm peyzajı ve tasarımı sürdürülebilirlik üzerine tasarlanmıştır.

Gün ışığından en verimli şekilde faydalanmak için tavan tamamen cam pencerelerden inşa edilmiş, klimalar zemine yerleştirilmiş, içerisi de havaalanındaki ısıyı düşürüp hava kalitesini arttıran 20.000'den fazla bitki türüyle bezenmiş bir duvarla adeta cennetten bir bahçe haline gelmiştir. Bu sayede güneş ışığı kontrollü bir şekilde içeri alınırken yenilikçi şekilde tasarlanmış bir havalandırma sistemiyle hava dolaşımı sağlanmıştır.

Cam çatısının ortasında bulunan açıklıktan yağmur suları ile oluşan dünyanın en büyük kapalı alan şelalesi oluşmakta, çatıdan başlayıp zemindeki orman bahçesine kadar inen şelale aynı zamanda bir görsel şölen sunmaktadır. Bölgenin bol yağmurlu iklim yapısı sonucu bu şelaleden akan dakikada yaklaşık 38 metreküp yağmur suyu da tekrar kullanılarak özellikle peyzaj ortamındaki havalandırma ve soğutmaya da yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda enerji tasarruflu hareket sensörleri ve aydınlatmalar, su tasarruflu donanımlar ve tavanda güneş panelleri yer almaktadır.

Halkın erişimine açık olan Changi Havaalanı'nı uzak doğunun bütün egzotik unsurlarını kullanarak yürüyüş yolları, Japon balığı havuzları, kelebek bahçeleri, yerel orkidelerden oluşan bahçeler ve botanik bahçeleri, havaalanının içerisine yerleştirilmiştir. Güneşe göre hareket eden ayçiçeği bahçeleri, ışıklandırılmış bambu yolu, bölgeye özgü dört yüzyıldan fazla yaşayan aşk merdiveni ağaçları, kaktüs bahçeleri gibi birçok doğal unsuruyla havaalanındaki tüm faaliyet alanlarında karşılaşmak mümkündür.

Sürdürülebilir uygulamaları, doğal ve çevreye uyumlu tasarımı gibi etkenlerle birçok defa dünyanın en iyi havaalanı ödülü gibi toplamda 600'den fazla ödül almıştır.

Görsel 2.22: Singapur Changi Havaalanı

SIRA SİZDE

1. Dünyada sürdürülebilir anlayışla düzenlenmiş havaalanlarını araştırıp sınıfta paylaşınız.
2. Türkiye'de bulunan havaalanlarında ne tür sürdürülebilir uygulamalar yapılmaktadır? Araştırıp sınıfta paylaşınız.
3. Türkiye'de sürdürülebilirlik uygulamaları ile ödül alan havaalanları hangileridir? Araştırıp sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

b) Kara Yolu Ulaşımı

Turizmde kara yolu; kısa mesafelere gitme, transferler, bölgesel turlar veya bireysel turizm hareketlerinde kullanılan ulaşım çeşididir. Günümüzde tüm sektörlerde olduğu gibi otomotiv sektöründe de sürdürülebilir uygulamalar ve daha çevreci teknolojiler geliştirilmiştir. Turizm sektöründeki ulaştırma faaliyetlerinin destinasyonlarda sebep olduğu çevre sorunları, genellikle fosil yakıtların tüketilmesi, gürültü ve görüntü kirliliği, araç bakımında doğal kaynak tüketimi ve trafik güvenlik sorunlarıdır.

Kara yolu ulaşımında sürdürülebilirlik için yapılması gereken faaliyetler:

- İnsanlar kişisel araçlar yerine toplu taşımaya teşvik edilmeli, toplu taşıma hatları arttırılmalıdır.
- Özellikle kısa mesafelerde motorsuz veya fosil yakıtsız motorlu ulaşım türleri tercih edilmelidir.
- Yürüyüş ve bisiklet yolları arttırılmalıdır.
- Salınım değerleri düşük otomotivler veya elektrikli otomotivler arttırılmalıdır.
- Bölge yapısını bozmayacak şekilde park alanları planlanmalıdır.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

OTOMOTİVDE SÜRDÜRÜLEBİLİR YAKLAŞIM

Toplumların Bakış Açıları Değişiyor.

Kaliforniya'da yer alan Berkeley Ulusal Laboratuvarı, geçtiğimiz günlerde otonom (kendi kendini yöneten) ve elektrikli araçların çevresel etkileri üzerine bir araştırma sonucu yayımladı. Berkeley araştırmacılarına göre tüm araçların elektrikli ve otonom olması ile sera gazı emisyonu %90'ın üzerinde azalma göstereceği ve motor yağı kullanımı da ortadan kalkacağı için çevresel ve maddi avantajlar oluşturacak. Otonom ve elektrikli araçların sağlayacağı maddi avantajlar toplumun da dikkatini çekmiş olacak ki geçen yılın başlarında yapılan bir araştırmada, Amerikalıların %44'ü önümüzdeki 10 yıl içerisinde elektrikli veya otonom bir otomobil satın almak istediklerini söylemişler.

Görsel 2.23: Elektrikli araçlar ve sokakta şarj istasyonları

Y Kuşağı (1980-1999 Arası Doğanlar) Sürdürülebilir Teknoloji İstiyor.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu 12 ülkeyi kapsayan bir araştırmada, Y kuşağının otomotiv sektöründeki önceliği, yakıt verimliliği sunan araçlar ve bunların gelecekte sürdürülebilir ulaşıma sağladığı katkıyı ortaya çıkarmaktadır. Araştırma; gelecek 10 yılda, otomotiv endüstrisinin en büyük mücadelesinin çevre ile dost, teknoloji odağında sürdürülebilir araçlar üretmek olacağını öngörmektedir. Araştırma sonuç-

larına göre gençlerin %49'u yakıtta verimlilik sağlayan taşıtların, odak noktalarından biri olması gerektiğine inanmaktadır. Türkiye'de ise bu oran %60 olarak görülmektedir. Avrupa'nın 12 ülkesi arasında yapılan araştırmada, Y kuşağının %85'i, 10 yıl içinde bir otomobilleri olacağına inanmaktadır.

2025 Kırılma Noktası mı?

Avrupa elektrikli araç pazarında %17 gibi yüksek bir orana sahip olan Norveç, parlamentodaki dört partinin ortak kararıyla 2025'ten itibaren ülkede fosil yakıtlı otomobillerin satışını durduracağını açıkladı. Alman Ekonomi Bakanı ise 2030'a gelindiğinde ülkedeki otomobillerin karbon salınımsız olmasını hedeflediklerini belirtti. Nüfus ve hava kirliliğindeki artışa bağlı olarak Çin de otomotivde yeşil enerjiyi destekleyen kararlar alıyor. Fosil yakıtlı araç alımlarında kura sistemi ile kayıt işlemleri sınırlandırılırken bazı sınıf araçlarda çift ve tek rakam plaka uygulaması ile trafiğe çıkılmasına izin verilmektedir. Elektrikli araçların ise bu uygulamalardan etkilenmemesi, ülkedeki araç üreticilerini küçük ve daha uygun fiyatlı elektrikli araçlar yapmaya yönlendirmektedir. Hindistan'ın da önümüzdeki günlerde benzeri bir karar alması beklenmektedir. Görünen o ki gelecek günlerde otomotiv gündemi ekoloji, çevre ve sürdürülebilirlikle birlikte anılmaya devam edecek.

c) Deniz Yolu Ulaşımı

Turizm sektöründe deniz yolu ulaşımı, genellikle kruvaziyer (yüzen otel), feribot ve kişisel yatlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Araçların taşıma kapasitesine bağlı olarak oluşan atıkların deniz ekosistemine olan olumsuz etkileri deniz yolu ulaşımının yol açtığı en büyük sorundur. Ayrıca kruvaziyer turizminde, gidilen destinasyonlarda, koylarda oluşabilecek taşıma kapasitesini aşma durumları ve kaynakların aşırı tüketimi sürdürülebilirlik için olumsuz etki yaratır.

Deniz yolu ulaşımında sürdürülebilirlik için yapılması gereken faaliyetler:

- Daha az yakıt tüketen araçlar tercih edilmelidir.
- Atık yağların ve kimyasalların denizle temasını engelleyici sistemler uygulanılmalı, sintine ve atık sular arıtma tesislerine verilmeli, atık suların denize karışmasını engelleyici sistemler kullanılmalıdır.
- Özellikle kruvaziyer turizminde, gidilen destinasyonların demografik ve kültürel ögelerine uygun rehberlik yapılmalıdır.
- Deniz hayvanlarından yapılmış hediyelik eşyalar talep edilmemelidir.
- Koylarda, tarihi değerler olan adalarda veya demirlenen kasabalarda oluşabilecek yoğun insan kitlesine, destinasyonların taşıma kapasitesine dikkat edilmelidir.

Görsel 2.24: Kruvaziyer Limanı-Kuşadası

SIRA SİZDE

"Kuyu kuruyana kadar suyun değeri bilinmez" sözü ile ne anlatılmak istenmektedir? Sınıfta tartışınız.

ç) Demir Yolu Ulaşımı

Demir yolu ulaşımı, çevreye ve sürdürülebilir turizm anlayışına en uygun ulaşım şekli olmasına rağmen özellikle turizm sektöründe en az tercih edilen ulaşım şeklidir. En az sera gazı emisyonu üreten ulaşım şekli demir yolu ulaşımıdır. Demir yolu kullanımının arttırılması aynı zamanda diğer ulaşım türlerine olan katılımın azalması anlamına gelir. Dolayısıyla daha az motorlu aracın trafiğe çıkması ve daha az kirlilik anlamına gelir.

Demir yolu ulaşımında sürdürülebilirlik için yapılması gereken faaliyetler:

- Demir yolu ağı arttırılmalıdır.
- Demir yolları çok daha ekonomik hale getirilerek ulaşımda tercih için insanlar teşvik edilmelidir.
- Hızlı trenler arttırılarak şehirler arası ulaşımda demir yolu kullanımı arttırılmalıdır.
- Şehir içerisinde metro ve tramvay hatları geliştirilerek motorlu araç trafiği azaltılmalıdır.
- E-bilet gibi uygulamalarla kâğıt kullanımı en aza indirilmelidir.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

DOĞU EKSPRESİ

Doğu Ekspresi Ankara-Kars-Ankara arasında her gün işlemekte, pulman (yatar koltuk), örtülü kuşetli (yatağa dönüşebilen) ve yemekli vagonlardan oluşmaktadır. Kuşetli vagonlarda 10 kompartıman bulunmakta her kompartımanda 4 kişi yolculuk yapabilmektedir. Çarşaf, pike ve yastık TCDD Taşımacılık AŞ tarafından verilmekte olup kompartımandaki koltuklar istenildiğinde yatak olarak kullanılabilmektedir. Yemekli vagonda 14 masa, 47-52 arasında değişen oturma yeri bulunmaktadır.

Görsel 2.25: Doğu Ekspresi

Trenin geçtiği doğal güzellikler nedeniyle gezginler ve fotoğraf sanatçılarının oldukça yoğun talep gösterdiği trenlerdendir. En yoğun sezon yaz dönemi olup bu sezonda seyahatler genelde pulman vagonlarla yapılmaktadır. Kış aylarında ise yürüyüş grupları, fotoğraf sanatçıları, dağcılık grupları, üniversite öğrencileri, öğretmenler gibi farklı gruplardan gelen talepler, genelde kuşetli vagonlara alınmaktadır. Bu grupların tercihi aralık sonunda başlayıp mart ayı ortalarına kadar devam etmektedir.

Doğu Ekspresi Ankara-Kars arasındaki seferini yaklaşık 24 saat içerisinde tamamlamaktadır. Doğu Ekspresi içerisinde yer alan yemekli vagonlar ise dörder kişilik masalardan oluşmaktadır. Yemekli vagonun içerisinde kahvaltı, çorba, sıcak yiyecekler, soğuk sandviçler, sıcak ve soğuk içecekler yer almaktadır. Restoranın belirli bir açılış ve kapanış saati bulunmamaktadır. Restoran 7 gün 24 saat yolcuların hizmetine açıktır. Yoğun talep üzerine TCDD de 2019 Mayıs ayından itibaren, Doğu Ekpsresi'ni, Doğu Ekspresi Ana Hat Treni ve Turistik Doğu Ekspresi diye iki ayrı trene ayırmıştır. Turistik Doğu Ekspresi; 2 hizmet, 1 yemekli ve 6 yataklı olmak üzere toplam 9 vagondan oluşuyor. Tren 120 kişi kapasiteli ve tamamı yataklı vagondan oluşuyor. Ankara-Kars yönü Erzincan'da 2 saat 20 dakika, İliç'te 3 saat ve Erzurum'da 3 saat duruyor. Kars – Ankara yönü Divriği'de 2,5 saat ve Bostankaya'da 3,5 duruyor. Doğu Ekspresi Ana Hat Treni ise, Sadece örtülü kuşetli, pulman ve yemek vagonu var, yataklı vagon yok. Molaları sadece birkaç dakika sürüyor. Bilet fiyatları Turistik Doğu Ekspresi fiyatının yaklaşık onda biridir.

Doğu Ekspresi, Ankara'dan Kars'a kadar her durakta farklı bir yerel kültür, kartpostal tadında doğal manzaralar, rengarenk birbirinden farklı iklim ve bitki örtüsünü görme fırsatı veren nostaljik bir trendir. Nispeten uygun fiyatları ile gençler tarafından oldukça rağbet gören Doğu Ekspresi sadece TCDD gişelerinde bulunmaktan çıkmış tur operatörleri ve seyahat acentelerinin turistik ürün kataloğuna girmiştir. Ulaşım amaçlı dizayn edilen tren yerine, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm amaçlı dizayn edilen bir tren ile devam edilmesi düşünülmektedir.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=21767

5. Tur Operatörleri

Tur operatörlüğü; en önemli turizm unsurlarından olan ulaşım, konaklama, yeme, içme ve eğlence hizmetlerini bir araya getirip bir paket halinde turistlere pazarlayan turizm şirketleridir. Tur operatörleri, önceden kendilerini sadece hizmet sağlayan ve turistler arasında bir aracı olarak tanımlamaktaydılar. Kendilerini, destinasyonların sosyal ve çevresel durumlarının dışında tutmaktaydılar. Kitle turizminde önemli bir rol alan tur operatörleri, günümüzde artan bilinç seviyesiyle turizmin tüm paydaşlarla birlikte bir bütün olduğunun anlaşılmasıyla daha fazla sorumluluk almaya başladı. Kendi işletmelerinin, destinasyonların ve diğer paydaşların sürdürülebilirliği için bazı sorumlulukları üstlendiler.

Tur operatörlerinin sürdürülebilirlik için yapması gereken faaliyetler şunlardır:

- Özellikle kullandıkları motorlu araçlarda fosil yakıt kullanımı azaltılmalıdır.
- Yenilenebilir enerji kaynakları, broşürler için geri dönüşebilir kâğıtlar kullanılmalıdır.
- Turizmdeki diğer paydaşlarla sürdürülebilirlik anlayışı üzerine anlaşmalar yapılmalıdır.
- Destinasyonlarda yerel ürünlerin ve işletmelerin kullanımı teşvik edilmelidir.
- Paket tur hazırlarken paydaşlarını sürdürülebilir anlayış içerisinde olan işletmelerden ve uygulamalardan oluşturmalı, paketleri sürdürülebilir yapmalı, turlar çevreye en az zarar verecek şekilde dizayn edilmelidir.
- Sürdürülebilirlik üzerine çalışanlarına ve birlikte iş yaptığı işletmelere eğitim verilmelidir.
- Turistlerin yönünü ve hacmini büyük ölçüde tur operatörleri belirlediği için destinasyonların taşıma kapasitesine göre paketler hazırlanmalıdır.

İşletmeler, sürdürülebilir turizm talebine cevap verebilmek için kendilerini güncelleyerek geleneksel anlayıştan, sürdürülebilir çevresel anlayışa yönelmek durumundadır. Sürdürülebilir özellikleri sayesinde pazar paylarını arttırmakta, ürünlerinin pazarlama ve tanıtımlarında çevresel özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Giderek artan çevre bilincine sahip turist sayısı, doğal olarak işletmelerin de bu anlayışa paralel olarak gelişmesini sağlamıştır.

SIRA SİZDE

Tur operatörlerinin sektöre olan olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik münazara etkinliği düzenleyiniz. Öğretmeninizin rehberliğinde aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

- Sınıf mevcuduna göre iki tartışma grubu ve bir jüri grubu oluşturunuz.
- 1. grup tur operatörlerinin sektöre katkılarını, 2. grup ise olumsuz etkileri olduğunu savunacaktır.
- Münazaraya hazırlık için gruplara bir hafta süre verilecektir.
- Grup içinden bir kişiyi sözcü olarak seçiniz.
- Münazara üç aşamada gerçekleştirilecektir.
  -Her öğrenciye üç dakikalık konuşma süresi verilecektir.
  -Her öğrenci birer dakika süresince soru sorma veya savunma hakkını kullanacaktır.
  -Grup sözcüsü üç dakikalık sürede son sözünü söyleyecektir.
- Görsel materyal kullanacak olan katılımcılara konuşma süresine ek olarak 2 dakika süre verilecektir.
- Değerlendirme aşağıdaki kriterlere göre yapılacaktır.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ VE PUANLAMA	PUAN	ALINAN PUAN
Dili doğru ve etkili kullanma	**20 puan**	
İkna yeteneği	**20 Puan**	
Özgün buluş	**10 Puan**	
Karşıt tez oluşturabilme	**10 Puan**	
Vurgu, tonlama, jest ve mimiklerin kullanımı	**5 Puan**	
Zamanı etkili ve verimli kullanma	**10 Puan**	
Nezaket kurallarına uyma	**5 Puan**	
Öğrencinin konuya hâkimiyeti	**10 Puan**	
Grup içi uyum	**10 Puan**	
TOPLAM	**100 Puan**	

- Sonuç: Münazara bittikten sonra grupların elde ettiği puana göre kazanan grup belirlenecektir.

BULUYORUM-BİLİYORUM

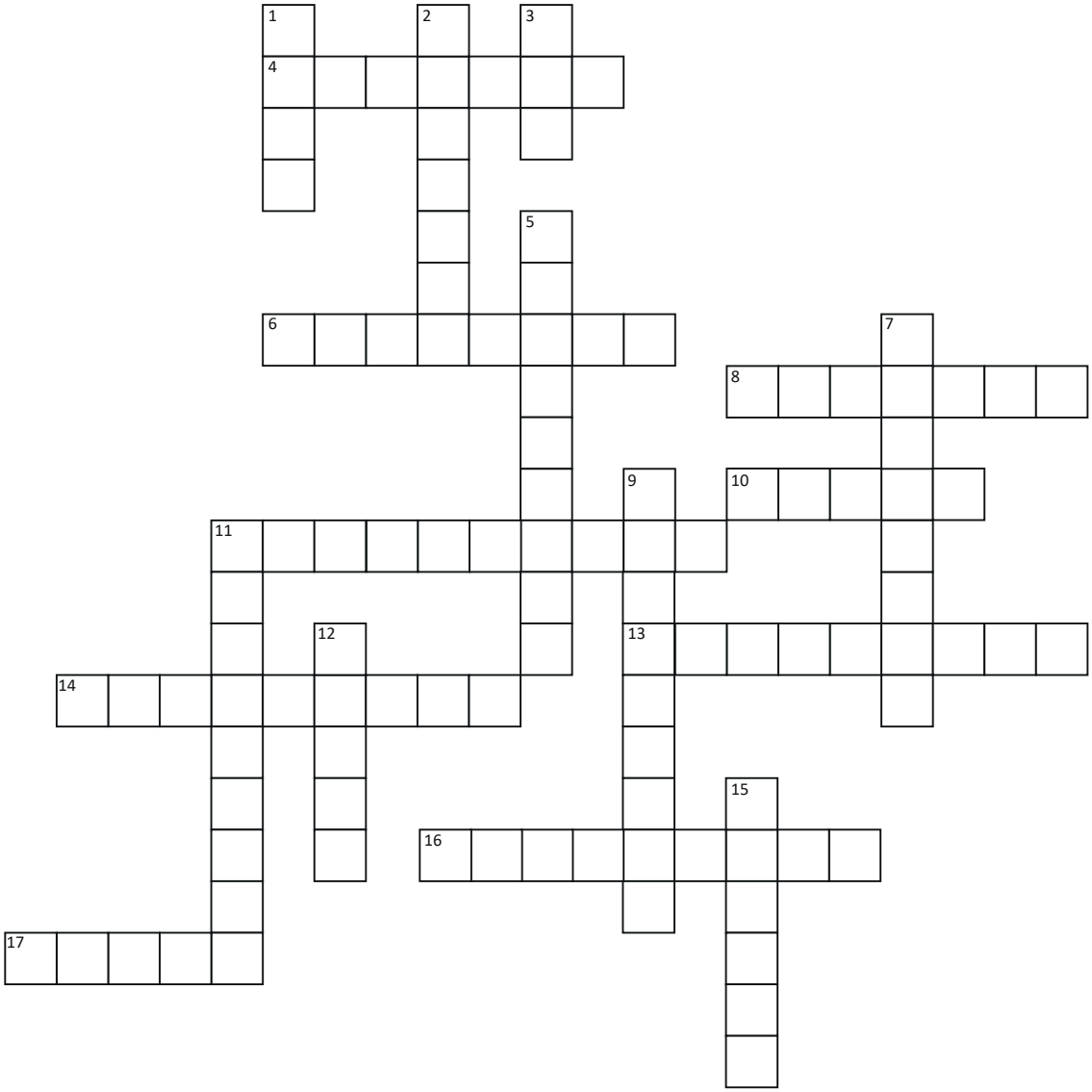

1. Bölgeye ve ülkeye olan bakış açısı **2.** Suriye'de yok edilen antik kent **3.** Özel mal ve hizmetin satıldığı alt pazar **4.** Büyük taşlar **5.** Doğayla baş başa olan turist **6.** Turizmde en çok tercih edilen ulaşım şekli **7.** Bir bölgenin taşıyabileceği insan kapasitesi **8.** Karşılandığı zaman mutluluk veren duygu **9.** Büyük bitkiler	**10.** Geleneksel pazarlamanın yerini alan pazarlama **11.** Yüzen otel/çömlek yapımı ile ünlü bölge **12.** Alıcı ve satıcının bir araya geldiği ortam **13.** Açık canlı bitki müzesi **14.** Büyük hayvanlar **15.** 2015'ten itibaren fosil yakıtlı araç satışını durduracak ülke **16.** En çevreci ulaşım türü **17.** Tüketicilerin gereksinimlerinin karşılanma durumu

2. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerde (...) ile boş bırakılan alanlara cümlelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (…) Tüketilen mala veya hizmet sonucunda tüketicilerin gereksinimlerinin karşılanması durumuna ihtiyaç denir.
2. (…) Biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülebilir turizm prensiplerinden biridir.
3. (…) Turizmde genellikle soyut ürünler sunulur.
4. (…) Turizmdeki en önemli doğal kaynak yer altı kaynağıdır.
5. (…) Alternatif turizm, kitle turizmine tepki olarak ortaya çıkmıştır.
6. (…) Sürdürülebilir pazarlamaya, yeşil pazarlama veya ekolojik pazarlama da denilmektedir.
7. (…) Tüm paydaşların katılımı ile karar alma, sürdürülebilir yönetim anlayışına uygundur.

B. Aşağıda verilen cümlelerdeki boşlukları uygun sözcükler ile doldurunuz.

8. Bir malın veya hizmetin satışını artırmak için yapılan her türlü faaliyete ……..…… denir.
9. Turizm sektörünün devamlılığının sağlanabilmesi için kaynaklar …….. anlayış içerisinde kullanılmalıdır.
10. Turizm sektöründe ürün …… aşamasındayken tüketiciler de sürece dahil olur.
11. …… kaynakların sürekliliğine katkı sağlayan, çevreye duyarlı konaklama işletmeleridir.
12. Sürdürülebilir anlayışı benimsemiş işletmeler genellikle …….. enerji kaynaklarını kullanır.

C. Aşağıdaki sorularda doğru olan seçeneği işaretleyiniz.

13. Karşılanmadığı zaman üzüntü, karşılandığı zaman mutluluk veren duygu aşağıdakilerden hangisidir?
A) Arz **B)** Fayda **C)** İhtiyaç **D)** Talep **E)** Pazar

14. Aşağıdakilerden hangisi turizm pazarının özelliklerinden değildir?
A) Hizmet üretildiği yerde tüketilir.
B) İşletmeler birbirinden etkilenir.
C) Kaynakların büyük bir kısmı doğal ve tarihi kaynaklardır.
D) Tüketiciler üretim sürecine dâhil olur.
E) Ürün stoklanabilir.

15. Aşağıdakilerden hangisi geleneksel yönetim anlayışlarındandır?
A) Ekolojiye dönük olma
B) Gelirler arası adalet
C) Katılımcı karar alma
D) Kısa vadede yüksek kârlılık
E) Tüketicilerin bilinçlendirilmesine yönelik pazarlama

2. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI

16. Aşağıdakilerden hangisi taşıma kapasitesi türlerinden değildir?

A) Ekonomik taşıma kapasitesi
B) Fiziksel taşıma kapasitesi
C) Psikolojik taşıma kapasitesi
D) Sosyal taşıma kapasitesi
E) Yasal taşıma kapasitesi

17. Aşağıdakilerden hangisi ekoturizm kapsamında yapılan etkinliklerden biri değildir?

A) Bisiklet turizmi
B) Golf turizmi
C) Kuş gözlemciliği turizmi
D) Mağara turizmi
E) Yayla turizmi

18. Aşağıdakilerden hangisi kitle turizmi yerine ekoturizmin tercih edilmesinin nedenlerinden biridir?

A) Çevre bilincinin artması
B) Daha ekonomik olması
C) Kültürel ve sosyal faaliyetlere etkin katılım
D) Tatil sürelerinin kısalması
E) Ulaşım olanaklarının gelişmesi

19. Bir ekosistemde ..... büyük bitkileri, ... büyük hayvanları ve ..... ise büyük taşları ifade eder.
Cümlede verilen boşluklara gelecek kelimeler aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) megafauna-megaflora-megalit
B) megaflora-megalit-megafauna
C) megaflora-megafauna-megalit
D) megalit-megaflora-megafauna
E) megafauna-megalit-megaflora

Ç. Aşağıda verilen soruların cevaplarını, sorunun altındaki boşluklara yazınız.

20. Dar alanda turizm pazarında bulunan ana işletmeler nelerdir?

.....
.....
.....

21. Sürdürülebilir turistik ürün nedir? Tanımlayarak örnekler veriniz.

.....
.....
.....

22. Sürdürülebilir anlayışı benimsemiş konaklama işletmelerinin faaliyetleri nelerdir?

.....
.....
.....

3. ÖĞRENME BİRİMİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM SÜRECİ

KONULAR

3.1. Sürdürülebilir Turizmde Planlama
3.2. Dünyada Sürdürülebilir Turizm
3.3. Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM SÜRECİ

HAZIRLIK SORULARI

1. Türkiye'de sürdürülebilir turizm çalışmaları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
2. Turizmin sürdürülebilir olması için yapılacak planlamalar neler olabilir?
3. Sürdürülebilir turizm bir ülke için neden önemlidir?

Turizm, kültürel gelişme ve kalkınma bakımından önem teşkil eden ancak kendi kaynaklarını da azaltabilen bir sektördür. Turizme kaynak oluşturan tarihi ve doğal değerler ancak korunabildiği ölçüde sektöre kaynak oluşturabilmektedir. Bu noktada sürdürülebilir turizm kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilir turizm; doğal, sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik olarak bir bütün halinde ele alınan bir anlayışla sağlanabilmektedir. Sürdürülebilir turizmin gelişimi, temelde bölgedeki kaynaklar tüketilmeden, turizm etkinliklerini içeren ve tüm unsurların yerine getirilerek ekonominin en etkili şekilde koordine edilmesine dayalıdır.

Sürdürülebilir kalkınma ve büyüme, günümüz dünyasının önemli ortak sorunlarındandır. Sürdürülebilir kalkınma, koruma ve kalkınma kavramlarını bünyesinde barındırmakta ve bu kavramları eş zamanlı ele almaktadır. Sürdürülebilir kalkınmada bir taraftan kalkınma sağlanırken diğer taraftan korumanın sağlanmasına odaklanılmaktadır. Bu nedenle hem doğal kaynakların hem de insan kaynaklarının kalitesini iyileştirmeye ve bunlardan uzun süreli yararlanılmasını sağlamaya çalışan bir yaklaşım olarak benimsenmektedir.

Görsel 3.1: Turizm ve küreselleşme

Sürdürülebilir turizm kalkınması ise turizm sektöründe yer alan ev sahipleri ile turistlerin ihtiyaçlarının, bugün var olan kaynakların gelecekte değerlerinin arttırılarak ve korunarak karşılanmasıdır.

Turizm sektörü, gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasına ve turizmde buna bağlı olan anlayışın bir parçası olarak " sürdürülebilir turizm politikalarına" gereksinim duymaktadır. Türkiye ekonomisindeki "istihdam ve döviz girdileri" ile yadsınamayacak katkısı olan, bununla birlikte nüfus artışına bağlı olarak ortaya çıkabilecek "çevre sorunları"nın turizme olumsuz yansıma ihtimali "sürdürülebilir turizm programlarının" acilen uygulanması noktasını gündeme getirmiştir.

Küreselleşmenin hızlanmasıyla turizm sektöründe yaşanan sorunlar da ulusal veya bölgesel olmaktan çıkmış, küresel bir nitelik kazanmıştır. Sorunlar ulusal devletin sınırları içinde başa çıkılabilecek sorunlar değildir. Enformasyon nasıl ulusal sınırları tanımıyorsa kirlilik de tanımamaktadır. Turizmin ana ham maddesi olan doğal kaynaklar, kültürel ve tarihsel çevre, tek bir ulusun değil; insanlığın malıdır. Bu açıdan bakıldığında turizm ve küreselleşme arasında birbirini körükleyen karşılıklı ilişki, yarattıkları uluslar üstü çevresel sorunlarda da karşılıklı etkileşim halindedirler.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

UNESCO kelimesi, İngilizce "United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization" kelimelerinin baş harfleri alınarak oluşturulmuş ve dilimizde "Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu" biçiminde karşılanmıştır. Misyonunu; insanlığın zihninde barışı; eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, kültür, bilgi ve iletişim aracılığıyla inşa etmek olarak tanımlamaktadır.

Turizm talebindeki artış ve buna bağlı turizm arzında meydana gelen değişmeler, beraberinde özellikle çevre sorunlarını meydana getirmektedir.

Varlığını tamamen çevre ve insan üzerine kurgulayan turizm endüstrisi için turizmde sürdürülebilirlik ancak uzun dönemli strateji ile anlam kazanabilmektedir. Aksi takdirde bugünkü kuşakların dahi artık yararlanamadığı turizm kaynaklarından gelecek kuşakların da yararlanması mümkün olmayacaktır. Sürdürülebilir turizmin teknik, mantıksal ve bilimsel anlamda ele alınması turistlerin, turistik yörenin nüfusunun ve toplumların gelişmesi için ahlak ilkelerinin ortaya konmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca turizmin doğal çevre elemanlarına olan bağımlılığı, turizm endüstrisinin dikkatli bir biçimde planlanmasını ve yönetimini gerektirmektedir. Turistik ürünü, çevresel unsurlara dayandırarak yeşil ögeyi ön planda tutan özel sektör girişimcileri sürdürülebilir turizmden kazanç sağlayabilmektedirler. Çevre, hava, su, toprak, yer altı, yer üstü zenginlikleri, bitki ve hayvan çeşitliliği, insanlar arasındaki ilişkiler, turizm ile doğa ve kültürel çevre arasındaki ilişkiler; çevresel faktörlerin turizm üzerindeki ve turizmin de çevresel faktörler üzerindeki etkileri, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ile turizm endüstrisi arasındaki ilişkiye ışık tutmaktadır.

Turizm, gelişmekte olan ülkelerin en önemli gelir kaynaklarından biri olarak kabul edilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler, sahip oldukları doğal ve kültürel varlıkları çekim gücüne dönüştürerek turizm pazarından pay elde etmek ve gelişme sürecinde karşılaştıkları darboğazları aşmak için turizmi, bir ekonomi politikası aracı olarak kabul etmektedirler.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Adana'nın Saimbeyli ilçesi; Türkiye'deki 412 kelebek türünün yaklaşık 160'ını bulundurması ile dikkat çekiyor. Bölge, endemik Saimbeyli Mavisi olarak adlandırılan kelebek türüne dikkat çekilerek niş turizm merkezi haline getirildi. Proje ve kelebek gözlemciliği ile ekoturizm geliştirilerek ilçeye ekonomik katkı sağlanmıştır ve biyolojik çeşitlilik korunmuştur. Proje kapsamında 67'si kadın olmak üzere 126 kişi biyoçeşitlilik, ekoturizm, girişimcilik ve misafirhane işletmeciliği konusunda eğitim aldı. Yapılan çalışmaların da katkısı ile Obruk Şelalesi, tabiat parkı ilan edildi.

Görsel 3.2: Saimbeyli Mavisi

YORUMLAYALIM

"Her şey birbiriyle bağlantılıdır. Her şey bir yere gider. Hiçbir şey sonsuz değildir. Son sözü doğa söyler." (Ernest Callenbach)

Yukarıda verilen sözde ne anlatılmak istenmiştir? Sözü yorumlayınız ve düşüncelerinizi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.1. Sürdürülebilir Turizmde Planlama

Turizm planlaması, genel planlama kavramlarının ve yaklaşımlarının turizm sisteminin belirli özelliklerine uyarlanarak uygulanmasıdır. Belli bir dönemde turizm sektöründe ulaşılacak hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçları, yapılacak işleri, parasal ve fiziksel olanakları, işlerin kimler tarafından, ne zaman ve ne kadar sürede gerçekleştirileceğini ortaya koyan plan çeşididir.

Turizm planlaması; sektördeki ulaşım, konaklama, diğer altyapı tesisleri ile propaganda ve eğitime kadar yapılan her türlü planlama çalışmalarının, turiste koordineli bir şekilde sunuluncaya dek geçen tüm faaliyetleri kapsamaktadır.

Bölgesel turizm planlaması; bir turistik bölgenin turizm gelişimindeki amaçlarının belirlenmesi, bu amaçlara ulaştıracak değişik seçenekteki faaliyetlerin sistematik olarak ele alınması, belirlenen seçeneklerin uygulanması ve başarıya ulaştırıp ulaştıramayacağının belirlenmesi için saptanan, seçeneğin değerlendirilmesini kapsayan, araştırmaya dayalı dinamik bir süreçtir.

Bölgesel turizm planlaması sürecinde; turizm gelişiminin amaçları, politikaları ve stratejileri belirlendikten sonra bunlara uygun planlar geliştirilir. Bu planlar, belirli bir hedefi gerçekleştirebilmek amacıyla belirli bir dönem için hazırlanmaktadır. Planlama eylemi plan hazırlandığında son bulmaz. Planların dönemin koşullarına göre gözden geçirilerek revize edilmesi gerekebilmektedir.

Bölgesel turizm planlaması ile bölge halkına iş ve istihdam olanakları yaratılacak ve bölge halkının yaşam standartları yükseltilecektir. Bu sayede başka bölgelere olan göçler ve bunun meydana getirebileceği toplumsal sorunlar önlenebilecektir.

Sürdürülebilir turizm planlaması ise ekonomik kalkınma, sosyokültürel etkiler ve ekoloji arasındaki uzlaşmanın sağlanması ve turizm planlamasının mekâna uyumlu hale getirilmesidir. Böylece sürdürülebilir turizm planlaması ile turizmin başlıca paydaşları olan yerel halk, sanayi ve çevre arasında iş birliği sağlanacaktır.

Görsel 3.3: Ağaçtan köprü/Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı-Antalya

YORUMLAYALIM

"Planlama, gelecekteki fırsatların ve tehlikelerin dikkate alınarak bugünün kararlarının verilmesidir." (İsmet Barutçugil)

Yukarıda verilen sözde ne anlatılmak istenmektedir? Sözü yorumlayarak düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

TATUTA İYİ BİR SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM ÖRNEĞİDİR

Dünyadaki ilk gönüllü ve kırsal turizm kuruluşlarındandır. Bugün WWOOF (World Wide Opportunities on Organic Farms-Organik Çiftliklerde Dünya Çapında Fırsatlar) 132 ülkeye yayılmış durumdadır. WWOOF Türkiye ise TaTuTa (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi, Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası Projesi) adıyla 2004 yılında Buğday Derneği tarafından kuruldu.

WWOOF'nin Görevi

WWOOF Türkiye (TaTuTa) güven ve takasa dayalı kültürel ve eğitsel deneyimleri teşvik ederek sürdürülebilir bir küresel toplum inşa etmek için gönüllüler ile ekolojik üreticileri birbirine bağlayan dünya çapında bir hareketin parçasıdır. Çiftlik yaşamını tercih edenler için yeni bir alternatif, TaTuTa Projesidir. Tatilini doğa ile iç içe geçirmek isteyenlere yeni bir alternatif sunulmaktadır.

WWOOF ve TaTuTa'nın Amacı

Dünyanın her yerinden insana;

- Doğa dostu tarımsal üretimi yerinde deneyerek ve yardıma ihtiyaç duyanlara el uzatarak,
- Kırsalı ve yerel kültürü tanıyarak,
- Suni gübre ve pestisitlere (zirai ilaç) değil, yoğun emeğe dayalı ekolojik üretim hareketine destek olarak,
- Ekolojik yaşam hareketinden insanlarla tanışarak,
- Doyurucu bir tecrübe elde ederek, çevreyle ilgili deneyimleri yaşama, öğrenme ve paylaşma fırsatı sağlamaktır.

"TaTuTa Projesi", Erzurum'dan Samsun'a, Tokat'tan Antalya'ya, Çanakkale'den Fethiye'ye kadar Türkiye'nin farklı bölgelerindeki noktalarda yürütülmektedir.

Kaynak: https://wwoofturkey.org/tr/wwoof-nedir-tatuta-nedir (Erişim tarihi: 11.11.2020/23:20)

İzlemek için kodu tarayın.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=21771

SIRA SİZDE

Çevrenizde TaTuTa Projesi kapsamında neler yapılabilir? Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

Sürdürülebilir turizm genel süreci iki aşamadan oluşur (Şekil 3.1):

1. Hazırlık süreci: Dört aşamadan oluşur. Bunlar:

a. Turistik bölge tanımlanır.
b. Seçilen alanın ekolojik turizm ölçütlerine göre özellikleri (kaynakları) belirlenir.
c. Kaynaklara göre turistik kademelenme yapılır.
ç. Turistik tanıtım yapılır.

2. Uygulama süreci: İki aşamadan oluşur:

a. Turistin bölgeye gelişi:
• Turistik etkileme: Toplumsal, ekonomik, fiziksel ve psikolojik olarak.
b. Turistik doyum iki şekilde gerçekleşebilir:
• Evet ise turistin bölgeden çıkışı ile süreç başarılı olarak yürütülmüştür.

• Hayır ise ikiye ayrılır:

> Karşılanmayan talep sonucunda turistin bölgeden çıkışı ile turist memnun olmadan ülkesine dönmüştür.

> Yeni yatırım olanaklarının araştırılarak eğer taşıma kapasitesi sınırlı ise yapılacak bir durum yoktur. Yeni yatırım olanakları var ise hazırlık süreci ile tekrar sürdürülebilir turizm süreci başlar.

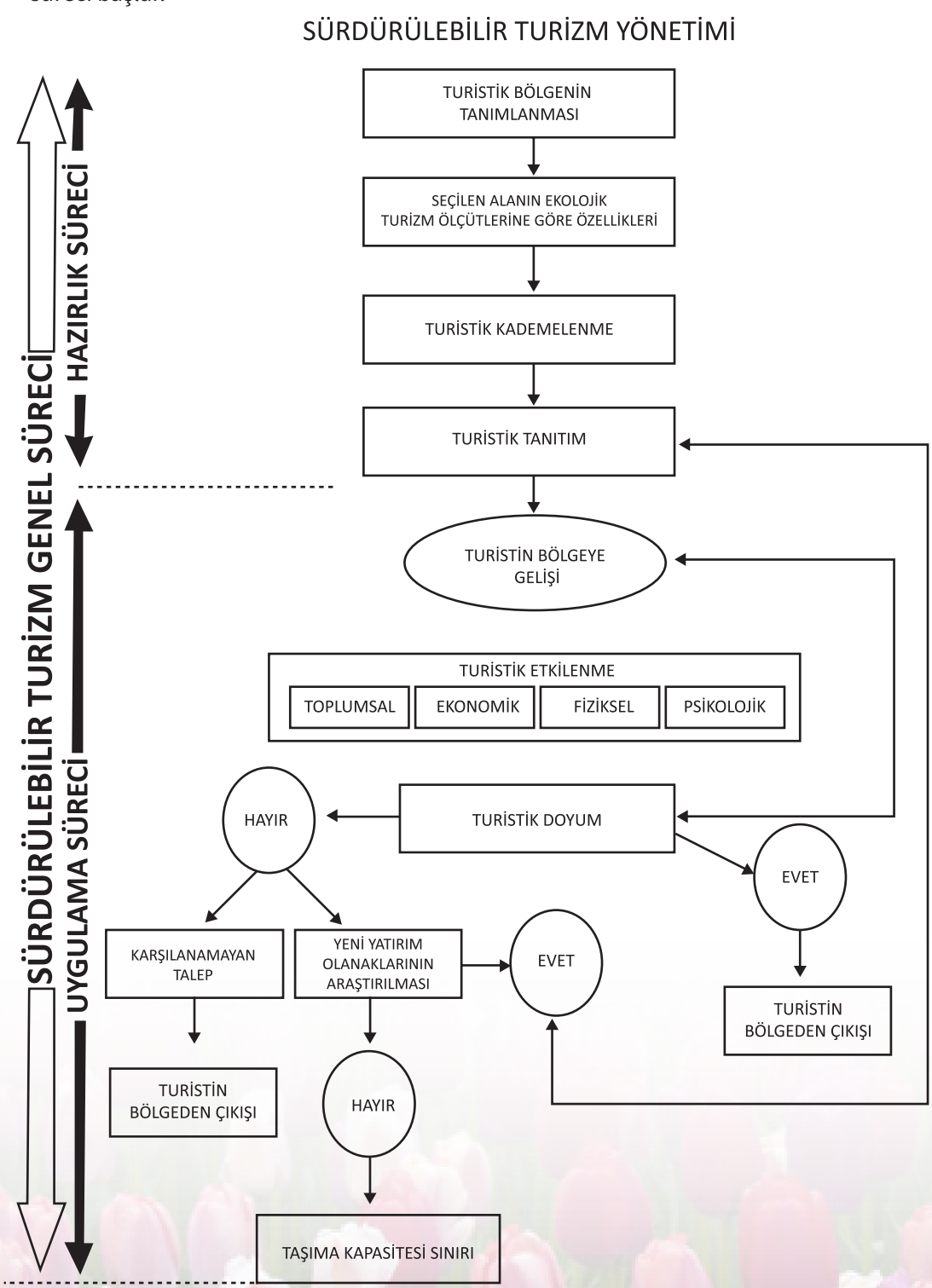

Kaynak: ÇAKILCIOĞLU, M. "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Turizm", http://www.kentli.org/makale/kalkinma.htm aktaran Özkök, F. ve Gümüş, F. (2009). Sürdürülebilir turizmde bilginin önemi, Yönetim Bilimleri Dergisi (7: 1), s 56.

Şekil 3.1: *Sürdürülebilir turizm yönetimi*

3.1.1. Sürdürülebilir Turizm Planlamasının Amacı ve Önemi

Modern bir turizm planlamasıyla başarılı bir turizm gelişimi ve yönetimi sergilemek mümkün olabilmektedir. Turizmin olumsuz etkilerini azaltmak için turizm planlaması zorunludur. Plansız olarak turizmin geliştirildiği bölgelerde çevresel, sosyal, kültürel ve uzun vadede ekonomik sıkıntılar ortaya çıkmaktadır.

Sürdürülebilir turizm planlamasının önemli faktörleri, uzun vadeli bir bakış açısı ve kapsamlılıktır. Diğer faktörler ise sürdürülebilirliğin üç temel ögesi olan ekolojik, ekonomik ve sosyokültürel ögelerin planlama yapılırken bir arada düşünülmesi gerekliliğidir.

Sürdürülebilir turizm planlamasında aşağıdaki sorular önem taşımaktadır (Baran, 2015; 43):

- Neredeyiz?
- Nerede olmak istiyoruz?
- Neler yapmalıyız?
- Hangi noktadayız?
- Taşıma kapasite ne kadar?

Sürdürülebilir turizm stratejisi için aşağıdaki soruları cevaplamak gerekmektedir:

1. Hangi ürünler sunulacak?
2. Hangi ürünleri sunulmayacak?
3. Hangi pazarlara yönelme olacak?
4. Hangi pazarlara yönelme olmayacak?
5. Kimle rekabet edilecek?
6. Kimle rekabet edilmeyecek?

Sürdürülebilir turizm planlamasının, turizm sektörünü en iyi yerlere ulaştırmak için birçok amacı vardır. Bunlar:

- Turizm sektöründe hedeflere ulaşmak için kullanılabilecek turistik arz kaynaklarının belirlenmesi
- Hem ulusal hem de uluslararası piyasalarda büyük önem kazanılması
- Alınacak önlemlerin belirlenmesi
- Hedef, kaynak ve önlem arasındaki uyumun kurulması
- İleride yaşanabilecek birtakım aksaklıklar için önlem alınması
- İlerinin görülmesi ve keşfedilmesi

Sürdürülebilir turizm planlaması, kaynakları tüketmeden, turizm etkinliklerini içeren tüm unsurların yerine getirilerek ekonominin en etkili şekilde koordine edilmesi açısından önem arz eder.

SIRA SİZDE

"Yaş kesen, baş keser." atasözünü sürdürülebilirlik açısından yorumlayarak aşağıdaki boşluğa yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

UNUTMAYINIZ

Sürdürülebilir turizm planlaması yapılırken destinasyonların taşıma kapasiteleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Genel ve sürdürülebilir kalkınma arasında paralellikler bulunmaktadır. Hedef sürdürülebilir turizmin kalkınmasıysa; ulusal turizm örgütleri, bölgesel turizm organları, yerel yönetimler ve bireysel işletmelerin, bahsedilen altı soruya (bkz. sayfa 75) objektif olarak cevap vermeleri gerekmektedir. Ayrıca kaynakların sürekliliğinin sağlanması amacıyla bölgenin kaldırabileceği kullanımların üst sınırlarını gösteren taşıma kapasitesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bölgenin taşıma kapasitesinin üst sınırları dikkate alınmalıdır. Bu durum, turizm planlamasının başarılı olması ve turizmin sürdürülebilirliği için ön koşuldur.

Sürdürülebilir bir çevre ve sürdürülebilir bir turizm için, planlar yapılırken gelecek nesillerin de turizm kaynaklarından faydalanabilmeleri adına turizm alanlarında, bugün ve gelecekte sosyo-kültürel ve çevre sorunları yaratmayacak kararların verilmesi gerekmektedir. Ekonomik verimlilik, ekolojik duyarlılık ve toplumsal sorumluluk faktörlerinin bir arada ele alındığı öngörülü bir yaklaşım sürdürülebilir turizm planlaması için mutlak ölçütlerdir. Planların bu yaklaşımlarla yapılması bugün ve gelecekte turizmden en iyi şekilde faydalanılmasına olanak sağlayacaktır.

YORUMLAYALIM

Aşağıdaki görseli sürdürülebilirlik açısından yorumlayınız. Sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

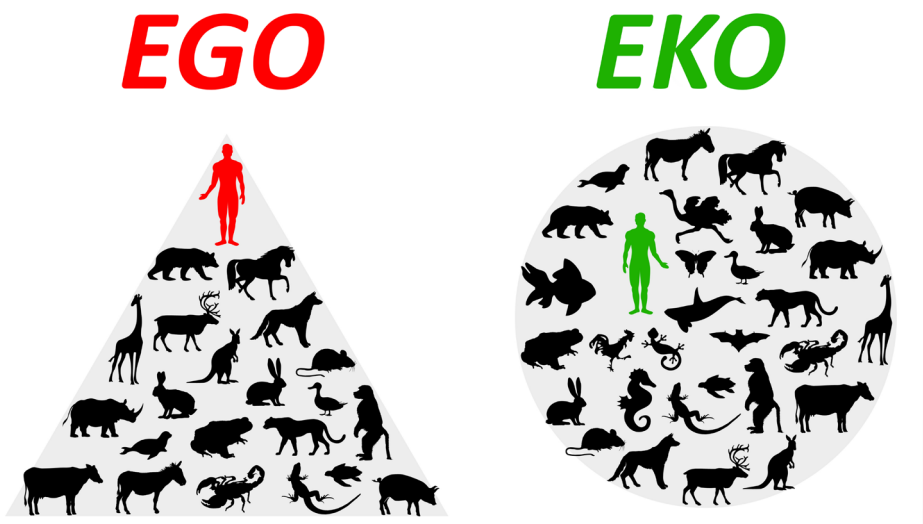

Görsel 3.4: Ego ve eko

3.1.2. Sürdürülebilir Turizm Planlamalarında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Sürdürülebilir turizmin sağlıklı ve planlı bir şekilde gelişmesi, sürdürülebilir turizm planlarında belirtilen hususlara uymakla gerçekleşir. Bu planlara uyum, aynı zamanda sürdürülebilir turizmin geleceği açısından da yaşamsal bir önem taşımaktadır.

Planlama yapılırken aşağıdaki aşamalara önem verilmesi gerekir (Kahraman ve Türkay, 2014; 121):

- Planlamaya kaynak sağlayacak çalışmaları kapsayan bir hazırlık yapılması
- Sürdürülebilir turizmin gelişim hedeflerinin belirlenmesi
- Bu hedeflerle ilgili tüm unsurların araştırılması ve geliştirilmesi
- Bu araştırma neticesinde bulguların analizinin yapılması
- Sürdürebilir turizm politikası ve planların oluşturulması
- Oluşturulan bu planları yönetilmesi ve yürütülmesi
- Sürecin denetimi

Bununla birlikte sürdürülebilir turizm planlamalarında dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

- Çevreye saygılı bir otantik mimariye önem verilmesi ve gerekli denetimlerin sağlanması
- Bölgenin tarihi, ekolojik, doğal ve sosyokültürel zenginliği ile uyumlu çevre düzenleme çalışmalarına ağırlık verilmesi
- Bölgenin veya yörenin mevcut turistik arz değerlerinin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılması
- Turistik yatırımların ihtiyaçlar doğrultusunda ve uzun vadeli olması
- Mevcut üst yapıların korunması ve yerel yapılaşmanın bölgenin ihtiyaçları dâhilinde kontrolünün sağlanması
- Sit alanlarının, doğal ve kırsal çevrenin de geleceğin turizm alanları olarak korunması
- Farklı turizm türlerinin dengeli bir şekilde düzenlenmesi, arz ve talep dengesinin kurulması
- Bölgenin veya yörenin taşıma kapasitesinin saptanması
- Sürdürülebilir turizm hakkında bölge halkının bilinçlendirilmesi
- Turizmin yılın on iki ayına yayılması
- Çevre kirliliğinin oluşmaması için gerekli tedbirlerin alınması
- Çevreye zarar vermeyecek enerji (güneş enerji, jeotermal enerji, rüzgâr, akarsu enerjileri) kullanımına ağırlık verilmesi ve yatırımların tercih edilmesi
- Toplumsal ve kültürel kimliğin korunması
- Turistlerin yerel etkinliklere (yerel tarım, hayvancılık vb.) katılmasının sağlanması

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMİN ARAÇLARI

Sürdürülebilir turizmin gerçekleşmesi için kamu ve özel sektörün kullanabileceği belli başlı araçlar şunlardır:

Kamu Sektörü

- Çevrenin ve doğal kaynakların kullanımında koruyucu, tepkici, akılcı, uygulanabilir, eğitici düzenlemeleri ve ölçme metotlarını geliştirmek
- Yapı, inşaat, alt yapı ve ulaşım düzenlemeleri
- Danışma merkezleri, reklam gibi yöntemler kullanarak talebi etkileyici önlemler almak
- Turizmle ilgili diğer sektörlerle bağlantılı iş alanlarındaki çoğulcu, destekli aktiviteler ve diğer ticaret araçlar

Özel Sektör

- Ürün kalitesine yönelik politikalar; kamu sektörüyle iş birliği içinde çevre koruma düzenlemeleri ve bunun fiyat politikası yardımıyla etkin bir şekilde fiyatlara yansıtması
- Enformasyon (tanıtma) ve tutundurma politikaları
- Dağıtım, yer, erişimde ve personel eğitiminde enformasyon teknolojilerini kullanmaya yönelik politikalar

YORUMLAYALIM

Sürdürülebilir turizmin gerçekleştirilmesinde kamunun ve özel sektörün iş birliği neden önemlidir?

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Sürdürülebilir turizm olgusu sürdürülebilir kalkınmaya dayanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın temelinde ekonomik kalkınma teorisi ve çevrecilik yatmaktadır.

SIRA SİZDE

Konaklama Endüstrisi Uluslararası Otel Çevre Girişimi'nin (IHEI- International Hotel Environment Initiative) ve Uluslararası Otel ve Restoranlar Birliği'nin (IH&RA-International Hotels & Restaurants Association) kuruluş amaçlarını araştırıp elde ettiğiniz bilgileri sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

Görsel 3.5: Uluslararası seyahat

UNUTMAYINIZ

Sürdürülebilir turizmin en belirgin özelliği hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve birer ekonomik kaynak olarak kullanılan turistik çekiciliklerin zenginleştirilip korunmasıdır.

CEVAPLAYALIM

Sorumlu turizm kavramı size ne ifade etmektedir? Cevaplayınız.

SIRA SİZDE

TURİZMİN ÇEVREYE ETKİLERİ

Bugünün en önemli sektörlerinden biri olan ve daha da gelişmesi beklenen turizmin ekonomik, fiziki, sosyal ve kültürel etkileri mevcuttur. Bu etkiler olumlu ya da olumsuz olabilmektedir.

Aşağıda turizme olumlu etkisi olan maddeler sıralanmıştır. Bu maddeleri kısaca açıklayarak eklemek istediğiniz başka etkiler varsa yazınız.

- **Fiziki Etkileri:** Doğal ve yapısal kaynakların korunması, yerel halkın elde edebilecekleri, kaliteli fiziksel çevre düzenlemelerini teşvik eder. Asırlardır kullanılmayan demiryolları, fabrika, değirmen, liman, barınaklar vb. yerlerin kullanımı için çalışmalar da bulunur.
- **Sosyoekonomik Etkileri:**
- **Kültürel Etkileri:**
- **Eğitsel Etkileri:**
- **Ekonomik Etkileri:**
- **Diğerler Etkileri:**

3.2. Dünyada Sürdürülebilir Turizm

Sanayi Devrimi, tarıma dayalı ekonominin yarattığı çevresel bozulmalara yenilerinin hızla ve daha büyük çapta eklenmesine yol açmıştır. Modern şehirleşme, hızlı nüfus artışı gibi etkenler; hava, su, toprak kirliliğine neden olmaktadır. Bununla birlikte biyoçeşitliliğin azalması, toprak kaybı ve çölleşme vb. gibi problemlerin daha da ciddi boyutlara ulaşması sonucunu doğurmuştur. Doğal çevre üzerindeki bozucu etki çeşitli tedbirlerin alınmasına neden olmuştur. Bunlardan biri de turizm sektörüdür.

Dünya, ilk kez 1992 Haziran ayında gerçekleştirilen ve Rio Zirvesi diye bilinen toplantıda vurgulanan "sürdürülebilirlik" kavramı ile tanışmış ve tüm dünyada bu fikir büyük destek görmüştür. Sürdürülebilir ekonomi, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir inovasyon (yenilik), sürdürülebilir mimari, sürdürülebilir tüketim tartışmaları, kurumsal sosyal sorumluluk, sorumlu yatırım ilkeleri gibi yeni söylemleri gündeme getirmiştir. Turizm alanında ekoturizm, jeoturizm, sorumlu turizm, yeşil turizm, karbon emisyonu gibi tartışma konuları da ilk kez o zaman gündeme gelmiştir.

Turizm de sürdürülebilirlik ise 1995'te Kanarya Adaları'ndaki Lanzarote'de yapılan Sürdürülebilir Turizm Dünya Konferansı'nda Sürdürülebilir Turizm Bildirgesi kabul edilmesi ile başlamıştır. 2002'de Johannesburg'da yapılan Sürdürülebilir Gelişme Dünya Zirvesi'nde konuya ilişkin yeni kararlar alınmıştır.

Dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olan ve bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm, beraberinde getirdiği olumlu etkiler kadar olumsuz etkilere de neden olabilmektedir. Örneğin, bugün turizmde çevrenin uzun yıllar ihmal edilmesinin nedenlerinden biri olarak ekonomi yönünün ağır basması gösterilmektedir. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü bu olumsuzlukları azaltmak için çeşitli ilkeler yayımlamıştır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

- Kosta Rika'da Manual Antonio Milli Parkı'na aynı zamanda 800'den fazla turistin girmesine izin verilmemiş ve Kosta Rika'yı ziyaret eden yabancı turistlerden giriş ücreti olarak alınan 1,30 dolar 15 dolara yükseltilmiş ve bu sayede ziyaretçi sayısı azalmasına rağmen parkın gelirlerinde beş kat artış görülmüştür.
- Ekvador'da Pasachoa gibi milli parklar, ziyaretçi yoğunluğundan oluşan doğal çevre tahribatını azaltmak ve çevrenin kendini yenilemesi için yılda bir ay kapatılmaktadır.

BM Çevre Programı (UNEP) ve Yeşil Ekonomi İnisiyatifi'nin (GEI) 21 Şubat 2011'de yayımladığı rapora göre sürdürülebilir turizme yapılacak yatırımlar, yeşil ekonomiyi ve istihdamı teşvik etmektedir.

Rapor 2050 yılına kadar turizm dâhil 10 temel sanayi dalına her yıl dünya GSYH (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla)'sinin %2'si kadar (şu anda 1,3 trilyon USD) yatırım yapıldığında su tüketiminde %18, enerji tüketiminde %44, karbon salınımında %52'lik bir azalma olacağına işaret etmektedir.

SIRA SİZDE

Aşağıdaki metni sürdürülebilir turizm açısından yorumlayınız.

İSPANYA CALVIA BÖLGESİ

İspanya/Calvia Bölgesi; 1960-1980 yıllarında Avrupa'nın en önemli turistik bölgelerinden olan Calvia aynı zamanda kişi başına gelir düzeyi yüksek olan yerlerden biriydi. Calvia Bölgesi'nde bu durum başta olumlu gibi gözükse de daha sonraları bölgede plansız bir turizm oluşumu doğal ve turistik kaynakların zarar görmesine neden olmuştur. Böylece 1980 yılından itibaren başlayan ziyaretçi sayısındaki azalma 1988-1991 yıllarında daha da hissedilmiştir. Bir zamanlar turistlerin uğrak yeri olan Calvia Bölgesi'ndeki bu olumsuz tabloyu tekrar eski günlerine döndürmek için belediye özelinde tüm paydaşların her karar aşamasında söz sahibi olma hakkı tanıyacağı bir eylem planı oluşturulmuştur. Bu eylem planının içerisinde;

- Yerel halkın sürdürülebilirlik çalışmalarında aktif rol alması,
- Turizmde sürdürülebilirlik bilincinin yaygınlaştırılması,
- Paydaşlar arasındaki ilişkilerin kalıcı olması,
- Belirlenecek bir ekip tarafından sürdürülebilir turizm göstergelerinin oluşturulması,
- Sürdürülebilir bir turizm anlayışı için elzem olan ulaşım, altyapı, çevre ve geri dönüşüm konularının irdelenmesi,
- Büyüme yerine kaliteli sürdürülebilir turizm olgusunun oluşmasını sağlamak gibi kararlar alınmıştır.

Kararların alındığı yıldan itibaren Calvia Bölgesi'nde gerçekleşen yıkımlar sayesinde olumlu bir oranda düzelme görülmüştür. Calvia Bölgesi'nde her ne kadar belediyeler yıllar içinde değişse de sürdürülebilirlik anlayışı kesintiye uğramamıştır.

Avrupa Sürdürülebilir Turizm Şartı'nın temel amaçları şunlardır:

- Günümüz ve gelecek nesillerin korunması ve Avrupa mirasının ana bölümü olarak korunan alanlarla ilgili bilinci arttırmak
- Çevrenin, yerel halkın, yerel mesleklerin ve turistlerin gereksinimlerini dikkate alan korunan alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmek ve turizmi işletmek

3.2.1. Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Turizm

Günümüzde bir model olarak ortaya çıkan "sürdürülebilir turizm anlayışı" dünyada turizm alanında her geçen gün daha çok önem kazanmaktadır. Sürdürülebilir gelişmenin iki küresel amacı bulunmaktadır. Birincisi, dünyanın bozulmamış ekosistemini koruyarak küresel çevrenin korunmasıdır. İkincisi ise ülkeler arasında ve içinde eşitsizliğin azaltılmasıyla uluslararası eşitliğin arttırılmasıdır.

Sanayi işletmeleri ilk başlarda "önce kâr", sonra "önce insan", şimdilerde ise "önce doğa" düşüncesini temel değer olarak işletme politikalarında kullanmaktadırlar. Bu fikrin genel bir sonucu, hızlı bir biçimde büyüyen bu sanayinin çevresel sonuçlarının daha fazla göz ardı edilemeyeceğidir. Bu durum, sürdürülebilirliğin yönetim perspektifi ile ilgilidir ve turizm sektörüne de yansımıştır. "Sürdürülebilir turizm", çevreyle bütünleşmiş turizm gelişimi tartışmasında anahtar bir sözcük olmuştur.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

DOĞAYI KORUYARAK TADINI ÇIKARMAK

Gezi keyfi, doğa koruma ve ekonominin ahenkli birlikteliği ile Almanya tüm dünyada sürdürülebilir turizme destek sağlıyor. Almanların sürdürülebilir turizme verdiği destek üç örnekte incelenebilir.

Görsel 3.6: Filleri ziyaret

KaZa: AFRİKA'DA DOĞA KORUMA

Doğanın tüm güzelliğini içine alan bir kısaltma: KaZa TFCA. Kavango Zambezi Transfrontier Conservation Area başlığını taşıyan projeyle Afrika'nın güneyindeki Angola, Zimbabwe, Botsvana ve Namibya'daki 36 ulusal parkı ve koruma altındaki doğal alanı birleştiren dünyanın koruma altındaki en büyük doğal alanlarından biri oluşturuluyor. KaZa'nın başlıca hedefleri bu ülkelerde turizm ve ekonomiye yönelik sürdürülebilir kalkınmanın yanı sıra biyolojik çeşitliliğin korunmasıdır. Alman Federal Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Bakanlığı'nın (BMZ) görevlendirdiği KfW Kalkınma Bankası 35,5 milyon avroyla KaZa Projesi'nin yapılandırılmasına en büyük mali katkıyı sunan destekçidir. Projenin etkisi büyüktür. Örneğin, bu sayede bölgedeki işlet-

meciler burada turistleri büyüleyen başlıca etmenlerden biri olan hayvan çeşitliliğinin korunmasına büyük özen göstermektedir.

TUNA BOYUNDA SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Dünyada Tuna kadar çok devleti (10 ülke) birbirine bağlayan başka nehir yok. Tuna, Almanya'daki Kara Ormanları'ndan doğup Ukrayna-Romanya sınırından Karadeniz'e dökülüyor. Fakat Kara Ormanlar Bölgesi ya da Viyana ve Budapeşte gibi metropoller tüm dünyadan ziyaretçi çekmek konusunda köklü bir geçmişe sahipken Tuna'nın orta ve aşağı bölgeleri uluslararası turizmden oldukça kısıtlı oranda fayda sağlayabiliyor. Merkezi Belgrad'da bulunan Danube Competence Center (DCC) bu durumu değiştirmeyi hedefliyor. Kuruluşun başlıca ortaklarından Alman Uluslararası İş Birliği Topluluğu'nun da (GIZ) katkısıyla çalışmalarında sürdürülebilir turizme yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmalarda ağırlık verilenlerden biri de motorlu taşıtlara doğa dostu alternatif olarak raylı sistemlerin, bisiklet ve gemi güzergâhlarının güçlendirilmesidir.

Görsel 3.7: Çölde çadır

FAS'TA TURİZMİN ARTI DEĞERİ

Fas el değmemiş eşsiz doğa bakımından çok zengin bir ülkedir. GIZ Atlas Dağları'nda yer alan Beni Mellal-Khenifra ve Atlantik Okyanusu kıyısındaki Souss Massa da sürdürülebilir turizme destek sağlamaktadır. Doğayı korumanın yanı sıra kırsal bölgedeki nüfus için istihdam ve gelir kaynakları yaratmak da çalışmaların öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Proje özellikle kadın ve gençlere gelecek fırsatı sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda 5.000 kişiye sürdürülebilir turizm konusunda eğitim verilirken 20 yeni konaklama merkezi inşa edilecek ve bölgesel ürünlerin pazarlanmasıyla bölgenin turizm açısından gelişmesi sağlanacaktır.

Kaynak: https://www.deutschland.de/tr/topic/yasam/almanyanin-destekleriyle-surdurulebilir-turizm (Erişim tarihi: 01.10.2020/21:40)

SIRA SİZDE

Dünyada değişik ülkelerde uygulanan sürdürülebilir turizm örneklerini okudunuz. Sizler de başka ülkelerdeki sürdürülebilir turizm örneklerini araştırınız.

- Araştırmalarınızı yaparken 4-6 kişilik gruplar oluşturunuz.
- Derlediğiniz bilgileri görsellerle desteklenmiş bir sunu haline getirerek sınıfta paylaşınız. Çalışmalarınızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

VENEDİK'TE TEKERLEKLİ BAVUL YASAĞI

İtalya'nın dünyaca ünlü kenti Venedik'te tekerlekli bavullara yasak geldi (Görsel 3.8).

Kenti ziyaret edecek turistlere bu tür bavulları kullanmaları halinde büyüklüğüne göre 100 ile 500 avro arasında para cezası kesilecek. Yasağın, ünlü kenti ziyarete gelen turistlerin yerleşme yerlerine giderken veya şehirden ayrılırken bavullarının çıkardığı gürültüden halkın rahatsız olması nedeni ile alındığı açıklandı. Turistlere ziyaretlerinde klasik ve elle taşınan bavulların kullanılması tavsiye edildi.

Görsel 3.8: Venedik

Venedik Özel Komiseri, kentte yaşayan yaklaşık 50 bin sakinin, bavulların çıkardığı gürültülere artık dayanamaz hale geldiğini ileri sürerek "Burayı yılda 20 milyon turist ziyaret ediyor, yılın her ayı turist geliyor onların taşıdıkları bavulların çıkarttığı gürültüyü bir de siz düşünün." dedi. Yasaktan kent sakinleri sorumlu tutulmayacak. Venedik'ten başlayacak olan bu yasağın dalga dalga diğer Avrupa kentlerine de sıçramasından endişe ediliyor.

Kaynak: https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/venedikte-tekerlekli-bavul-yasagi-146627 (Erişim tarihi: 18.11.2020/00:22)

SIRA SİZDE

"Venedik'te Tekerlekli Bavul Yasağı" metnini sürdürülebilir turizm açısından yorumlayınız. Türkiye'de buna benzer ne gibi uygulamalar yapılabilir? Fikirlerinizi aşağıdaki boşluklara yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.3. Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm

Türkiye'de turizm sektörü dünyadaki gelişmelere paralel olarak özellikle 1980 sonrası atılım yapmış ve Türkiye, günümüzde en fazla turist çeken ülkeler arasındaki yerini almıştır. Yakın zamana kadar nerdeyse tamamen her şey dahil konaklama sistemiyle çalışan deniz-kum-güneş üçlüsü odaklı kitle turizmi revaçtaydı. Kitle turizmi ve her şey dâhil sistemde konuklar, genellikle tatillerinin tamamını tesis içerisinde geçirmektedir. Değişen dünya ve dünya görüşleriyle birlikte alternatif turizm son yıllarda daha fazla önem kazanmıştır.

Dünya turizm sektöründe meydana gelen yeniden yapılanmalar, Türkiye turizm yatırımlarının dinamik, esnek, geliştirilebilir biçimde planlanmasını ve yeniden üretilmesini zorunlu hale getirmektedir. Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Avrupa Birliği tarafından sürdürülebilirlik alanında yapılan plan ve projeler Türkiye'yi doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de turizm yatırımlarının planlamasında asli görevi bulunan Kültür ve Turizm Bakanlığının planlama yaklaşımının temelinde sürdürülebilirlik, çeşitlilik anlayışı içerisinde doğal kaynakları ekolojik ve ekonomik verimlilik ilkesi suretiyle koruma ve kullanma ilkeleri yer almaktadır. Turizmde yeni bir dönemi başlatan sürdürülebilir turizm politikaları, ilgili yasal mevzuatta da yerini almıştır.

Görsel 3.9: Deniz-kum-güneş üçlüsü odaklı bir konaklama tesisi

Dünyadaki anlayışa paralel olarak turist talepleri doğrultusunda kitle turizmiyle birlikte alternatif turizm çeşitleri ortaya çıkmıştır. Alternatif turizm, ana akım turizm çeşidi olan deniz-kum-güneş üçlüsünü ortadan kaldırıp yerine başka çeşit turizm anlayışı getirmek değil, var olan ana akım turizm çeşidiyle birlikte yan kaynakları kullanarak farklı turizm türleri ortaya koymaktır.

Türkiye, kıyı turizmine yönelik kitle turizmi faaliyetleri açısından cezbedici nitelikler taşımanın yanında, sağlık ve termal turizmi, kongre turizmi, kış ve dağ sporları turizmi, yayla ve doğa turizmi, inanç turizmi gibi doğal, kültürel ve geleneksel turizm çeşitliliği açısından da zengin bir turizm potansiyeli bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de turizmin sürdürülebilirliğini sağlamanın tek yolu alternatif turizm çeşitlerinin kitle turizmine üstünlüğünü ortaya koymak değildir. Mevcut kaynakları birbirini bütünleyecek şekilde değerlendirmek, turizm faaliyetlerinin 12 ay boyunca sürdürülebilirliğini sağlamak da önemlidir.

Türkiye, kıyı turizminin yanı sıra alternatif turizm (sağlık ve termal turizm, kış sporları, dağ ve doğa turizmi, yayla turizmi, kırsal ve ekoturizm, kongre ve fuar turizmi, kruvaziyer ve yat turizmi, golf turizmi vb.) türleri açısından da eşsiz imkânlara sahiptir. Bununla birlikte bu potansiyel tam anlamıyla verimli kullanılamamaktadır. Türkiye'nin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma ve kullanma dengesi içinde kullanmak, turizm alternatiflerini geliştirerek Türkiye'nin turizmden alacağı payı arttıracaktır. Turizm kaynaklarının planlanması yapılırken turizm koridorları, turizm bölgeleri, turizm kentleri ve ekoturizm bölgeleri oluşturacak şekilde ele alınması, bu değerlerin tanıtımı ve kullanım kriterlerinin belirlenmesi açısından daha doğru bir yaklaşım olarak görülmektedir. Böylece, turizm potansiyeli bulunan bölgelerin diğer alternatif turizm türleri ile cazibesi artırılacaktır.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

LAVANTA KOKULU KÖY

Isparta'nın Kuyucak köyü, Türkiye'deki lavanta üretiminin %93'ünü sağlıyor. Projeyle Kuyucak köyünde kırsal turizmin canlandırılması, lavantanın ürün çeşitliliğinin sağlanması, yöre halkının gelir elde etmesi, bölgedeki istihdam ve girişimcilik potansiyelinin harekete geçirilmesi hedeflendi. Bu doğrultuda ilk adım olarak model olması açısından kırsal turizmin iyi uygulama örneklerinden olan Fransa-Provence Bölgesi'ne, bölgenin ileri gelenleri, proje ekibi ve lavanta üreticisi kadınların katılımıyla çalışma gezisi düzenlendi. Üyeleri kadınlardan oluşan "Lavanta Kokulu Köy Kadın Girişimciler Kooperatifi" kuruldu. Kadınlara alan tanıtımı, kooperatifçilik, kırsal turizm, hediyelik eşya yapımı gibi alanlarda eğitimler verildi. Bölgeyi 2016 yaz sezonunda 20 bin turist ziyaret ederken 2017 yaz sezonunda bu sayı 140 bine, 2018'de ise 190 bine ulaştı.

Görsel 3.10: Lavanta ürünleri

Görsel 3.11: Lavanta tarlası

LAVANTA KOKULU KÖYDE NELER YAPILIR?

- Geleneksel kıl çadırda, otantik bir ortamda köy kahvaltısı (lavanta balı, lavanta çayı, köy peyniri, zeytin, sebze vb.) ve yöreye has lezzetlerden oluşan öğle yemeğinin sunulması
- Gruplara lavantanın faydalarının ve tarihçesinin anlatıldığı küçük bir rehberlik hizmetinin verilmesi
- Lavanta bahçelerinde gezi (alan tanıtım eğitimi almış kişiler eşliğinde) yapılması.
- Lavanta yağının çıkarılması
- Eşsiz manzaraların ölümsüzleştirilebileceği, ufuk çizgisi gözetilerek belirlenmiş noktalarda fotoğraf çekimi yapılması
- Sabah erken gün doğumu, akşam gün batımı fotoğrafları çekme imkânının sunulması
- Köyde, foto safariden sonra oluşturulacak lavanta fotoğraf sergisinin gezilmesi
- Belirlenen bisiklet ve yürüyüş rotalarında dileyen misafirlerin bisiklet, dileyen misafirlerin yürüyüş yapmasının sağlanması
- Lavanta bahçelerinde fayton turlarının (isteyen misafirler için) düzenlenmesi
- Lavanta kokulu köy manzarasını eşsiz doğa ile birleştirerek fotoğraf çekim noktalarına yürüyüş yapılması
- Köye has lavanta konseptli hediyelik eşyaların satışının yapılması
- Dileyen misafirlerin köydeki ev pansiyonlarında ağırlanması

Kaynak: https://isparta.ktb.gov.tr/TR-163065/lavanta-kokulu-koy.html (Erişim tarihi: 02.10.2020/22:52)

İzlemek için kodu tarayın.

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=21774

SIRA SİZDE

İlinizdeki turizm potansiyelini ortaya çıkarmak amacıyla aşağıda verilen başlıklar kapsamında araştırma yapınız. Elde ettiğiniz bilgileri tabloya yazarak sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

Arkeolojik kazı alanları	
Bölgede yaşamış ünlü kişiler	
Kutsal mekân ve alanlar (kilise, cami, sinagog vb.)	
Tarihi sokak ve meydanlar	
Tarihi evler ve konaklar	
Tarihi kurum ve kuruluşlar	
Hanlar, hamamlar ve kervansaraylar	
Kaleler	
Ören yerleri	
Doğal güzellikler (şelale, göl, akarsu, kanyon ve vadiler)	
Çarşılar	
El sanatları ve yöresel hediyelik eşyalar	
Yöresel mutfak zenginlikleri	

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Mardin'deki İpekyolu Misafir Evi'nin turizm alanında kadın girişimcileri teşvik eden yerel bir model olması hedeflendi. İpekyolu Misafir Evi'nin pansiyon ve kafeteryası hizmete açılmadan önce 43 kadın, turizm eğitimi aldı. Konaklama, yeme ve içme hizmeti sunan 22 yataklı iki pansiyonda kadınlara istihdam olanağı sağlandı. Böylelikle yöre halkı, var olan kültürünü turizm amaçlı değerlendirirken hem gelir elde etmeleri hem de turizmin sürdürülebilirliği sağlandı.

Görsel 3.12: Mardin

Turizm hareketlerinin yol açtığı sorunların çözümü, kaynakların verimli kullanılması ve gelecek nesillere aktarımı, yerel halkın kalkınması gibi sürdürülebilir ilkeler doğrultusunda sektördeki tüm paydaşlar kendilerine düşen sorumlulukları yerine getirmek durumundadır. Bu paydaşlar en başta kamu olmak üzere sektördeki üretici gruplar (otel, acente vb.) ve üretici olmayan gruplardan (sivil toplum kuruluşları vb.) oluşmaktadır.

Görsel 3.13: Türkiye'nin turizm potansiyeli

SIRA SİZDE

TÜRKİYEMİZİ TANIYALIM

1. Sınıfta 2 grup oluşturulur.
2. Sayfa 88'de verilen (Görsel 3.14) harita ve illerine ait tarihi, turistik ve doğal değerleri gösteren liste incelenir.
3. Harita ve listede bulunan sürdürülebilir turizm açısından önemli illere ait tarihi, turistik ve doğal değerler ile ilgili 10'u yedek olmak üzere toplamda 50 soru hazırlanır.
4. Her karşılaşmada 8 soru sorulur.
5. Aynı soruların olması halinde yedek sorular kullanılır.
6. Soruyu soran grup sürdürülebilir turizm açısından önemli illere ait tarihi, turistik ve doğal değerlerin adını söyleyerek diğer gruptan bunların hangi şehirde olduğuna dair cevap vermesini ister.
7. Gruplarda soruların aynı olması halinde yedek sorulardan sorulur.
8. 5 karşılaşmadan en fazla karşılaşmayı alan grup, karşılaşmanın galibi olur.
9. Süre 40 dakikadır.

Görsel 3.14: Türkiye'mizi tanıyalım haritası

TÜRKİYE'NİN İLLERİ VE TARİHİ, TURİSTİK VE DOĞAL DEĞERLER LİSTESİ

ADANA: 1-Anavarza Ören Yeri, 2-Pamuk
ADIYAMAN: 3-Nemrut Dağı Milli Parkı, 4-Cendere Köprüsü
AFYONKARAHİSAR:5-Kocatepe Anıtı, 6-Kaplıcalar
AĞRI: 7-İshak Paşa Sarayı, 8- Ağrı Dağı
AMASYA: 9-Kral Kaya Mezarları, 10-Yalıboyu Evleri, 11-Elma
ANKARA: 12-Anıtkabir, 13-TBMM, 14-Ankara Kalesi
ANTALYA: 15- Kekova Batık Şehir, 16-Aspendos, 17-Noel Baba, 18-Yivli Minare
ARTVİN: 19-Çoruh (rafting), 20-Kaçkarlar (trekking)
AYDIN: 21-Didim Apollon Tapınağı, 22-Efe
BALIKESİR: 23-Kazdağları, 24-Manyas Kuş Cenneti. 26-Sarıkız
BİLECİK: 26-Ertuğrul Gazi Türbesi
BİNGÖL: 27-Yüzen Ada
BİTLİS: 28-Ahlat Mezar Taşları
BOLU: 29- Kartalkaya (kayak), 30-Abant Gölü
BURDUR: 31-Sagalassos Antik Kenti
BURSA: 32-Mudanya Mütareke Evi, 33-İznik Çinisi, 34-Uludağ (kayak), 35-Yeşil Türbe
ÇANAKKALE: 36-Şehitler Abidesi, 37-Troia Atı, 38-Assos (Behramkale)
ÇANKIRI: 39-Ilgaz Dağı(kayak)
ÇORUM:40-Hattuşaş, 41-Alacahöyük, 42-Leblebi
DENİZLİ: 43-Pamukkale, 44-Hierapolis, 45-Kaplıcalar
DİYARBAKIR: 46-Surlar, 47-Çayönü Ören Yeri
EDİRNE: 48-Selimiye Camii, 49-Kırkpınar Güreşleri
ELAZIĞ: 50-Harput Kalesi, 51-Çayda Çıra
ERZİNCAN: 52-Altıntepe Höyük, 53-Bakır işlemeciliği
ERZURUM: 54-Çifte Minareli Medrese, 55-Palandöken (kayak), 56-Oltu Taşı
ESKİŞEHİR: 57-Yunus Emre, 58-Lüle Taşı
GAZİANTEP: 59-Zeugma, 60-Şahinbey Anıtı
GİRESUN: 61-Giresun Adası, 62-Fındık, 63-Kiraz
GÜMÜŞHANE: 64-Santa Harabeleri, 65-Karaca Mağarası
HAKKÂRİ: 66-Ters Lale, 67-Kilim
HATAY: 68-Arkeoloji Müzesi, 69-Habib-ün Neccar Camisi
ISPARTA: 70-Pisidia Antiocheia Antik Kenti. 71-Halı, 72-Gül
MERSİN: 73-St. Paul Kilisesi(Tarsus). 74-Kız Kalesi, 75-Narenciye, 76-Muz
İSTANBUL: 77-Dolmabahçe Sarayı, 78-Ayasofya Müzesi, 79-Boğaziçi Köprüsü, 80-Kız Kulesi, 81-Sultan Ahmed Camisi
İZMİR: 82-Saat Kulesi, 83-Bergama Tiyatrosu, 84-Meryem Ana Evi
KARS: 85-Ani Harabeleri, 86-Sarıkamış (kayak)
KASTAMONU: 87-Nasrullah Camisi, 88-Sarımsak
KAYSERİ: 89-Kültepe Ören Yeri, 90-Döner Kümbet, 91-Sultan Sazlığı Kuş Cenneti, 92-Erciyes, 93-Halı
KIRKLARELİ: 94-Dolmen. 95-Sebasar Ormanı
KIRŞEHİR: 96-Ahi Evran Camisi. 97-Hirfanlı Barajı
KOCAELİ: 98-Osman Hamdi Bey Evi, 99-İzmit Sarayı
KONYA: 100-Mevlana, 101-Çatalhöyük, 102-Nasreddin Hoca
KÜTAHYA: 103-Aizanoi Antik Kenti, 104-Çini
MALATYA: 105-Aslantepe. 106-Kayısı
MANİSA: 107-Sart, 108-Mesir Macunu
KAHRAMAN MARAŞ: 109-Dondurma, 110-Ağaç İşlemeciliği
MARDİN: 111 -Deyrulzafaran Manastırı, 112-Mardin Evleri
MUĞLA: 113-Maussolleion, 114-Bodrum Kalesi ve Sualtı Arkeoloji Müzesi, 115-Dalyan Kaya Mezarları, 116-Caretta Caretta
MUŞ: 117-Malazgirt Kalesi
NEVŞEHİR: 118-Kapadokya, 119-Hacı Bektaş-ı Veli Müzesi
NİĞDE: 120-Tyana Ören Yeri, 121-Elma
ORDU: 122-Atik İbrahim Paşa Camisi, 123-Hamsi
RİZE: 124-Çay, 125-Hamsi, 126-Serender, 127-Mısır, 128-Zilkale, 129-Kızkulesi
SAKARYA: 130-Sapanca Golü
SAMSUN: 131-İlk Adım Anıtı, 132-Bandırma Vapuru
SİİRT: 133-Veysel Karani Türbesi, 134-Battaniye
SİNOP: 135-Sinop Cezaevi, 136-Erlelek Tatlıca Şelalesi
SİVAS: 137-Divriği Ulucamisi ve Darüşşifası, 138-Âşık Veysel
TEKİRDAĞ: 139-Rüstem Paşa Camisi, 140-Ayçiçeği, 141-Üzüm
TOKAT: 142-Ballıca Mağarası, 143-Yazma
TRABZON: 144-Sumela Manastırı, 145-Atatürk Köşkü, 146-Uzungöl
TUNCELİ: 147-Pertek Kalesi, 148-Munzur Gözesi
ŞANLI URFA: 149-Halil-ür Rahman Gölü, 150-Atatürk Barajı, 151-Harran Evleri, 152-Kelaynak
UŞAK: 153-Karun Hazineleri, 154-Eşme Kilimi
VAN: 155-Akdamar Adası, 156-Van Kalesi, 157-Van Kedisi
YOZGAT: 158-Alişar Höyük
ZONGULDAK: 159-Cehennemağzı Mağaraları, 160-Devrek Bastonu
AKSARAY: 161-Ihlara Varisi, 162-Hasandağı
BAYBURT: 163-Bayburt Kalesi
KARAMAN: 164-Binbir Kilise
KIRIKKALE: 165-Hasandede Türbesi
BATMAN: 166-Hasankeyf, 167-Malabadi Köprüsü, 168-Zeynel Bey Türbesi
ŞIRNAK: 169-Kasrık Köprüsü, 170-Cudi Dağı
BARTIN: 171-Amasra Kalesi, 172-Ahşap İşçiliği
ARDAHAN: 173-Damal Bebeği. 174-Çıldır Gölü
IĞDIR: 175-Harman Döven Kervansarayı. 176-Koçbaşı Mezar Taşı
YALOVA: 177-Atatürk Köşkü, 178-Termal Kaplıcalar
KARABÜK: 179-Safranbolu Evleri, 180-Safran Bitkisi
KİLİS: 181-Oylum Höyük, Kuzeyna Antik Kenti
OSMANİYE: 182-Karatepe, 183-Toprakkale Kalesi
DÜZCE: 184-Samandere Şelalesi

TÜRKİYE'NİN DÜNYA MİRAS ALANI İLAN EDİLEN KÜLTÜR VARLIKLARI

1. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas) 1985
2. İstanbul'un Tarihi Alanları (İstanbul) 1985
3. Göreme Millî Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) 1985 (Karma Miras Alanı)
4. Hattuşa: Hitit Başkenti (Çorum) 1986
5. Nemrut Dağı (Adıyaman) 1987
6. Hieropolis-Pamukkale (Denizli) 1988 (Karma Miras Alanı)
7. Xanthos-Letoon (Antalya-Muğla) 1988
8. Safranbolu Şehri (Karabük) 1994
9. Truva Arkeolojik Alanı (Çanakkale) 1998
10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) 2011
11. Çatalhöyük Neolitik Alanı (Konya) 2012
12. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa) 2014
13. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) 2014
14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (Diyarbakır) 2015
15. Efes (İzmir) 2015
16. Ani Arkeolojik Alanı (Kars) 2016
17. Aphrodisias (Aydın) 2017
18. Göbekli Tepe (Şanlıurfa) 2018

3.3.1. Türkiye'de Uygulanan Sürdürülebilirlik Projeleri

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sürdürebilirlik adına birçok çalışma yapılmaktadır. Sürdürülebilir turizm ile ilgili çok sayıda uluslararası girişimler, sözleşmeler, sertifikasyon ve akreditasyon programları geliştirilmiştir. Türkiye'nin 100'ün üzerinde uluslararası çevre yönetim sertifikası bulunmaktadır. Geliştirilen sertifikasyon programlarından bazıları şunlardır:

Görsel 3.15: Beyaz yıldız

- **Beyaz Yıldız Çevre Programı:** Dünyayı tehdit eden çevre kirliliği ve küresel ısınmanın sebep olduğu zararları en az seviyede tutabilmek amacı ile ortaya çıkmıştır. Beyaz Yıldız Çevre Programı;
  - > Yönetimin sorumluluğu,
  - > Tesisin çevreye uyum ve duyarlılığı,
  - > Genel alanlar,
  - > Misafir odaları,
  - > Atık yönetimi,
  - > Su yönetimi,
  - > Enerji yönetimi,
  - > Teknik yönetim,
  - > Kimyasal-deterjan-dezenfektanların yönetimi,
  - > Eğitim başlıklarını oluşturan yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile düzenlenmektedir.

ARAŞTIRALIM

Yaşanılabilir Çevre Programı olan Beyaz Yıldız'ın sürdürülebilir turizm açısından önemi nedir? Bu konuyu araştırarak elde ettiğiniz bilgileri sınıfta paylaşınız.

Görsel 3.16: Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi (Yeşil Yıldız) Belgesi

- **Çevreye Duyarlılık Kampanyası (Yeşil Yıldız):** 1993 yılı itibari ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenen kriterleri sağlayan konaklama işletmelerine "Çevre Dostu Kuruluş Belgesi" verilmekte idi. Fakat sürdürülebilirlik kavramının bu dönemde çok da popüler olmaması sebebi ile işletmeler tarafından rağbet görmemiş olan program, günümüzde küresel ısınmanın tehlike arz etmeye başlaması sonucu sürdürülebilirlik kavramının daha da önemli hale gelmesiyle güncellenen bir programa dönüşmüştür. Program 2006 yılında Yeşil Yıldız Projesi olarak hayata geçirilmiştir (Görsel 3.17).

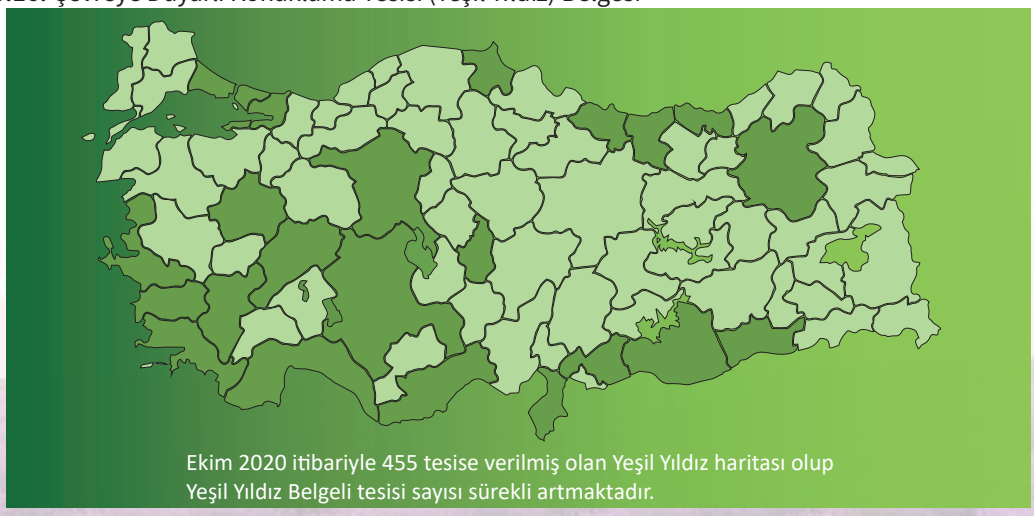

Görsel 3.17: Türkiye'deki yeşil yıldızlı oteller

- **Green Globe (Yeşil Küre):** Havaalanları, SPA merkezleri, golf alanları, marinalar, oteller, restoranlar, destinasyonlar, koruma alanları ve kongre merkezlerine verilen, kitle turizmi ve sürdürülebilir turizm alanında faaliyet gösteren, sürdürülebilir nitelikte seyahat ve turizmi tüketiciler, üreticiler ve toplumlar için kolaylaştıran, dünya çapında referans olarak gösterilen bir sertifikalandırma programıdır.
- **Mavi Bayrak (Blue Flag):** Mavi Bayrak, standartlara uygun nitelik taşıyan marina ve plajlara verilen uluslararası sürdürülebilir turizm sertifikasıdır. Mavi Bayrak; bakımlı, temiz, donanımlı, güvenli ve sürdürülebilir çevrenin sembolüdür.

İLLERE GÖRE MAVİ BAYRAK SAYILARI

	PLAJ	MARİNA	YAT
Antalya	206	5	-
Muğla	105	8	4
Aydın	35	2	-
İzmir	52	2	-
Balıkesir	31	1	3
Çanakkale	13	-	-
Tekirdağ	6	-	-
Kırklareli	1	-	-
İstanbul	2	2	-
Kocaeli	6	-	-
Yalova	-	1	-
Sakarya	2	-	-
Düzce	3	-	-
Samsun	13	-	-
Ordu	2	-	-
Mersin	8	1	-
Van	1	-	-
TOPLAM	486	22	7

Kaynak: http://www.mavibayrak.org.tr/userfiles/image/4%20(1)(1).png (Erişim tarihi: 19.11.20/22:50)

CEVAPLAYALIM

Türkiye, mavi bayraklı plaj, marina ve yat sayısına göre dünyada kaçıncı sıradadır? Sıralamayı Türkiye lehine çevirebilmek için neler yapılabilir?

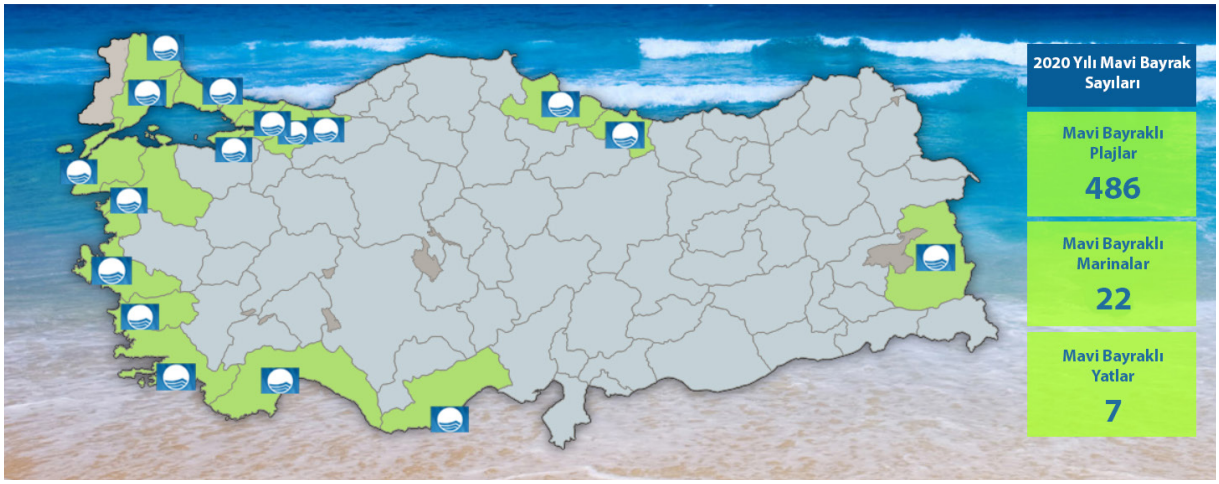

Görsel 3.18: 2020 yılı mavi bayrak sayıları

- **Green Tourism Business Scheme:** Özellikle İngiltere'de 2000'in üzerinde üyesi bulunan, sürdürülebilir turizm sertifikasyon programıdır. Çevre duyarlılığı, personel motivasyonu, enerji ve su tasarrufu, yerel ürünlerin kullanımı gibi kriterleri yerine getiren işletmeler bu sertifikaya sahip olmaktadırlar.
- **Avrupa Birliği Eko-Etiket (EU Ecolabel):** Avrupa Birliği (AB) Bakanlar Konseyi tarafından kurulmuş çevre etiket sistemidir. Bu etiketi taşıyan ürünler daha az enerji tüketmekte ve kullanım süreleri boyunca çevreye daha az zarar vermektedirler.
- **Koruma Alanları Ağı (Pan Parks):** Avrupa'da faaliyet gösteren, koruma alanlarını ve çevresindeki işletmeleri kapsayan, sertifika programıdır. Seçilen alanlarda turizm aktiviteleri düşük yoğunlukta gerçekleştirilmekte dolayısıyla insan müdahalesi en aza inmektedir böylece biyoçeşitlilik korunmaktadır. Türkiye, Küre Dağları Milli Parkı ile bu ağa dahil edilen alanlardan biridir.
- **Cittaslow Ağı:** Cittaslow Ağı, nüfusu 50.000'in altında olan kentlerin yer alabildiği uluslararası boyutta bir birliktir. Amaç; kentlerin kendi kimlik, gelenek görenek, kültür ve tarihi miraslarını koruma olarak belirtilmektedir.

Görsel 3.19: Sakin Şehir Seferihisar-Sığacık

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Kelime kökeni İtalyanca "città (şehir)" ve İngilizce "slow (yavaş)" kelimelerinin birleşmesiyle türetilen **cittaslow**, "sakin şehir" anlamında kullanılmaktadır. Türkiye'de sakin şehrin simgesi olan salyangoz logosunu almaya hak kazanan ilk yer İzmir-Seferihisar'dır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Yeşil Anahtar (Green Key) Programı çevrenin korunması yönündeki girişimleri ödüllendirerek destekleyen, iklim değişikliğinin önlenmesi ve sürdürülebilir turizme katkıda bulunmayı amaçlayan uluslararası bir eko-etikettir.

SIRA SİZDE

Türkiye'de salyangoz logosu (Görsel 3.20) almayı hak ettiğini düşündüğünüz yerler hakkındaki düşüncelerinizi paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

Görsel 3.20: Sakin şehir Artvin-Şavşat

- **ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi:** Doğal kaynak kullanımının azaltılması; havaya, suya ve toprağa verilen zararların en aza indirilmesini amaçlayan bir yönetim modelidir. ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi, aşağıda verilen imkânları sağlamaktadır:
  > İşletme, uygulamalarının çevresel etkilerinin belirleyerek kontrol altına alabilir.
  > İşletme, çevre ile ilgili performansını iyileştirebilir.
  > İşletmenin çevresel hedef ve amaçlara ulaşabilmesi için sistemli bir yaklaşım anlayışı sağlar ve bunlara ulaşıp ulaşamadığını gösterir.
- **Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED):** Büyük kararlar alınmadan ve taahhütler verilmeden önce kalkınma tekliflerinin biyofiziksel, sosyal ve diğer ilgili etkilerini belirleme, tahmin etme, değerlendirme ve azaltma sürecidir. Önerilen eylemle devam etme kararından önce, bir planın, politikanın, programın veya projelerin çevresel sonuçlarının (olumlu veya olumsuz) değerlendirilmesidir. Değerlendirmenin amacı, karar vericilerin bir projeye devam edip etmemeye karar verirken çevresel etkileri dikkate almasını sağlamaktır.
- **Greening Hotels (Yeşillenen Oteller Projesi):** Küresel ısınma ve çevre koruma yönünde duyarlılığın gün geçtikçe artması ile birlikte TÜROB (Türkiye Otelciler Birliği) tarafından gündeme getirilen greening hotels projesi "Sürdürülebilir Turizm" için turizm tesislerini daha yeşil olmaya teşvik etmektedir.
- **Türkiye Çevre Etiketi:** Türkiye'de üretilen, dağıtılan, ihraç edilen veya ithalat yoluyla piyasaya sunulan ürün ya da hizmetlerin çevreye duyarlı ve çevre dostu olduğunu gösteren çevre etiket sistemidir. Sadece Türkiye'de geçerli bir etikettir.

Çevre yönetim sistemlerinin ve geliştirilen sertifikasyon programlarının ortak amacı turizmi sürdürülebilir felsefe çerçevesinde geliştirmektir. Bu çerçevede Türkiye'de en çok verilen çevre yönetim sistemi uygulamalarından biri, yeşil yıldız sertifikasıdır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Sürdürülebilir tarım ya da **permakültür**, doğadaki insan yerleşimlerini, doğal ekosistemlerden örneklenen ziraat uygulamaları ve sürdürülebilirlik görüşüne göre uygulayan bir ekolojik tasarım anlayışıdır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, turizm endüstrisinde sürdürülebilirlik olgusunun gelişmesi için bazı projeler belirlemiştir. Bunlar:

- Doğal ve kültürel varlıkların turizm amaçlı kullanılması
- Antik kentlerin turizm amaçlı değerlendirilmesi
- Turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve sürenin uzatılması
- İpek Yolu ve Selçuklu Kervansaraylar projesi
- Yayla turizmi ve bisiklet tur güzergâhlarının belirlenmesi (Cömert, 2002; 83)

Bu bilinçle Türkiye'de faaliyet gösteren önemli turizm örgütleri, sivil toplum kuruluşları, otel işletmeleri, seyahat acenteleri, turistik çekiciliği olan bölgeler veya kentler sürdürülebilirlik olgusunun yaygınlaşması için çalışmalar yapmışlardır. **Gelecek Turizmde Projeleri** ile sürdürülebilir turizm alanında Türkiye'de sürdürülebilirlikle ilgili birçok çalışma gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmektedir.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

GELECEK TURİZMDE

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Anadolu Efes ortaklığıyla başlayan, "Gelecek Turizmde Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu" hayata geçirilmiştir. Birçok sürdürülebilir turizm projesi desteklenmiştir. **"Yerelin Değeri Turizmin Geleceği"** sloganıyla gelecek turizm kapsamında 12 yılda Türkiye'nin dört bir yanından 16 sürdürülebilir turizm projesi desteklendi.

Gelecek Turizmde İle Sürdürülebilir Turizm Alanında Neler Yapıldı?

- 2007-2012 yılları arasında Çoruh Vadisi'nin turizm potansiyeli açığa çıkarıldı. Projenin başarısı, Çoruh Vadisi'nin bulunduğu Uzundere'nin Bakanlar Kurulu tarafından turizm merkezi ilan edilmesi ve 2016 yılında cittaslow ilan edilmesiyle taçlandı.
- Bursa'nın 2000 yıllık tarihi Misi köyünde, yöre halkının en önemli geçim kaynağı olan ipek böcekçiliği yeniden canlandırıldı.
- Mardin'de 22 yataklı İpekyolu Misafir Evi kurularak hem bölgesel turizm hem de tarihi İpekyolu canlandırıldı.
- İzmir-Seferihisar'da kadınların öncülüğünde, yöreye özgü birbirinden farklı tatlar marka haline getirildi ve bölge turizminin gelişimine katkıda bulunuldu.
- Şanlıurfa'da geleneksel taş işçiliğinin gelecek kuşaklara aktarılması ve iş alanlarının artması hedefiyle taş işçiliği atölyesi kuruldu. 6'sı kadın 21 kişi taş işçiliği eğitimi aldı.
- Anadolu'daki ilk şehir devleti olan Malatya Arslantepe Höyüğü'nün UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınması için çalışmalar başlatıldı.
- Safranbolu'da başlatılan proje kapsamında, yerel kültürel mirası yansıtan ve değerlerini taşıyan hediyelik eşyaların yerel esnaf tarafından üretilmesi sağlandı. Esnaf tarafından satılmaya başlanan hediyelik eşyalar, bölgeye gelir getirmeye başladı.
- Isparta'nın Kuyucak köyünde lavantadan elde edilen ürün çeşitliliğinin artırılarak turizmin canlandırılması hedeflendi; proje sayesinde sezonda bölgeyi 190 bin turist ziyaret etti.

- Türkiye'nin 10 önemli kelebek alanı arasında gösterilen Adana'nın Saimbeyli ilçesinin tabiat parkı statüsüne alınması için çalışma başlatıldı. Bu doğrultuda kelebek gözlemciliği ile ekoturizmin geliştirilmesi çalışmaları yapıldı. Alan 2018'de tabiat parkı ilan edildi.
- Balıkesir, Edremit'te yürütülen projede, zeytinyağı ile yapılan yöresel lezzetlerin marka haline getirilmesi amaçlandı ve bölgede gurme turizmine destek sağlandı.
- Denizli'ye bağlı Buldan Yayla Gölü'nün biyolojik çeşitliliğinin korunması için çalışmalar yapıldı. Ekoturizm potansiyeli canlandırılarak yerel ekonomiye katkı sağlandı.
- Birincil geçim kaynağı turizm olan İzmir Foça'da turizmin dört mevsime yayılması, doğadan yana üretim ve işletme modellerinin yaygınlaştırılması hedeflenerek "Dört Mevsim Foça" markası oluşturuldu.
- Antalya, Demre'de Hoyran ve Kapaklı köyleri, Türkiye'nin ilk uzun mesafeli yürüyüş rotası olan Likya Yolu güzergâhına kazandırıldı. Bu köylerde yöre halkı turizmden gelir elde etmeye başladı.
- Antik yerleşimler, antik taş ocakları, köprüler, kaplıcalar, plajların olduğu Çanakkale'de, dünyaca bilinen mitolojiler şehri Troya'dan Assos'a kadar 120 kilometrelik "Troya Kültür Rotası" oluşturuldu.
- Ordu'nun sakin şehir unvanına sahip Perşembe ilçesinde örnek bir pansiyon açıldı, kadınların hazırladığı yöresel ürünler satışa sunulmaya başlandı. Turizmi canlandırmak için gezi rotaları oluşturuldu.
- İstanbul'a bağlı Şile'nin Ovacık köyünde eski bir köy okulu restore edilerek tarladan sofraya yöresel lezzetlerin sunulduğu bir deneyim atölyesi tasarlandı. Atölyenin bahçesinde ekolojik üretim ve permakültür uygulamalarının deneyimlenebileceği bir alan oluşturuldu.

Kaynak: https://basin.ktb.gov.tr/TR-237462/yerelin-degeri-turizmin-gelecegi.html (Erişim tarihi: 11.11.2020/08:50)

Görsel 3.21: Mavi bayrak

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Mavi Bayrak, Yeşil Yıldız, Yeşil Anahtar, UNESCO Dünya Mirası Listesi, Avrupalı Seçkin Destinasyonlar (EDEN) Kültür ve Turizm Bakanlığının sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi için uyguladığı program ve projelerden bazılarıdır.

SIRA SİZDE

Sürdürülebilir turizmin gelişmesi için uygulanan program ve projeler hakkında bilgi toplayarak sınıfta paylaşınız. Çalışmanızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

TÜRKİYDE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM ÇALIŞMALARI

Türkiye'de turizm faaliyetleri kamusal olarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca da yürütülmektedir. Kalkınma planlarında sürdürülebilir turizme gerekli önem verilmeye çalışılmaktadır. 11. Kalkınma Planı'nda sürdürülebilir turizm ile ilgili belirlenen hedef ve amaçlar şunlardır:

- Ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik ilkelerinden taviz vermeden dünyanın en önemli dört turizm ülkesi içerisinde yer almak
- Turizmi on iki aya ve tüm coğrafi bölgelere dengeli bir biçimde yayarak bölgesel kalkınmaya katkı sağlamak
- Turizm hizmetlerini çeşitlendirmek
- Turizmin ülkenin farklı bölgelerinde gelişimini sağlamak
- Bünyesinde ilgili kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının yer alacağı ulusal ve yerel destinasyon yönetim örgütlenmelerini kurarak faaliyetlerine etkin bir biçimde başlamasını sağlamak
- Kültür ve Turizm Bakanlığını destinasyon yönetim örgütlenme modeli göz önünde bulundurarak yeniden yapılandırmak
- Eskimeye başlayan tesislere yenileme yatırımında teşvik verilmesi yoluyla rekabetçi bir konuma erişmek veya rekabetçi konumumuzu korumak
- Her düzeydeki turizm eğitim kurumlarının sektör beklentilerini karşılayacak nitelikte eğitim vermesini sağlamak
- Kültür, sağlık, kış, golf, deniz, eko, kongre-fuar, gastronomi vb. turizmi gibi turizm türlerinin gelişimini sağlamak
- Tanıtımda ulusal yaklaşım yerine bölgesel veya destinasyon temelli bir yaklaşımı benimsemek
- Turizm gelişim bölgeleri, turizm koridorları, turizm kentleri ve ekoturizm bölgelerinin planlı gelişimini sağlamak
- Altyapı, üstyapı, çevre, ulaşım, kültür, tarih ve sanat alanında gelişmeler sağlayarak bu unsurların turizme katkısını arttırmak
- Kentleşmeyi planlı bir biçimde gerçekleştirerek aşırı betonlaşmayı önlemek, ıslahı gereken alanlarda gerekli çalışmaları yapmak
- Turizmde yenilenebilir enerji kullanımını arttırmak

Kaynak: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/TurizmOzelIhtisasKomisyonu-Raporu.pdf (Erişim tarihi: 15.11.2020/18:50)

SIRA SİZDE

Sürdürülebilir turizmde başarılı olmak için neler yapılabilir? Fikirlerinizi sınıfta paylaşınız.

3.3.2. Türkiye'de Üretici Grupların Sürdürülebilir Turizm ile İlgili Faaliyetleri

Turizm sektöründeki en önemli paydaşlardan bir tanesi de üretici ve üretici olmayan gruplardır. Oteller, seyahat acenteleri gibi işletmelerin bağlı bulunduğu üretici örgütler ve sivil toplum kuruluşları da sürdürülebilir turizm alanında birtakım faaliyetlerde bulunurlar. Bu örgütler ve faaliyetleri şunlardır:

Örgüt adı	Sürdürülebilir Turizm Faaliyeti
Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği	Sürdürülebilir kalkınma için Doğa, Macera ve Sürdürülebilir Turizm İhtisas Komitesi tarafından hazırlanan "Vizyon 2050" raporunun Türkiye ile ilgili kısmında yer alması için rapor hazırlamıştır.
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği	2023 turizm hedeflerini gerçekleştirmek ve sürdürülebilir turizm gelişiminde sektörü yönlendirecek, devlet politikalarına danışmanlık yapacaktır.
Türkiye Otelciler Federasyonu	Beyaz Yıldız Çevre Programı'nı yürütmektedir. 2008 yılında başlayan program Bakanlık yönetmelikleriyle birlikte uluslararası standartları da kapsayan ölçütlere göre programa girmeye hak kazanan tesisleri yılda iki defa denetlemektedir.
Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği	Doğa, Macera ve Sürdürülebilir Turizm İhtisas Komitesi ile çevresel, tarihi ve beşeri değerlerin korunması için turizm politikalarında yol gösterici olmaktadır.
Turizm Gazetecileri ve Yazarları Derneği	Turizm sektörü ile ilgili yapılan araştırma ve bilgilendirme faaliyetlerinde sürdürülebilir turizm konulu seminerler vermektedir.
Türkiye Çevre Vakfı	1993 yılında Bakanlık önderliğinde Mavi Bayrak Projesi'nin yürütümü için kurulan vakıf, 2002 yılından itibaren sürdürülebilir turizm ile ilgili ikinci faaliyet olarak Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı tarafından başlatılan "Yeşil Anahtar Belgesi"ni vermektedir. Çevreye duyarlı tesislere verilen bu belge, her yıl denetlenerek yenilenir.
Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı	Türkiye'nin tarihsel, doğal ve kültürel varlıklarını korumak amacıyla kurulmuştur. Tarihsel ve kültürel miras uygulamaları, kültürel koruma ve alan yönetimi, somut olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirlik, kültür ve tarih turizmi konularında yerel yönetimlere yönelik eğitim programları düzenlemektedir.
Deniz Temiz Derneği	Türkiye'nin denizlerini koruma amacıyla kurulmuş, uluslararası örgütlerle iş birliği içerisinde araştırma, bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri düzenlemektedir. Kıyılardaki kirlenme ile ilgili üniversite destekli araştırmalar yapmaktadır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

Kültür ve Turizm Bakanlığından Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi (Yeşil Yıldız) belgesi alan turizm işletmelerinin yarısından fazlası Antalya'da faaliyet göstermektedir.

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

ÇEVREYE DUYARLILIK KAMPANYASI (YEŞİL YILDIZ)

Çevrenin korunmasına yönelik önlemler ülkemizde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu nedenle çevreye duyarlı konaklama işletmeleri için uygulanmakta olan sınıflandırma formu, güncelleştirilmiş ve geliştirilmiş olup "Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerine Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi Verilmesine Dair 2008/3 no.lu Tebliğ" ekinde, 22.09.2008 tarih ve 27005 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tebliğ; enerji, su, çevreye zararlı maddelerin tüketiminin ve atık miktarının azaltılmasını, enerji verimliliğinin arttırılmasını, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesini, konaklama işletmelerinin yatırım aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak planlanmalarını ve gerçekleştirilmelerini, tesisin çevreye uyumunu, çevreyi güzelleştirici düzenleme ve etkinlikleri, ekolojik mimariyi, çevreye duyarlılık konusunda bilinçlendirmeyi, eğitim sağlanmasını ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılmasını kapsamaktadır.

Tebliğ ekinde bulunan sınıflandırma formu, çevreye duyarlılık konusunda çalışma yapan turistik işletmelerin talebi üzerine, formun uygulama esaslarında belirlenen temel kriterlere sahip olan konaklama tesislerine uygulanacaktır.

Amacı:

- Çevrenin korunması
- Çevre bilincinin geliştirilmesi
- Turistik konaklama işletmelerinde çevreye duyarlı yapılaşmanın ve işletmecilik özelliklerinin teşvik edilmesi

Bakanlığımızdan Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi (Yeşil Yıldız Simgesi) Belgesi alacak tesislerin, çevrenin korunmasına katkıda bulunurken aynı zamanda tanıtım ve pazarlamalarında bir ayrıcalık yaratabilecekleri, hizmet kalitelerinden ödün vermeden, işletmelerine ve ülkemiz ekonomisine tasarruf yolu ile katkıda bulunabilecekleri, çevrenin korunmasında üstlenecekleri roller ile yörelerinde örnek tesisler olabilecekleri düşünülmektedir.

Kaynak: https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11596/cevreye-duyarlilik-kampanyasi-yesil-yildiz.html (Erişim tarihi: 13.11.2020/08:20)

SIRA SİZDE

- Yeşil Yıldız Belgesi alabilmenin temel kriterlerini araştırıp sınıfta paylaşınız.
- Yeşil Yıldız uygulamasının işletmelere sağladığı avantajları araştırarak sınıfta paylaşınız. Çalışmalarınızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

CEVAPLAYALIM

Kültürel miras; Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından somut olan ve somut olmayan kültürel miras olarak iki kategoride değerlendirilmektedir. Bu konu hakkında bilgi toplayarak Türkiye'den örnekler veriniz. Çalışmalarınızı ürün dosyanıza ekleyiniz.

SIRA SİZDE

Aşağıda **Gelecek Turizmde Sürdürülebilir Turizm Destek Fonu** tarafından finanse edilen projelerden bazıları verilmiştir. Bu projelerin hangi şehirlerde uygulandıklarını ve hedeflerini araştırarak tabloya yazınız.

	PROJE ADI	ŞEHİR ADI	PROJE HEDEFİ
	Aromatik Bitkiler Evi Köyceğiz		
	Troya Kültür Rotası		
	Ovacık Köyü'nde Bir Gün		
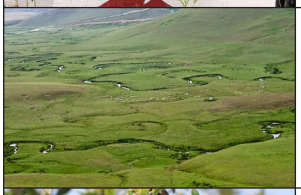	Perşembe'nin Işıklarını Kadınlar Yakacak		
	Nar Kadın ile Edremit'in Yöresel Tatları		
	Gel Bir Gün Misili Ol		

OKUYALIM-ÖĞRENELİM

AVRUPALI SEÇKİN DESTİNASYONLAR (EDEN)

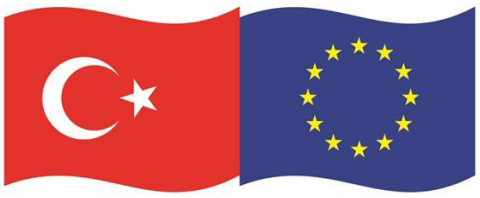

Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen Avrupalı Seçkin Destinasyonlar Projesi (EDEN-European Destinations of Excellence) ile Avrupa turist destinasyonlarının ortak/farklı özelliklerine ve değerlerine dikkat çekmek, turizmin sosyal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirliğini sağlayarak ekonomik gelişmeyi teşvik etmek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; 2007 yılından bu yana Avrupa Komisyonu tarafından her yıl farklı bir tema doğrultusunda, projeye başvuran ülkelerin ulusal turizm otoriteleri ile iş birliği içinde "Avrupalı Seçkin Destinasyonlar" yarışması düzenlenmekte, sürdürülebilir turizm anlayışını benimseyen ve gelişim gösterme potansiyeli yüksek destinasyonlar belirlenerek ortak bilgi ve iletişim ağına dahil edilmektedir.

Avrupa Komisyonu tarafından seçilen ve EDEN ağına dahil olan destinasyonlar için tanıtım filmleri hazırlanmakta, ödül töreni düzenlenmekte; basın, internet ve sosyal medya araçları ile tanıtım faaliyetleri yürütülmektedir. **Projenin Avrupa boyutunda genel amaçları aşağıdaki şekildedir:**

- Avrupa turist destinasyonlarının (özellikle az bilinen) görünürlüğünü artırmak
- Avrupa'nın turist çeşitliliği ve niteliğinin fark edilmesini sağlamak
- Turist akışını az bilinen destinasyonlara doğru yönelterek dönemsel ve bölgesel turist yoğunluğunu dengelemeye yardımcı olmak
- Avrupa seviyesinde iyi uygulamaların karşılıklı değişimi için platform yaratmak
- Destinasyonlar arası ağ kurulmasını teşvik etmek
- Diğer destinasyonları, sürdürülebilir turizm gelişim modeline uyum sağlamaya yönelik olarak teşvik etmek
- Avrupa Birliği'nin çok kültürlü niteliğine katkıda bulunmak
- Ödül töreni ve tanıtım faaliyetleri ile EDEN markasına dikkat çekmek

2008 yılından itibaren Avrupalı Seçkin Destinasyonlar Projesi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

- 2008 yılında "Turizm ve Somut Olmayan Kültürel Miras" teması ile Edirne (Tarihi Kırkpınar Yağlı Güreşleri),
- 2009 yılında "Korunan Alanlar" teması ile Kuyucuk Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası/Kars,
- 2010 yılında "Suya Bağlı Turizm" teması kapsamında Nemrut Krater Gölü/ Bitlis,
- 2011 yılında "Turizm ve Fiziksel Mekânların İyileştirilmesi" teması ile Hamamönü/Ankara,
- 2013 yılında "Erişilebilir Turizm" teması ile Taraklı / Sakarya, EDEN ödülünü kazanarak Avrupalı Seçkin Destinasyonlar ağına dâhil olmuştur.
- 2012 ve 2014 yıllarında ise ulusal destinasyon seçme yarışması düzenlenmemiş, tanıtım ve farkındalık yaratma çalışmaları gerçekleştirilmiştir.
- 2015 yılında "Turizm ve Yerel Gastronomi" teması ile Gaziantep,
- 2019 yılında ise "Sağlık ve Esenlik Turizmi" teması ile Balıkesir, ulusal EDEN destinasyonu ödülünü alarak Avrupalı Seçkin Destinasyonlar ağına katılmıştır.

Kaynak: https://eden.ktb.gov.tr/TR-246226/avrupali-seckin-destinasyonlar-eden.html Erişim tarihi: 22.12.2020/12:11

YORUMLAYALIM

Sizce sürdürülebilir turizm açısından EDEN neden önemlidir? Düşüncelerinizi sınıfta paylaşınız.

BULUYORUM-BİLİYORUM

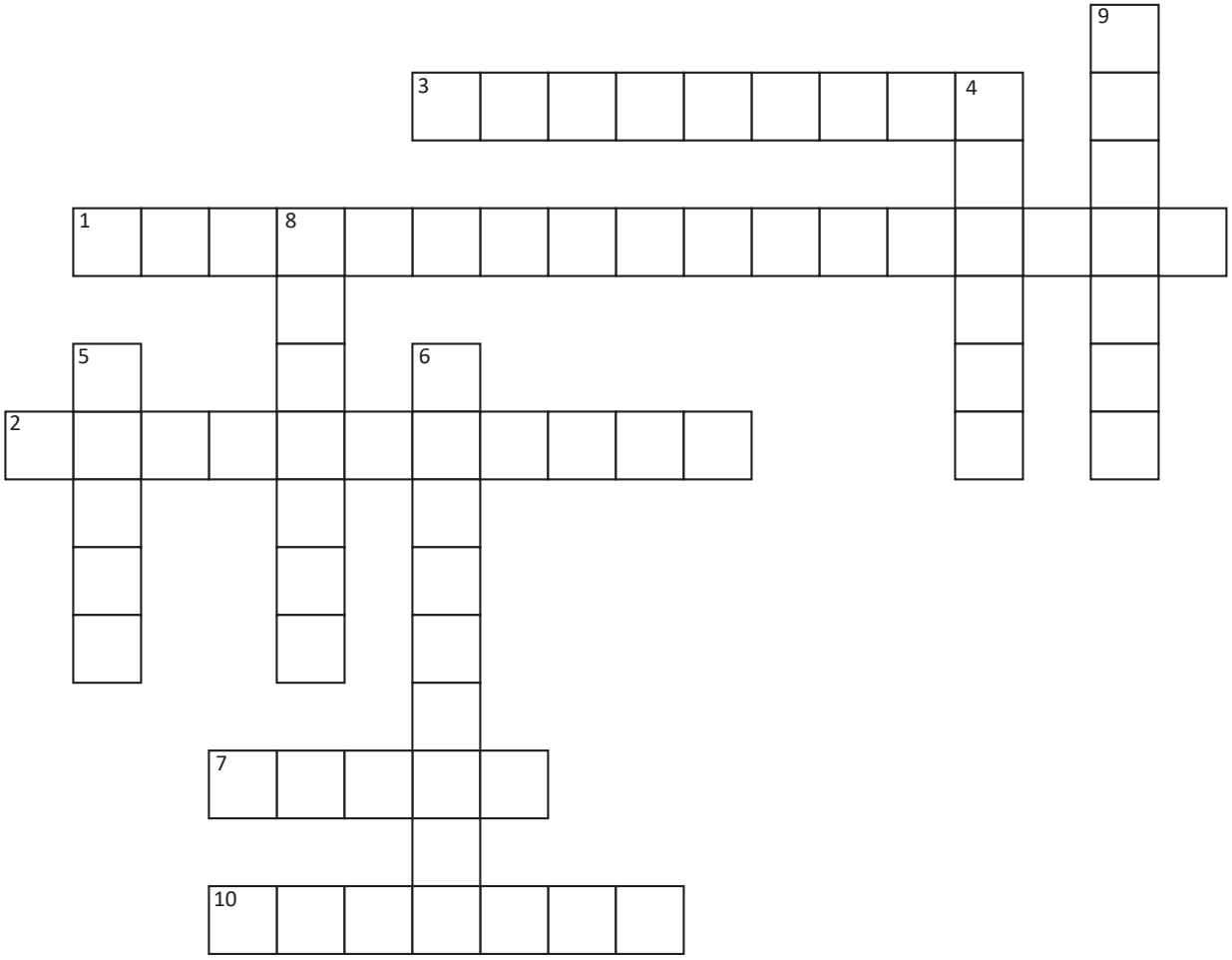

1. Kaynakların tüketilmeden kullanılması ve devamlılığının sağlanması
2. Turistik amaçlı gidilen yer, varılacak turizm merkezi
3. Çevreye duyarlı, yerel halkın alışkanlıklarına ve kültürlerine müdahale etmeden yapılan doğaya dayalı turizm
4. "İpek Yolu Misafir Evi" sürdürülebilir turizm projesinin uygulandığı il
5. Sürdürülebilir turizm kapsamında verilen yıldızın rengi
6. Bir malın ve hizmetin satışını artırmak için yapılan her türlü faaliyet
7. Ürün veya hizmetlerin satışı için alıcı ve satıcıların bir araya geldiği ortam
8. Pamukkale Travertenleri'nin bulunduğu il
9. Dünya Çevre Günü'nün kutlandığı ay
10. Lavanta Kokulu Köy Projesi'nin uygulandığı il

3. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki cümlelerde (...) ile boş bırakılan alanlara cümlelerde verilen bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Sürdürülebilir turizmin gelişimi; kaynakları tüketmeden kullanmaya ve turizm etkinlikleri yaparken iyi bir ekonomi yönetimine dayanır.
2. (...) Küreselleşmenin hızlanmasıyla turizm sektöründe yaşanan sorunlar da yerel bir nitelik kazanmıştır.
3. (...) Sürdürülebilir turizm planlaması; ekonomik kalkınma, sosyokültürel etkiler ve ekoloji arasındaki uzlaşmayı sağlayarak turizm planlamasının mekâna entegre olmasına katkıda bulunur.
4. (...) Turizm faaliyetlerinin planlanmadan yapıldığı bölgelerde çevresel, sosyal, kültürel ve uzun vadede ekonomik sıkıntılar ortaya çıkmaktadır.
5. (...) Ekonomik verimlilik, ekolojik duyarlılık ve toplumsal sorumluluk faktörlerinin bir arada ele alındığı öngörülü bir yaklaşım, sürdürülebilir turizm planlaması için kullanılan ölçütlerdendir.
6. (...) Sürdürülebilir turizm planlamalarında turistik yatırımların kısa vadeli olmasına dikkat edilmelidir.
7. (...) Dünya, ilk kez 1992 Haziran ayında gerçekleştirilen ve Rio Zirvesi diye bilinen toplantıda "sürdürülebilirlik" kavramı ile tanışmıştır.

B. Aşağıdaki cümlelerde bulunan boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

8. Kaynakların sürekliliğinin sağlanması amacıyla bölgenin kaldırabileceği yükün üst sınırlarını gösteren …….. belirlenmesi gerekmektedir.
9. Sürdürülebilir turizm kalkınması, turizm sektöründe yer alan …….. ihtiyaçlarının bugün var olan kaynakların gelecekte değerlerinin artırılarak ve korunarak karşılanmasıdır.
10. Var olan ana akım turizm çeşidiyle birlikte yan kaynakları kullanarak farklı turizm türleri ortaya koymaya ……..denir.
11. ……..., standartlara uygun nitelik taşıyan marina ve plajlara verilen uluslararası çevre ödülüdür.

C. Aşağıdaki sorularda doğru olan seçeneği işaretleyiniz.

12. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir turizmin genel hazırlık sürecinin aşamalarından birisi değildir?
A) Kaynaklara göre turistik kademelenme yapılır.
B) Ekolojik turizm ölçütlerine göre kaynaklar belirlenir.
C) Turist bölgeye gelir.
D) Turistik bölge tanımlanır.
E) Turistik tanıtım yapılır.

3. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI

13. Aşağıdakilerden hangisi sürdürülebilir turizmin gerçekleşmesi amacıyla kamu sektörünün kullanabileceği araçlar arasında yer alır?

A) Enformasyon- tutundurma politikaları
B) Fiyat politikaları
C) Personel eğitimi
D) Ulaşım düzenlemeleri
E) Ürün kalitesine yönelik politikalar

14. Aşağıdakilerden hangisi bir alternatif turizm çeşitlerinden biri değildir?

A) Dağ turizmi
B) Deniz turizmi
C) Ekoturizm
D) Sağlık turizmi
E) Yat turizmi

15. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de sakin şehrin simgesi olan salyangoz logosunu almaya hak kazanan ilk yerdir?

A) Antalya-Demre
B) Artvin -Şavşat
C) Isparta-Kuyucak
D) İzmir-Seferihisar
E) Ordu-Perşembe

16. Aşağıdakilerden hangisi "Yeşil Anahtar" (Green Key) veren kurumdur?

A) Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
B) Kültür ve Turizm Bakanlığı
C) Türkiye Çevre Eğitim Vakfı
D) Türkiye Otelciler Federasyonu
E) Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği

Ç. Aşağıda verilen soruların cevaplarını, sorunun altındaki boşluklara yazınız.

17. Sürdürülebilir turizm planlamasında hangi sorular önem taşımaktadır?

- Neredeyiz?
- ……..……..
- Neler yapmalıyız?
- ……
- Taşıma kapasite ne kadar?

18. Sürdürülebilir gelişmenin küresel amaçlarını yazınız.

……
……
……
……
……
……

3. ÖĞRENME BİRİMİ DEĞERLENDİRME SORULARI

19. Aşağıda verilen açıklamaları ve kavramları doğru olarak eşleştiriniz.

AÇIKLAMALAR		KAVRAMLAR
( )	**1.** Kaynakların tüketilmeden kullanılması ve devamlılığının sağlanmasıdır.	**A. Turizm pazarı** **B. Taşıma kapasitesi** **C. Ekoturizm** **Ç. Turizm planlaması** **D. Sürdürülebilirlik** **E. Sürdürülebilir Turizm** **F. Kültürel miras** **G. Fayda** **H. Destinasyon**
( )	**2.** İçerisinde yerel ve turistik toplumun bir arada yaşadığı ve turistik kaynakların kümelendiği yerdir.	
( )	**3.** Genel planlama kavramlarının ve yaklaşımlarının turizm sisteminin belirli özelliklerine uyarlanmasıdır.	
( )	**4.** Geçmişten miras alınan ve değişik gerekçelerle geleceğe miras bırakılmak istenen değerler bütünüdür.	
( )	**5.** Tüketilen mal veya hizmet sonucunda tüketicilerin gereksinimlerinin karşılanması durumudur.	
( )	**6.** Çevreye duyarlı, yerel halkın alışkanlıklarına ve kültürlerine müdahale etmeden yapılan doğaya dayalı turizmdir.	
( )	**7.** Turistik bir destinasyonu aynı anda ziyaret edebilecek kişi sayısıdır.	
( )	**8.** Turizmde doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun vadede koruyup geliştiren bir yaklaşımdır.	

KAYNAKÇA

- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Protokol Kapsamındaki Okullar İçin Anadolu Meslek Programı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2020).
- Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2020).
- Akdu, S. (2019). Sürdürülebilir turizm gelişimi ve yaratıcı turizm. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10(EkSayı), 132-139. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/841191 (Erişim tarihi: 11.12.2020/16:40)
- Cömert, T. (2002). Türkiye'de sürdürülebilir turizm için makro plan önerisi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Çakılcıoğlu, M. Sürdürülebilir kalkınma için sürdürülebilir turizm, http://www.kentli.org.makale.kalkinma.htm aktaran Özkök, F. Ve Gümüş, F. (2009) Sürdürülebilir turizmde bilginin yönetimi, Yönetim bilimleri dergisi (7:1), s 56.
- Çavuş, Ş. ve Tanrısevdi, A. (2000). Sürdürülebilir turizm ve yerel ölçekli bir sürdürülebilir turizm gelişme modeli önerisi, Anatolia.
- Çeken, H. (2016). Sürdürülebilir turizm temel kavramlar ve ilkeler. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Er, Ö. (2016). Kültürel değerlerin sürdürülebilir turizm kapsamında turistik ürün çeşidi olarak değerlendirilmesi: Edirne örneği. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.8-12.
- Ercan, P. (2014). "Sürdürülebilir Turizm Çerçevesinde Kitle Turizmi ve Otel Tasarımlarının İrdelenmesi", Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 56.
- Eser, S. (2011). Sürdürülebilir turizm ve Efes örneği. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: T.C. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı.
- Freyer, W. (1999). Tourismus-Marketing, 2. Auflage, Oldenbourg, Munchen,
- Garda, B. ve Temizel, M. (2016). Sürdürülebilir turizm çeşitleri, Konya: Selçuk üniversitesi, Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi. s.12 s.83-103.
- Hunter, C. (1997). Sustainable tourısm as an adaptive paradigm, Annals of Tourism Research, vol.24, no.4, pp. 850-867, Printed in Great Britian, s.851.
- İçöz, O., Var, T. ve İlhan, İ. (2009). Turizm planlaması ve politikası, turizmde bölgesel planlama. Ankara: Turhan Kitabevi .
- Kaya, İ. (1997). Sürdürülebilir turizm kalkınması ve ülkemiz açısından bir değerlendirme, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, s.3.
- Koçak, N. (2016). Sürdürülebilir turizm yönetimi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. (2013). Sürdürülebilir turizm, kavramlar, uygulamalar. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. (2014a). Sürdürülebilir turizm. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. (2014b). Sürdürülebilir turizm, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Liu, (2003), ss.469-470: Aktaran Kozak, M. (2014). Sürdürülebilir turizm. Ankara: Detay Yayıncılık s.27.
- Nakıboğlu, G. (2017). Sürdürülebilirlik için yeşil tedarik zincirlerine bütünsel yaklaşım. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Olalı, H. (1990). Turizm planlaması ve planlaması, İstanbul: İşletme Fakültesi Yayın No:228.
- Shrivastava, (1995), s.131. https://iibfdergi.aku.edu.tr/pdf/11_1/11.pdf aktaran Tokgöz N., Önce S., (2009). şirket sürdürülebilirliği: geleneksel yönetim anlayışına alternatif Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X I,S I, 2009) Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi.
- Swarbrooke J. and the others (2003). Adventure tourism: The new frontier. USA: Elsiver Science Ltd., 17 adlı eserden uyarlanmıştır) aktaran Garda,B. vd.. (2016), Sürdürülebilir turizm çeşitleri: Selcuk University Journal of Social and Technical Researches Volume:12, p. 83-103.
- Usta, Ö. (2009). Turizm genel ve yapısal yaklaşım. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Valentine, P. S. (1992). Review nature- Based tourism. (Edited by: B. Weiler and M. Hall). Special interest tourism. London, Great Britain: Belhaven Pres: 110.
- Vatan, A. vd. (2016). Nasıl Sürdürülebilir Otel Olunur?, Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal

Araştırmalar Dergisi. Sayı: 1 – s. 15-30.
- WTO (1998). Guide for local authorities on developing sustainable tourism; World Tourism Organization, Madrid, s.20-21.
- https://basin.ktb.gov.tr/TR-237462/yerelin-degeri-turizmin-geleceği.html (Erişim tarihi: 11.11.2020/08:50)
- https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/TurizmOzelIhtisasRaporu.pdf (Erişim tarihi: 05.11.2020/18:50)
- https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11596/cevreye-duyarlilik-kampanyasi-yesil-yildiz.html (Erişim tarihi 13.11.2020/08:20)
- https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/venedikte-tekerlekli-bavul-yasagi-146627 (Erişim tarihi 18.11.2020/00:22)
- https://isparta.ktb.gov.tr/TR-163065/lavanta-kokulu-koy.html (Erişim tarihi 02.10.2020/22:52)
- https://wwoofturkey.org/tr/wwoof-nedir-tatuta-nedir (Erişim tarihi: 11.11.2020/23:20)
- https://orman.istanbulc.edu.tr/tr/content/arastirma/atatürk-arboretumu (Erişim tarihi: 07.12.2020/22:25)
- https://www.kuzka.gov.tr/dosya/turizm_stratejisi_2023.pdf (Erişim tarihi: 05.10.2020/22.14)
- https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/6030-surdurulebilir-turizm (Erişim tarihi: 05.10.2020/22.14)
- https://www.gelecekturizmde.com/wp-content/uploads/2019/03/projeslider-1170x782.png (Erişim tarihi:23.11.2020/14:20)
- https://www.deutschland.de/tr/topic/yasam/almanyanin-destekleriyle-surdurulebilir-turizm (Erişim tarihi: 22.11.2020/10:20)
- https://sakarya.ktb.gov.tr/Resim/218612,acarlarlongozu2jpg.png?0 (Erişim tarihi: 15.11.2020/09:22)
- https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/sites/default/files/ahsap_evler_3.jpg (Erişim tarihi:15.11.2020/08:35)
- http://www.mavibayrak.org.tr/userfiles/image/4%20(1)(1).png (Erişim tarihi: 19.11.2020/22:50)
- http://www.mavibayrak.org.tr/tr/assets/img/r5.jpg (Erişim tarihi:18.11.2020/16:10)
- https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/729986 (Erişim tarihi: 29.11.2020/17:45)
- http://www.greenglobe21.com/ (Erişim tarihi: 20.11.2020/17:40)
- http://www.getob.org/Dosyalar/Dosyalar/SurdurulebilirTurizmRaporu.pdf (Erişim tarihi: 22.11.2020/11:20)
- https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yalova/gezilecekyer/yuruyen-kosk (Erişim tarihi: 22.11.2020/18:20)
- http://kutuphane.gumushane.edu.tr/media/uploads/kutuphane/files/surdurulebilir_turizm_kongresi_bildiri_kitabi.pdf (Erişim tarihi: 24.11.2020/17:10)
- https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=SML01&DistId=MRK. (Erişim tarihi: 12.11.2020/16:23)
- http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.12397/12185/261500.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Erişim tarihi: 15.11.2020/17:32)
- https://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12397/2383/4.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Erişim tarihi: 14.11.2020/17:31)
- http://www.tcddtasimacilik.gov.tr/tren/dogu-ekspresi/. (Erişim tarihi: 17.12.2020/17:02)
- https://personel.omu.edu.tr/docs/ders_dokumanlari/9347_95455_4138.pdf. (Erişim tarihi: 13.11.2020/11:21)
- https://ataturkarboretumu.ogm.gov.tr/tr/sayfa/genel-bilgiler. (Erişim tarihi: 10.11.2020/17:00)
- https://iibfdergi.aku.edu.tr/pdf/11_1/11.pdf. (Erişim tarihi: 15.11.2020/14:31)
- https://ekoiq.com/2016/08/06/otomotivde-surdurulebilir-yaklasimlar/ (Erişim tarihi: 11.11.2020/13:20)
- https://www.apikam.org.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/b126bf85-8baf-4c82-8476-fa9cb19895ce410331.pdf (Erişim tarihi: 11.12.2020/15:20)
- https://www.hisglobal.com.tr/blog/6-maddede-surdurulebilir-turizm-nedir (Erişim tarihi: 11.12.2020/15:35)
- https://www.turizmaktuel.com/haber/en-onemli-sosyal-sorumluluk-surdurulebilir-turizm (Erişim tarihi: 11.12.2020/16:40)
- https://www.turizmdatabank.com/turkiyede-cevreye-duyarli-tesis-sayisi-5-yilda-214-adet-artti/ (Erişim tarihi: 15.01.2021-14:00)

Kaynakça APA yazım stiline göre yazılmıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇA

KAPAK GÖRSEL

- **Kapak Görsel:** ID 111140436 (123RF), ID 51963386 (123RF) alınan ikonlar ile düzenlenmiştir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

- **Görsel 1.1:** https://www.gelecekturizmde.com/wp-content/uploads/2018/12/gtslider6-1-1.png (Erişim tarihi: 14.12.2020/15:54)
- **Görsel 1.2:** ID 81763952 (123RF)
- **Görsel 1.3:** ID 91269085 (123RF)
- **Görsel 1.4:** ID 794958832 (shutterstock)
- **Görsel 1.5:** ID 115659567 (123RF)
- **Görsel 1.6:** ID 36961336 (123RF)
- **Görsel 1.7:** ID 100980474 (123RF)
- **Görsel 1.8:** ID 11978474 (123RF)
- **Görsel 1.9:** ID 37572141 (123RF)
- **Görsel 1.10:** Komisyon tarafından oluşturulmuştur.
- **Görsel 1.11:** ID 123144505 (123RF)
- **Görsel 1.12:** https://www.kulturportali.gov.tr/repoKulturPortali/large/SehirRehberi//GezilecekYer/20170221143227657_DSC_0129.JPG?format=jpg&quality=50 (Erişim tarihi: 29.11.2020/20:59)
- **Görsel 1.13:** https://kars.ktb.gov.tr/Resim/233909,karskasarrjpg.png?0 (Erişim tarihi: 20.12.2020/18:50)
- **Ekonomik Süreklilik:** https://www.kulturportali.gov.tr/repoKulturPortali/large/SehirRehberi//GezilecekYer/20170503221038375_e5.JPG?format=jpg&quality=50 (Erişim tarihi: 05.12.2020 / 21.50)
- **Yerel Refah:** http://www.tarimormaninsan.com/img/2-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/sergilenmeye-deger-bulunanlar/831-sergileme-sami-ucan.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **İstihdam Kalitesi:** http://www.tarimormaninsan.com/img/3-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/sergilenme-alanlar/857-sergileme-n-gamze-demir.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Sosyal Eşitlik:** http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/sergilenmeye-deger-bulunanlar/984-sergileme-bihter-isler.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Ziyaretçi Memnuniyeti:** https://www.kdmp.gov.tr/files/app/2018-12/bizden_haberler_1482826469_i1jpg_FmAIJ.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Yerel Kontrol:** https://www.bik.gov.tr/wp-content/uploads/2017/01/istiklal-tramvay-e1484804920539.jpg?x90650 (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Toplumsal Rerfah:** https://www.serka.gov.tr/assets/user_files/cildirgolu.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Kültürel Zenginlik:** http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/sergilenmeye-deger-bulunanlar/1070-sergileme-hasim-kandiloglu.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Fiziki Bütünlük:** https://www.kulturportali.gov.tr/repoKulturPortali/large/28062013/69301aa2-1b9c-4bdb-9e83-468bf8e39ece.jpg?format=jpg&quality=50 (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Biyolojik Çeşitlilik:** http://www.nuhungemisi.gov.tr/Content/Images/turler/memeli/memeli-2.png (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Kaynak Verimliliği:** http://trabzon.gsb.gov.tr/Public/Images/IM/Trabzon/01204/u-1.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/22.14)
- **Çevresel Saflık:** https://www.kulturportali.gov.tr/contents/images/20180606102607457_Bolu%20Yedigoller%20Milli%20Parki_2%20foto%20Bolu%20Il%20Turizm%20Md_lugu%20arsivi.jpg (Erişim tarihi: 05.12.2020/21.50)
- **Göbeklitepe görsel:** https://www.kulturportali.gov.tr/contents/images/20171012162817103_

shutterstock_288563663(1).jpg (Erişim tarihi: 10.12.2020/18.06)

- **Yürüyen insanlar:** https://images.gencgonulluler.gov.tr/public/47739.jpg?width=1200&height=800&mode=max (Erişim tarihi: 10.12.2020/18.06)
- **Yürüyen Köşk:** https://www.kulturportali.gov.tr/repoKulturPortali/large/SehirRehberi//GezilecekYer/20170221143227657_DSC_0129.JPG?format=jpg&quality=50 (Erişim tarihi: 10.12.2020/18.06)

2. ÖĞRENME BİRİMİ

- **Görsel 2.1:** https://cdn.vgm.gov.tr/genelicerik/genelicerik_201_250519/mustafa-kemal-ataturk.jpg (Erişim tarihi: 18.12.2020/13:27)
- **Görsel 2.2:** ID 119830095 (123RF)
- **Görsel 2.3:** ID 39281207 (123RF)
- **Görsel 2.4:** ID 1610854054 (shutterstock)'dan alınarak düzenlenmiştir.
- **Görsel 2.5:** ID 1566301000 (shutterstock)
- **Görsel 2.6:** http://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler.ashx?f=Oo7-4tdcEUCx9IwFHxkySg (Erişim tarihi: 15.12.2020/22:36)
- **Görsel 2.7:** ID 1240193149 (shutterstock)
- **Görsel 2.8:** ID 1363043390 (shutterstock)
- **Görsel 2.9:** https://www.kulturportali.gov.tr/contents/images/20190729115937559_20190726142039676_20180919141524552_Isa%20Goge%20Yukselis%20logolu%20(1).jpg (Erişim tarihi: 15.12.2020/22:48)
- **Görsel 2.10:** A. ID 1833500872 (shutterstock) B. ID 201532712 (shutterstock)
- **Görsel 2.11:** ID 81523464 (123RF)
- **Görsel 2.12:** ID 742538854 (shutterstock)
- **Görsel 2.13:** ID 676201198 (shutterstock)
- **Görsel 2.14:** https://www.kulturportali.gov.tr/repoKulturPortali/large/23022013/67a8d5eb-3fd2-4756-bf4d-5db9dab242ad.JPG?format=jpg&quality=50 (Erişim tarihi: 15.12.2020/22:40)
- **Görsel 2.15:** A. ID 609727997 (shutterstock) B. ID 534608545 (shutterstock)
- **Görsel 2.16:** Komisyon tarafından oluşturulmuştur.
- **Görsel 2.17:** ID 1110543536 (shutterstock)
- **Görsel 2.18:** https://haber.yasar.edu.tr/file/2014/11/Yasar-Yesil-Otel-4.jpg (Erişim tarihi: 18.12.2020/13:31)
- **Görsel 2.19:** https://sakarya.ktb.gov.tr/Resim/218612,acarlarlongozu2jpg.png?0 (Erişim tarihi: 18.12.2020/14:22)
- **Görsel 2.20:** ID 715182868 (shutterstock)
- **Görsel 2.21:** ID 737425927 (shutterstock)
- **Görsel 2.22:** ID 1402131020 (shutterstock)
- **Görsel 2.23:** ID 515877400 (shutterstock)
- **Görsel 2.24:** https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64528/kruvaziyer-ve-yat-limanlari.html (Erişim tarihi: 11.12.2020/20:08)
- **Görsel 2.25:** https://www.bik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/do%C4%9Fu-ekspresi-1-e1551088313630.jpg?x41756 (Erişim tarihi: 18.12.2020/13:23)
- **Salda Gölü:** https://webdosya.csb.gov.tr/db/tabiat/icerikler/salda_3_-20190328144956.jpg (Erişim tarihi: 10.12.2020/18.06)
- **Efes Antik Kent:** https://www.kulturportali.gov.tr/contents/images/0109-%c4%b0ZM%c4%b0R-EFES-ROBERT%20M%20KNIGHT-11_23_2013.jpg?format=jpg&quality=50&width=1200 (Erişim tarihi: 10.12.2020/18.06)
- **Rüzgâr gülü:** https://www.gmka.gov.tr/uploads/Belediyeler%20Yenilenebilir%20Enerji.jpg (Erişim tarihi: 10.12.2020/18.06)

3. ÖĞRENME BİRİMİ

- **Görsel 3.1:** ID 207891853 (shutterstock)
- **Görsel 3.2:** https://www.gelecekturizmde.com/wp-content/uploads/2019/03/projeslider-1170x782.png (Erişim tarihi: 19.12.2020/15:56)
- **Görsel 3.3:** ID 1746700139 (shutterstock)
- **Görsel 3.4:** ID 111708228 (123RF)
- **Görsel 3.5:** https://pxhere.com/en/photo/1569711
- **Görsel 3.6:** https://www.deutschland.de/sites/default/files/styles/crop_page/public/media/image/Sustainable_tourism_Okavango_Delta.jpg?itok=tojOpIgd (Erişim tarihi: 15.12.2020/23:26)
- **Görsel 3.7:** ID 98080867 (123RF)
- **Görsel 3.8:** ID 112817337 (123RF)
- **Görsel 3.9:** ID 119429098 (shutterstock)
- **Görsel 3.10:** ID 33450567 (123RF)
- **Görsel 3.11:** ID 40690321 (123RF)
- **Görsel 3.12:** ID 1155919684 (shutterstock)
- **Görsel 3.13:** ID 94432145 (123RF)
- **Görsel 3.14:** https://aregem.ktb.gov.tr/TR-12643/turkiyemizi-taniyalim-haritasi.html (Erişim tarihi: 28.12.2020/13:01)
- **Görsel 3.15:** https://www.altid.org.tr/wp-content/uploads/2018/07/alanya_3823.jpg (Erişim tarihi: 18.12.2020/13:38)
- **Görsel 3.16:** https://www.karagozormancilik.com/wp-content/uploads/2015/03/sitepng2.png (Erişim tarihi: 19.12.2020/17:39)
- **Görsel 3.17:** Komisyon tarafından oluşturulmuştur.
- **Görsel 3.18:** http://www.mavibayrak.org.tr/tr/Default.aspx (Erişim tarihi: 18.12.2020/13:36)
- **Görsel 3.19:** ID 81554818 /123RF)
- **Görsel 3.20:** ID 114034420 (123RF)
- **Görsel 3.21:** http://www.mavibayrak.org.tr/tr/assets/img/r5.jpg (Erişim tarihi: 18.12.2020/13:44)
- **Aromatik Bitkiler Evi Köyceğiz:** https://www.gelecekturizmde.com/wp-content/uploads/2020/10/aromatik-bitkiler_cerceve.jpg (Erişim tarihi: 07.12.2020/22:30)
- **Troya Kültür Rotası:** https://www.kulturportali.gov.tr/repoKulturPortali/small/PetekIcon/Truva_20180123230052768.jpg (Erişim tarihi: 07.12.2020/22:45)
- **Ovacık Köyü'nde Bir Gün:** https://www.gelecekturizmde.com/wp-content/uploads/2019/04/gtsliderovac%C4%B1kv3.jpg (Erişim tarihi: 08.12.2020/21:37)
- **Perşembe'nin Işıklarını Kadınlar Yakacak:** https://www.gelecekturizmde.com/wp-content/uploads/2019/03/persembev6-1170x782.jpg (Erişim tarihi: 07.12.2020/22:33)
- **Nar Kadın ile Edremit'in Yöresel Tatları:** https://izmir.tarimorman.gov.tr/FotografGalerisi/2020%20vali%20Sel%C3%A7uk/IMG_1344.JPG?RenditionID=7 (Erişim tarihi: 08.12.2020/21:05)
- **Gel Bir Gün Misili Ol:** https://www.gelecekturizmde.com/wp-content/uploads/2018/12/DSC02092.jpg (Erişim tarihi: 08.12.2020/21:50)
- **AVRUPALI SEÇKİN DESTİNASYONLAR (EDEN):** https://eden.ktb.gov.tr/Resim/337027,cosme-eden-bayrakjpg.png?0 (Erişim tarihi: 24.12.2020/22:30)
- **Lale:** https://www.aoc.gov.tr/Dosyalar/13/10/LK10D12908201711370403.jpg (Erişim tarihi: 26.12.2020/12:14)
- **Nemrut Dağı Milli Parkı:** https://rekabetcisektorler.sanayi.gov.tr/media/resim/1.png (Erişim tarihi: 10.12.2020/18:06)
- **Lavanta tarlası:** https://www.baka.gov.tr/assets/upload/fotograflar/lavanta.jpg (Erişim tarihi: 10.12.2020/18:06)

CEVAP ANAHTARI

1. ÖĞRENME BİRİMİ

A.

1) D	**5)** Y
2) D	**6)** D
3) Y	**7)** D
4) D	**8)** D

B.

9) E
10) D
11) B
12) C
13) A

C. Öğrencilerin verdiği cevaplar değerlendirilir.

2. ÖĞRENME BİRİMİ

A.

1) Y	**5)** Y
2) D	**6)** D
3) D	**7)** D
4) Y	

B.

8) Pazarlama
9) Sürdürülebilir
10) Üretim
11) Sürdürülebilir otel
12) Yenilenebilir

C.

13) C
14) E
15) D
16) E
17) B
18) A
19) C

Ç. **20)**
I. Tur operatörleri
II. Seyahat acenteleri
III. Konaklama işletmeleri
IV. Ulaştırma işletmeleri
V. Turizm işletmeleri
VI. Kongre ve konferans merkezleri
VII. Fuarlar ve sergiler

Bulmaca Cevapları

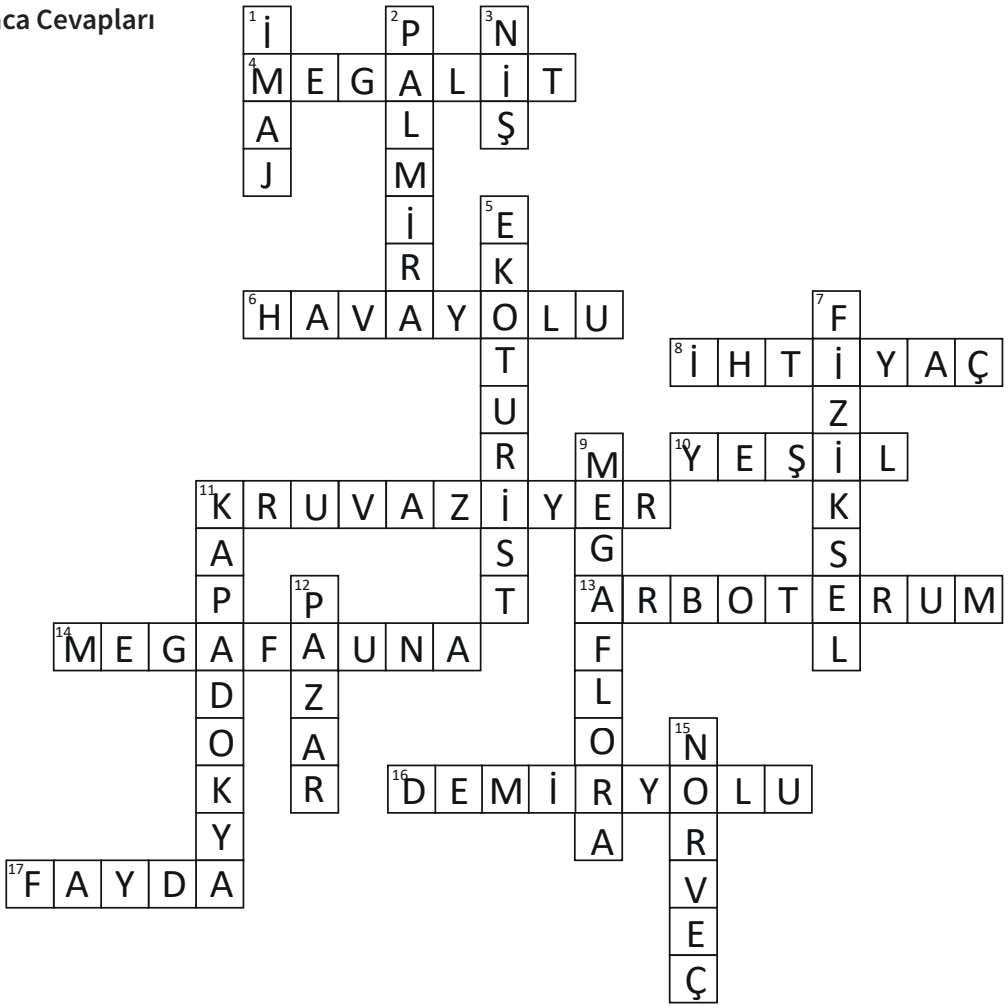

3. ÖĞRENME BİRİMİ

A.

1) D	**5)** D
2) Y	**6)** Y
3) D	**7)** D
4) D	

B.

8) Taşıma kapasitesinin
9) Ev sahipleri ile turistlerin
10) Alternatif turizm
11) Mavi Bayrak

C.

12) C
13) D
14) B
15) D
16) C

Ç.

17)
- Nerede olmak istiyoruz?
- Hangi noktadayız?

18)
- Dünyanın bozulmamış ekosistemini koruyarak küresel çevrenin korunmasıdır.
- Ülkeler arasında ve içinde eşitsizliğin azaltılmasıyla uluslararası eşitliğin arttırılmasıdır.

19) 1)D 2)H 3)Ç 4)F 5)G 6)C 7)B 8)E
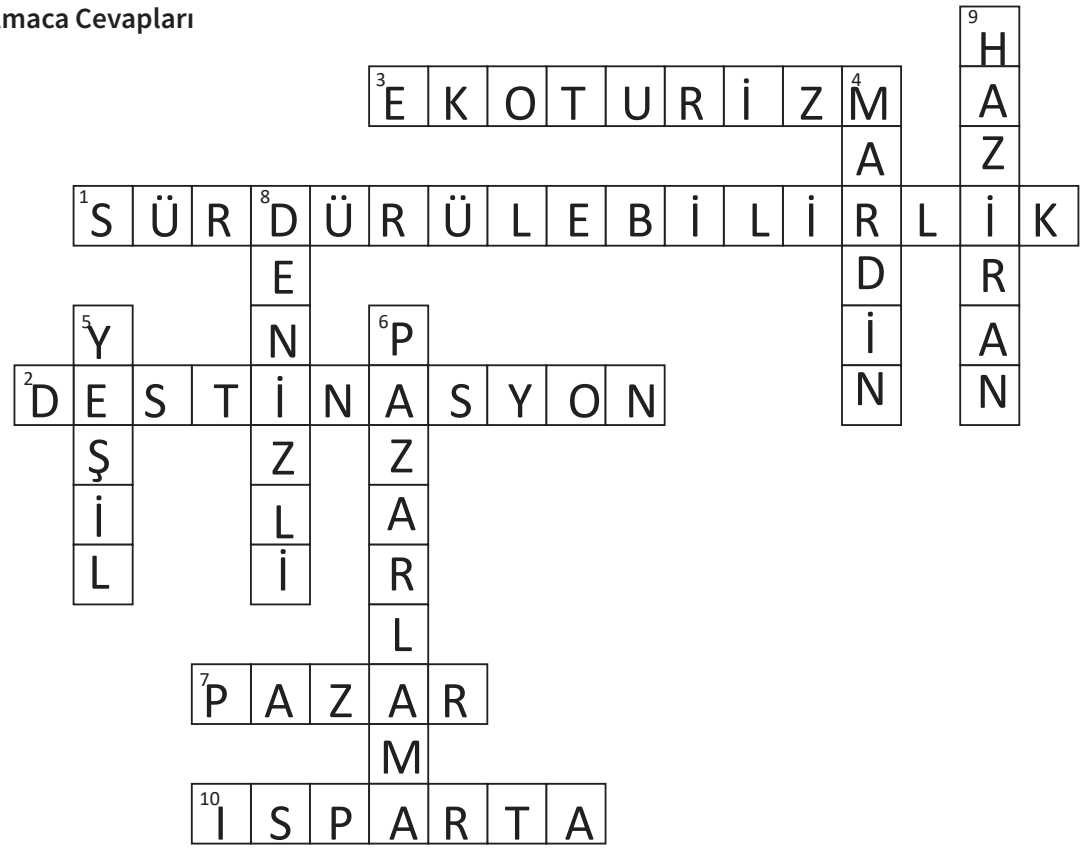
Bulmaca Cevapları